

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIX • БРОЈ 463.

МАГЛА И МЈЕСЕЧИНА

Они воле светостефанску мјесечину, а нама продају европску маглу

Ишак је у историји људског рода било бојаших људи који су сав свој име стакали дали држави. У данашње време ово ћомало чудно бркање приватног и државног имешка личи на трешку и заблуду која се све чешће дођаја, али у користи бојаших, а на штету државе.

Срећних ли држава и срећног ли народа чији бојаши нијесу ћавани већ им завјешају свој новац и своје велико бојаство, тим прије ако финансијска, економска и привредна ситуација њихове државе из дана у дан постaje све очајнија и безнаднија. У нашем случају овај сан би се моћао остварити кайштамом новокомпонованих ћазда који су на незаконити и сумњив начин добили много бројне државне монополе и приходе. Али, када су штакулани схватали државу и народ? Манија новца се зајсива на формулама: мани народ и државу! Тако је све више код нас оствроумних, промућурних људи који живе удобно, имућно, па чак и раскошно, захваљујући само што знају ову манију вјешто да искористе.

Они су, што ценамени, данас у великој форми. Као да их је неко навио, претпоказују нам, сијајући огледима, близаву будућности, напредак и демократију, пошто искорењивање свих друштвених неправилности и болести друштва, хијијену најсвим моралним бодљкама, од оних које су сасвим лаке до оних које су неизљечиве и смртоносне то народ и државу и њену демократију. Слушамо их тошто без ријечи, трицајући лулу, док они трицају наше сјерљење. Ти народушени млади људи, шарашани и квазиполитичари, узеле све и ништа неће оставити и дати.

Овај друштвени, социјални, морални проблем постaje медицински јер њих боли јако за народ. Одмах треба оштаконити све бојаши да је Бој крив што бојаши немају јака (мага воле светостефанску мјесечину јака, а нама продају европску мајлу!). Уочишћом, није јако потребно да се бавимо бојашким јаком јер су и они били укључени у јаку информацију када је Бој стварао Човјека: „На своју слику створи Бој човјека, на слику Божју он ћа створи“. Према што, ни бојаши није рођен неће створен, исхина не баш на Божју слику: није створен ни од земље ни од ребра већ су ћа направили друштвени услови. А то значи да није изашао из јаке жеље и да му, према што, јак и не треба, па ћа запа и нема, па ћа запа и боли за народ.

И онако је јако јако у оних без јака, а у јаку је јако понеко од оних с лијешим јаком, оних који су народу давали, а не од њега узимали.

Бошко БОГЕТИЋ

БУДВА, 30. ЈУНА 2001. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 0.50 ДМ

21. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

УРБАНИЗАЦИЈА - НОВИНЕ И ПОПРАВКЕ

• На 21. сједници Скупштине оштавањем Социјалдемократске партије дошло до распада коалиције „Да живимо боље“ на оштавинском нивоу • Сједницу обиљежиле бројне паузе и прекиди • Оштавина одустала од куповине сувласничког дијела „Комуне“ у ТВ „Будва“ • Расправа о новим урбанизмским плановима и пројектима претворила се у оштаву кришику урбанизмичке јопишице • Изменама и додаткама ДУП „Дубовица“ и изузимањем земљишта у Подкошљуну створиће се услови за градњу новог дјечјег вртића и основне школе • Сједница прекинута послије штодневног рада

Прва сједница Скупштине општине послије републичких парламентарних избора почела је 11. јуна - паузом. Предсједник клуба одборника Социјалистичке народне партије Жарко Миковић захтијевao је да се претходно треба договорити како да општински парламент функционише с обзиром да су коалиције „Да живимо боље“ напустили одборници Социјалдемократске партије, а раније и одборници Народне странке, тако да демократска партија социјалиста има само 14 од 32 одборника у Скупштини општине. Представник Социјалдемократске партије Драган Вуковић је обавијестио одборнике да је СДП изашла из локалне власти, да су основали свој одборнички клуб, замјеरајући истовремено што о томе јавност није обавијештена приликом отварања сједнице.

Одговарајући на захтјеве и примједбе одборника предсједник општине Ђорђе Прибилић је нагласио да је обавеза одборника да Скупштина функционише, да редовно ради и одлучује, а око евентуалних коалиција треба да се договарај

парламентарне странке и њихова руководства. На захтјев одборника СНП Станка Асановића одређена је пауза од 30 минута да би се између парламентарних странака, и у оквиру њихових клубова одборника извршиле консултације о даљем раду и учешћу на сједници.

Послије паузе предсједник општине Ђорђе Прибилић саопштио је да је договорено да се првог дана скупштинске сједнице само разматра првачка дневног реда - избор три нова одборника - да се сједница настави послије три дана како би се у међувремену извршиле консултације у оквиру парламентарних странака.

Усвојен је предлог дневни ред а на предлог клуба одборника СНП већином гласова у дневни ред уврштена је Информација о стању односа у јавној установи „Музеји, галерија, библиотека“ (против овог предлога гласали су одборници Демократске партије социјалиста).

Прије преласка на разматрање дневног реда прочитан је допис Општинског одбора Социјалдемократске партије којим обавијештава-

ју одборнике и јавност да су они на општинском нивоу напустили коалицију „Да живимо боље“, формирали посебни одборнички клуб чији је предсједник Слободан-Бобо Митровић, напустили мјесто секретара Секретаријата за комунално-стамбене и инспекцијске послове и управне одборе јавних предузећа и установа у нашој општини.

Нови одборници СНП

Првог дана 21. сједнице Скупштине општине потврђени су мандати тројице нових одборника СНП. Због поднijетих оставки на чланство у СНП преостаје мандат одборника Љубу Лијешевићу и Гојку Митровићу, а због смрти Марку Раденовићу, па су нови одборници СНП у Скупштини општине постали Јован Станишић, Жарко Војводић и Вукашин Мараš.

Тродневна пауза за консултације и договор између парламентарних странака о даљем раду и учешћу на сједницима Скупштине општине није донијела ново. Предсједник клуба одборника СНП Жарко Миковић на почетку наставка сједнице саопштио је да СНП у садашњим условима неће правити никакве коалиције и наставиће да учествује у раду сједнице СО као јака опозициона странка са изразито критичким односом. СНП, како је нагласио Миковић, неће користити никакве политичке манипулатије да продубљује парламентарну кризу него ће се у општинском парламенту понашати као и до сада. Одборник Социјалдемократске партије Слободан-Бобо Митровић је поставио питање да ли Скупштина општине уопште

може да ради у ситуацији када нема парламентарне већине, а одборник и предсједник Општинског одбора Народне странке Драган Лијешевић је нагласио да ће Народна странка и даље опозиционо дјеловати не желећи да продубљује парламентарну кризу. Одборници Народне странке ће, како је истакао Лијешевић, бити конструктивни, неће напуштати сједницу Скупштине општине, и подржаће сваки предлог који буде у интересу грађана. Драган Вуковић је пренио захтјев одборничког клуба СДП да се прије наставка сједнице одлучи о парламентарној већини за легално и легитимно одлучивање те да у том смислу треба одложити сједницу. Уколико Скупштина општине настави да ради без парламентарне већине одборници СДП неће учествовати у њеном раду, нагласио је Вуковић. Одборник и предсједник Општинског одбора Либералног савеза Димитрије Пејовић је саопштио да је Либерални савез као и увијек дошао за договор када је то у интересу грађана. О вијењу даљег рада Скупштине општине свој став једино нијесу саопштили одборници Демократске партије социјалиста. Одборници Социјалдемократске партије су уочи наставка рада напустили сједницу.

Спорна понуда „Комуне“

Предлог Одлуке о одустајању општине Будва да од пречег права куповине сувласничког удјела ИТП „Комуна“ Београд у Телевизији „Будва“ обиљежила је други дан скупштинског засиједања и подијелила одборнике.

(Наставак на 2. страни)

А ВИДЕ Ј' БЕ КОЈЕГ ДОМАЋЕГ ТУРИСТУ..?

Карикатура Бранислава Николића

Скујштинска хроника

21. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

УРБАНИЗАЦИЈА - НОВИНЕ И ПОПРАВКЕ

• На 21. сједници Скујштине оштавио је дошло до распада коалиције „Да живимо боље“ на оштавинском нивоу • Сједници обиљежиле бројне паузе и прекиди • Оштавина одустала од куповине сувлачничкој дијела „Комуне“ у ТВ „Будва“ • Расправа о новим урбанистичким плановима и пројектима претворила се у оштаву урбанистичке политичке • Изменама и допунама ДУП „Дубовица“ и изузимањем земљишта у Подкошљуну створиће се услови за изградњу новог дјечјег вршића и основне школе • Сједница прекинута је извештајем

(Наставак са 1. стране)

„Комуна“ је свој сувлачнички удај од 17,8% (407.968 њСД што представља конвертовани износ од 684.000 ДЕМ колико је била вриједност сувлачничког удела на дан склапања уговора) понудила Општини Будва која је дужна да или прихвати понуду по праву прече куповине, или да обавијести сувлачника да одустаје од те понуде. Како се ради о знатним средствима која нијесу предвиђена буџетом Општине, и које Општина

„Комуне“ у ТВ „Будва“ којом се првобитно предложена одлука допуњује из разлога што вриједност понуђеног удела не одговара стварној вриједности јер ИТП „Комуна“ није измислила своје обавезе према ТВ „Будва“, тј. није унијела оснивачки улог сходног Уговору о оснивању ТВ „Будва“ д.o.o.

Предлог одлуке о одустављању Општине Будва од прече куповине сувлачничког удела „Комуне“ у ТВ „Будва“ са амандманом одборници су једногласно прихватили.

НАКНАДНА ПРИМЈЕДБА

Одборник Жарко Миковић је упутио критику одборницима Скупштине општине што је на претходној сједници Изјавштај о покренутим поступцима за утврђивање својинских права општине Будва и трансформисаним друштвеним и јавним предuzeћима усвојен без расправе. Та тачка дневног реда утврђена је на захтјев одборника Социјалистичке народне партије, који нису учествовали у раду те сједнице, али независно од тога

Извјештај се није смио усвојити без расправе. Јер, нагласио је Миковић, не може се говорити о потреби заштите локалних интереса а чутати када се на дневном реду налази материјал који говори о томе како је Република узурпирала права и интересе општине.

Примједба одборника Миковића, како је предложио предсједник општине Ђорђије Приболовић, увијеће се у записник са текуће сједнице Скупштине општине.

Нова лицитација по нижој цijени

Други дан 21. сједнице Скупштине општине завршен је расправом о предлогу Одлуке о допуни Одлуке о продаји непокретности путем конкурса. Ради се о изјени одлуке о продаји шест станови и једног пословног простора коју је донијела Скупштина општине а конкурсе је објављен у дневном листу „Побједа“, „Службеном листу Општине Будва“ и на огласној табли Општине. Цијена квадратног метра стана била је 1.400 односно 1.800 ДЕМ, а пословног простора 1.200 ДЕМ, на основу процене надлежне општинске комисије, али на објављени конкурс ниједна понуда. Незаинтересованост за куповину непокретности, према образложењу Одлуке, последица је опадања тржишне вриједности, непокретности на подручју наше општине због велике понуде непокретности. Сада се на подручју наше општине могу купити станови и пословни простори по нижим цијенама и на бољим локацијама него што су ови станови и пословни простор, па је изјеном одлуке предвиђено да се почетна цијена може смањити за 20%, а ако и у том поступку не успије продаја цијена се може смањити за још 10% с тим да укупно умањење не буде мање од 30% од почетне цијене.

Подијеленост одборника око продаје удела „Комуне“ у ТВ „Будва“ била је повод за нову паузу за консултације. Постоји консултација предсједник општине је подnio амандман на предлог одлуке о одустављању од прече куповине сувлачничког дијела

„Комуне“ у ТВ „Будва“ којом се првобитно предложена одлука допуњује из разлога што вриједност понуђеног удела не одговара стварној вриједности јер ИТП „Комуна“ није измислила своје обавезе према ТВ „Будва“, тј. није унијела оснивачки улог сходног Уговору о оснивању ТВ „Будва“ д.o.o.

Предлог одлуке о одустављању Општине Будва од прече куповине сувлачничког удела „Комуне“ у ТВ „Будва“ са амандманом одборници су једногласно прихватили.

Примједба одборника Миковића, како је предложио предсједник општине Ђорђије Приболовић, увијеће се у записник са текуће сједнице Скупштине општине.

Расправом о урбанистичким темама завршен је трећи дан 21. сједнице Скупштине општине. Одборници Социјалистичке народне партије су упутили више примједби и критика на предложене и ране донијете урбанистичке пројекте и планове и њихову реализацију инсистирајући да се мора радикално промијенити општинска урбанистичка политика.

Скупштина је усвојила Одлуку о доношењу урбанистичког пројекта стамбено-пословно-туристичке

зона „Розино“ чији је најпрво утврђен крајем прошле године. Послије спроведене јавне расправе и датих примједби грађана рецензија комисија је предложила да Скупштина усвоји овај пројекат. У оквиру урбанистичког пројекта зоне „Розино“ налази се и раније донијети утврђено је да је од 1120 објекта у захвату ДУП „Подкошљун“ за 149 издана грађевинска дозвола, за дио њих и употребна дозвола, а да за 972 објекта Комисији није достављена на увид правно ваљана урбанистичко-техничка документација.

Одлука о усвојању урбанистичког пројекта стамбено-пословно-туристичке зоне „Розино“ донијета је једногласном одлуком приступних одборника (гласали су одборници Демократске партије социјалиста, Народне странке и Либералног савеза) без одборника Социјалистичке народне партије који су напустили сједницу уочи одлучивања.

Без одборника СНП усвојена је и Одлука о приступању изради изјеме и допуна датальног урбанистичког плана „Розино“ по скраћеном поступку. Изјеме и допуне радије се на основу обраћања НИС „Енергогас“ и групе грађана који су власници објекта и носиоци права коришћења на парцелама уз ријеку Грђевићу. Реализацијом предложенih изјеме и допуна побољшаће се постојеће саобраћајно рješenje, побољшати колски и пješачки прелаз објектима. Предвиђена је и изградња нове трафостанице јер је постојећа преоптерећена.

По скраћеном поступку приступиће се изради изјеме и допуна ДУП „Подкошљун“ а ова одлука такође је донијета без учешћа одборника СНП. Изради изјеме и допуна овог плана приступа се на основу Закона о изградњи објекта којим је прописано да ће јединица локалне самоуправе у року од двије године од ступања на снагу tog закона извршити попис објекта који су изграђени без грађевинске

дозволе, односно који се користе без употребе дозволе, те ће послије извршеног пописа оваквих објекта предузети мјере - или да се изда грађевинска, односно употребна дозвола, или да се објекат руши. Већ покренутим поступцима „снимања“ утврђено је да је од 1120 објекта у захвату ДУП „Подкошљун“ за 149 издана грађевинска дозвола, за дио њих и употребна дозвола, а да за 972 објекта Комисији није достављена на увид правно ваљана урбанистичко-техничка документација.

ДУП „Подкошљун“
на поправном

Према процјени комисије коју је формирао Секретаријат за урбанизам на подручју које захвата ДУП „Подкошљун“ само 40% објекта има комплетну урбанистично-техничку документацију. Да би се за велики број објекта утврдило да ли их је могуће легализовати или да се морати рушити, описано је да је неопходно да се приступи изјемама и допунама овог плана које ће вршити у складу са критеријумима и смјерницама генералног урбанистичког плана општине Будва - сектор Будва-Бечићи, донијетом прије шест година.

Ревизијом ДУП „Подкошљун“ омогућиће се и наплати накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта (комунална) и осталих доприноса чиме ће се обезбиједити средстава за изградњу инфраструктуре и уређење простора. У складу са Законом о планирању и уређењу простора корисници простора могу учествовати у финансирању израде плана а уплаћена средства би им била призната приликом обрачуна накнаде за уређење градског грађевинског земљишта у складу са критеријумима и смјерницама генералног урбанистичког плана општине Будва - сектор Будва-Бечићи, донијетом прије шест година.

На крају трећег дана раздјела 21. сједнице Скупштине општине одборници су усвојили Програм одржавања градског грађевинског земљишта на подручју општине за чију је реализацију у општинском буџету за 2001. годину предвиђено 1.279.000 ДЕМ. Овај програм обухвата одржавање комуналних објекта, зелених површина и шумског фонда, атмосферских канала, локалних путева, јавне расvjete, хоризонталне и вертикалне сигнализације, градских саобраћајница и пjeшачких стаза и уништавање комараца, паса и мачака луталица.

Сједница Скупштине општине прекинута је 15. јуна а датум њеног наставка ће се накнадно одредити. В.М. СТАНИШИЋ

према образложењу Секретаријата за урбанизам, је и потреба одређивања нове намјене простора који је важећим планом био предвиђен за градску капелу, а у међувремену је изменама и допунама генералног и детаљног урбанистичког плана локација за капелу пресељена у Бечиће.

Коначно
и нови - вртић

Послије дуже расправе одборници су једногласно донијели одлуку да се приступи изради изјема и допуна ДУП „Дубовица“ која ће омогућити изградњу дјечјег вртића на који се већ дуго чека. Изјемама и допунама плана предвиђено је да „Елмос“ и „Ново-градић“ изграде стамбени објекат на дијелу своје власничке парцеле док ће већи дио парцеле припадати дјечјем вртићу. Одборници Социјалистичке народне партије су критиковали овакав предлог „вешане трговине“ јер се нова урбанизација тражи не због уртавања вртића него због уртавања вртића нове стамбене зграде, али су ипак гласали за ову одлуку како би се створили услови за изградњу дјечјег вртића.

Већином гласова Скупштина општине је донијела одлуку о приступању изради урбанистичког пројекта зоне „Каменово“. Изради се приступа на иницијативу групе грађана који имају земљиште на овом подручју. Пројекат захвата простор од 4,3 хектара и представља зону високог туризма који треба да садржи туристичке објekte рент виле које ће се укlopiti у природни амбијент. Простор треба да се обогати пратећим садржајима (спорт, рекреација, угоститељство, трговина и комунални простори) а саобраћај да се ријеши у складу са плановима вишег реда. Неопходно је ријешити и комплетну инфраструктуру која не постоји на овој локацији.

На крају трећег дана раздјела 21. сједнице Скупштине општине одборници су усвојили Програм одржавања градског грађевинског земљишта на подручју општине за чију је реализацију у општинском буџету за 2001. годину предвиђено 1.279.000 ДЕМ. Овај програм обухвата одржавање комуналних објекта, зелених површина и шумског фонда, атмосферских канала, локалних путева, јавне расvjete, хоризонталне и вертикалне сигнализације, градских саобраћајница и пjeшачких стаза и уништавање комараца, паса и мачака луталица.

Сједница Скупштине општине прекинута је 15. јуна а датум њеног наставка ће се накнадно одредити.

**ЗА ТРИ ДАНА ОДБОРНИЦИ ЗАВРШИЛИ РАСПРАВУ И ОДЛУЧИВАЊЕ О ДЕВЕТ,
А ПРЕОСТАЛО ИМ ЈЕ ДА ТО УРАДЕ СА ЈОШ 19 ТАЧАКА ДНЕВНОГ РЕДА**

ТЕК ТРЕЋИНА ПУТА

Према усвојеном дневном реду 21. сједнице Скупштине општине одборници треба да још разматрају и одлуче о изјештају о раду и финансиском плану КСП „Будва“, изјештају о раду, програму рада и финансиском плану ЈП „Водовод и канализација“, програму превентивних мјера и активности за заштиту од пожара, изјемама и допунама Одлуке о регулисању саобраћаја, изјемама и допунама Одлуке о превозу у градском и

приградском саобраћају, Одлуци о надградњи стамбених зграда и претварању заједничких дјелова зграде у стан, Одлуци о пијацама, Одлуци о условима извођења музике и начину коришћења музичких инструментарних и уређаја, Информацији о вођењу бирачког списка општине Будва и ажурирању истог за парламентарне изборе одржане 22. априла 2001. године и информацији о стању односа у јавној установи „Музеји, галерија и библиотеке“. На „преосталом“ дневном реду су и промјене у управним одборима ЈП „Водовод и канализација“ и КСП „Будва“, програмском одбору ТВ „Будва“, више рјешења о изузимању и давању земљишта и, на крају, одборничка питања, одговори и обавештења. Предложено је, између осталих, и рјешење за изузимање градског грађевинског земљишта за изградњу основне школе у оквиру ДУП „Подкошљун“.

Осивач листа: Скупштина општине Будва • Издавач: јавно предузеће „Информативни центар“, Будва • Директор ДУШАН БОЖОВИЋ • Главни и одговорни уредник БОШКО БОГЕТИЋ • Редакциони колегијум: БОШКО БОГЕТИЋ, САВО ГРЕГОВИЋ, ЛУЦИЈА ЂУРАШКОВИЋ, ДРАГАН РАДУЛОВИЋ, ВАСО М. СТАНИШИЋ • Програмски одбор: ДРАГАН ИВАНЧЕВИЋ, ВЛАДИМИР КАЖЕНЕГРА, ДРАГАН Д. ЛИЈЕШЕВИЋ, ВЛАДИМИР МИТРОВИЋ (предсједник) и АНТЕ ПЕТКОВИЋ • Адреса: „Приморске новине“, Словенска обала 13 • Поштански фах: 14, 85310 Будва • Телефони: (086) 451-487 (

Актуелности

ЗАВРШЕН IX МЕДИТЕРАНСКИ МУЗИЧКИ ФЕСТИВАЛ

•Од 22. до 24. јуна у Будви одржан шрадиционални Медитерански музички фестивал • И ове године фестивал имао међународни карактер, барем када су у њашању извођачи из бивших југословенских република Хрватске, Македоније и БиХ

Као и прошле године прве дводневне вечери су биле полуфиналне. На вечери медитеранских пјесама наступило је 21 извођач. У ревијалном дијелу гости су били Јован Маљоковић и „Balkan salsa band”, те је публика имала прилику да чује фини спој цеза и традиционалне музике.

Друго полуфинално вече било је у знаку поп музике и наступило је 22 извођача. Ревијални дио био је резервисан за концерт једне од најпопуларнијих хрватских поп група „Мазагин” која је будванску публику дигла на ноге.

Након три прес конференције, 24. јуна, одлучено је да у финале иду, уместо 22, чак 28 извођача јер 7 их је имало исти број гласова.

Како је објашњено на конференцији до корекције првобитног селектовања полуфиналних композиција дошло је услијед грешке у преbroјавању гласова жирија.

На овогодишњем Медитеранском музичком фестивалу жири је јавно гласао након извођења полуфиналних композиција, модне ревије куће „Les Gars“ из Рима и наступа прошлогодињских побједника Маријане Злопаше и Ненада Кнежевића - Кнеза. Новина на 9. фестивалу била је и награда новинарског жирија у сјећању на недавно преминулог Даворина Поповића - награда за интерпретацију. Ову награду добио је Саша Васић за пјесму „Ко лијана“ (музика - Корнелије Ковач, текст - Споменка Ковач), док је награду публике освојио Бојан Бајрамовић пјесмом „Ево зора“ (музика - Мирсад Серхатлић, текст - Љубо Јововић). Ове године нису додијељене традиционале награде за музику, сценски наступ, његовање традиције...

Жири је ипак одлучио да у конкуренцији медитеранских пјесама прву награду додијели Македонцу Маријану Стојановском и композицији „У чекању једне жене“ (музика - Григор Копров, текст - Мићо Вујовић), а у конкуренцији поп пјесама прву награду је освојио поново Саша Васић.

Директор 9. медитеранског музичког фестивала био је Предраг Милутиновић, продуцент Божидар Шундић, а уметнички директор Слободан Ковачевић. Као и прошле године редитељ је био Станко Црнобрња, а за сцену се побринуо Сава Барбузан. Покровитељ је била СО Будва, а општинској ТВ станици, иако је постојао договор, био је онемогућен директан пренос фестивала.

Поред овог пропуста, 9. медитерански музички фестивал биће упамћен и по многим другим неправилностима као што је промјена његовог назива у „067 Будва 2001“, лошој организацији, грешкама жирија, неусклађености водитељских парова и лошем одабиру и селекцији полуфиналних композиција.

Текст: А. КОСТОВИЋ
Снимци: Д. АНТОВИЋ

МНОГО
НЕПРАВИЛНОСТИ

Преко 40 учесника из Хрватске, Македоније, Босне и Херцеговине и наше земље: учесници на њочејку Фестивала

Највише айлауза: група „Мајазин“ је подигла публику на ноће групе полуфиналне вечери

Чекајући одлуку жирија: модна ревија куће „Les Gars“ из Рима на финалној вечери

Највеће за најбољу њој пјесму и за најбољу инвертрејсију: Саша Васић

ДЕМОКРАТИЈА
КАО ИЗГОВОР

Има их свугде и увијек раде. Ништа се не може десити а да не виде, ништа се не може рећи а да не чују и све се јави тамо где треба. Ипак, има локација где су стално присутни, односно где воле да раде више него на другим мјестима, а то су обавезно кафићи, кафане, политички склопови и слично. Што се тиче политичке оријентације има их у свим партијама, ради покривања терена, а највише су вољели критику и самокритику, кад људи отворе душу. Политички су припремљени и инструисани; распложу наученим политичким фразама, питањима и веома скромним знањем из ове области. Но, таман толико је потребно за политички просјечно образованог грађанина. У кафанама и кафићима су на свом терену, каваљери су, знају да играју карте, билијар, пикадо и сл. и праве друштво свима који дуже остају при шанку. И овдје воле кад људи отворе душу, нарочито они који више погију. Штета што се нијесу бавили психологијом. Иначе, у комуницирању са влашћу имају одређене повластице. Они су толерисани дисиденти, могу да критикују власт на јавним мјестима а да се не устручавају, за мање прекршаје ни они ни чланови њихових породица никада не одговарају. Ако им се деси нека злоупотреба, проневјера и сл. број се заташка, обесмисли, разводни и уопште заборави, лако могу набавити муниципију, оружје, кола и такве ствари за које су потребна познанства и везе. У новије вријеме обично имају неки бизнис, који најчешће није најуреднији што се тиче сагласности и дозвола, па ни вођења књига, али све се то некако истолерише, ако ништа друго суд их ослободи одговорности, па воле да се хвале како их мрзе инспектори и полицији, али они увијек побједе на суду, ако где је правда. Они су обични људи и у суштини нијесу лоши, воле да помогну (тако вежу људе за себе), али то не значи да неће одрадити свој основни посао - то је императив. Најчешће су имали значајних проблема са законом и то је прича о досијема, а сада су већ везани дугогодишњом сарадњом. Никада нијесу били јединствени, него дакле; прије су се дијелили на „републичке“ који су везани за Подгорицу, на „савезне“ везане за Београд и на „војне“ у служби ЈА, а данас имају само једног газду. Они путају само док не нађу газду којег морају имати, јер им је посао паразитски, а газда је увијек власт. Дакле, ко год дође они су му наредни. Ови данашњи су некад били велики Срби, па Југословени, па Црногорци, били су комунисти па демократи, али су увијек уз власт. То значи, или да се све мијења само не њихова власт, или да се ништа није промијенило.

Послје свега овога ред је да се запитамо ко су ови људи, одакле су дошли, што они раде овдје и како се уопште зову? То су наше комшије, познаници, суграђани, неки су се родили овдје, а неки доселили (нема ту правила), ту су да нас надзире, ту су да нас прате, ослушкују, информишу и дезинформишу, како кад треба, а зову их достављачи информација, критици или кортеџи. Пажоративна имена нећемо набрајати.

Ово је почетак са kraja tajega, они су само посљедица и врх леденог бријега, право питање је коме и зашто они требају. Један руски писац, „први који је добровољно ушао у Лубјанку“, Виталиј Шентанлински, написао је књигу „Васкрсле ријеч“, а једно погла-

Актуелности

ПЛАТФОРМЕ

• У хоћелу „Милочер” у Милочеру 2. јуна одржан ће састанак Радне групе за израду заједничке платформе коалиције „Заједно за Југославију” и Демократске опозиције Србије о рефинисању односа између Црне Горе и Србије по моделу минималне федерације

Након дугих разговора усаглашен је основни предлог који ће се разматрати у одговарајућим тијелима дјавије коалиције, а заједничко је становиште да будућу државну заједницу Србије и Црне Горе треба дефинисати у општим федералним оквирима са малим бројем заједничких функција и ефикасним институцијама. Након усвајања основног предлога дјавије коалиције ће, како је договорено, заједничку платформу понудити свим политичким странкама у Србији и Црној Гори јер је циљ да се створи свестрани политички дијалог око оптималног модела уређења државне заједнице.

Коалицију „Заједно за Југославију” представљали су на разговорима у Милочеру: Зоран Жижић, предсједник Савезне владе и потпредсједник Социјалистичке народне партије, Драган Шоћ, предсједник Народне странке, Саво Ђурђевац, потпредсједник НС и Зоран Лепосавић, високи функционер

Српске народне странке.

Од стране ДОС-а у разговорима су учествовали: Драгољуб Мићуновић, предсједник Вијећа грађана у Савезној скупштини, Горан Свиљановић, савезни министар иностраних послова, Слободан Самарџић, савјетник предсједника Савезне Републике Југославије и Зоран Љуковић, функционер ДОС-а.

Како су разговори били затворени за јавност, у паузи сједнице савезни премијер Зоран Жижић је изјавио новинарима да су се разговори односili на утврђивање концепта хармоничне и функционалне федерације, а они ће резултирati актом који ће утврдити принципе функционисања федeraције са једне и обезбиједити равноправност република са

друге стране.

- Водили смо рачуна о равноправности република, сlijedeli препоруке Европске уније које се односе на демократску Црну Гору у демократској Југославији. Разговарали смо и о питањима надлежности заједничке државе, питањима о начину и функционисању тих органа и посебно о питањима надлежности република - истакао је Жижић. Утврђени акт, који ће формулисати ове принципе биће касније упућен и осталим странкама које то жеље као и коалицији „Побједа је Црне Горе”. Отворени смо да током његове израде учествују и остale странке јер сам сигуран да ће он имати подршку међународне заједнице - рекао је Зоран Жижић.

Предсједник Вијећа грађана у Скупштини Југославије проф. др Драгољуб Мићуновић је истакао да „чинимо све напоре да створимо једну модерну заједницу Црне Горе и Србије и да се максимално децентрализује одређена функције, док ће остало бити препуштено државама чланицама.

На добром смо путу да дођемо до заједничких ставова, а жеља нам је да се у ове разговоре укључи и Демократска партија социјалиста тј. коалиција „Побједа је Црне Горе” како би пронашли заједничка решења која су у интересу грађана и Србије и Црне Горе. То од нас тражи и међународна заједница. Потребно је да имамо међународни субјективитет, прије свега због многих неријешених питања као што су Косово и безбиједност региона. Отварање неких других тема у овом тренутку било би погубно - казао је, између остalog, Драгољуб Мићуновић.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

А ЈЕЛИ БЕДЕ, ЈЕЛ' НАМ САД И СУНЦЕ НЕЗАВИСНО?

• У Будви 5. јуна одржана Оснивачка скупштина Удружења приватних предузетника окојијашне Будве чије претсједништво броји 21 члан, а за претсједника претсједништва изабран Крсто Никлановић, познати у љубиљеву из Будве

Ријеч је о невладином удружењу, чији је циљ развој и унапређење предузетништва, као и заштита интереса приватника на подручју Будванске ривијере.

Поред развоја и унапређења предузетништва, у складу са позитивним правним прописима, основни циљеви Удружења, по ријечима његовог предсједника Крста Никлановића, јесу, промоција и осигурање професионалних права и обавеза свих чланова и развој колегијалности међу члановима у циљу одбране заједничких интереса и међусобне помоћи и подршке. Удружење ће, између остalog, спонзорисати све културне и спортске манифестије које квалиитетно обогаћују туристичку понуду Будве и сарађивати са органима локалне самоуправе и Владе Црне Горе по питањима везаним за развој и унапређење приватног предузетништва и организовати учешће представника Удружења на скуповима у земљи и иностранству, каже Никлановић.

Истог дана, након Оснивачке скупштине, одржана је сједница Предсједништва на којој су разматрани актуелни проблеми приватника, са посебним освр-

О МОДЕЛУ ЗАЈЕДНИЧКЕ ДРЖАВЕ

Српске народне странке.

Од стране ДОС-а у разговорима су учествовали: Драгољуб Мићуновић, предсједник Вијећа грађана у Савезној скупштини, Горан Свиљановић, савезни министар иностраних послова, Слободан Самарџић, савјетник предсједника Савезне Републике Југославије и Зоран Љуковић, функционер ДОС-а.

Како су разговори били затворени за јавност, у паузи сједнице савезни премијер Зоран Жижић је изјавио новинарима да су се разговори односili на утврђивање концепта хармоничне и функционалне федерације, а они ће резултирati актом који ће утврдити принципе функционисања федeraције са једне и обезбиједiti равноправност република са

друге стране.

- Водили смо рачуна о равноправности република, сlijedeli препоруке Европске уније које се односе на демократску Црну Гору у демократској Југославији. Разговарали смо и о питањима надлежности заједничке државе, питањима о начину и функционисању тих органа и посебно о питањима надлежности република - истакао је Жижић. Утврђени акт, који ће формулисати ове принципе биће касније упућен и осталим странкама које то жеље као и коалицији „Побједа је Црне Горе”. Отворени смо да током његове израде учествују и остale странке јер сам сигуран да ће он имати подршку међународне заједнице - рекао је Зоран Жижић.

Предсједник Вијећа грађана у Скупштини Југославије проф. др Драгољуб Мићуновић је истакао да „чинимо све напоре да створимо једну модерну заједницу Црне Горе и Србије и да се максимално децентрализује одређена функције, док ће остало бити препуштено државама чланицама.

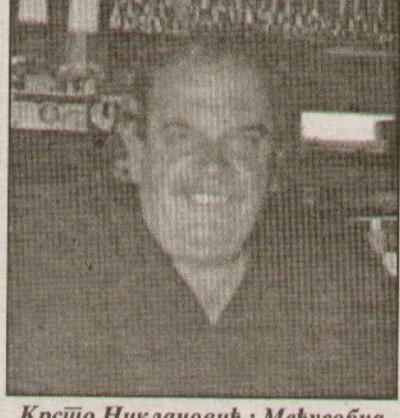
На добром смо путу да дођемо до заједничких ставова, а жеља нам је да се у ове разговоре укључи и Демократска партија социјалиста тј. коалиција „Побједа је Црне Горе” како би пронашли заједничка решења која су у интересу грађана и Србије и Црне Горе. То од нас тражи и међународна заједница. Потребно је да имамо међународни субјективитет, прије свега због многих неријешених питања као што су Косово и безбиједност региона. Отварање неких других тема у овом тренутку било би погубно - казао је, између остalog, Драгољуб Мићуновић.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

УДРУЖЕЊЕ ПРИВАТНИХ ПРЕДУЗЕТИКА

тим на увођење и коришћење пореских регистар каса које је прописала Дирекција јавних прихода Црне Горе.

На сједници је закључено да пореске касе треба користити,

Крсто Никлановић: Међусобна подршка и помоћ

али под истим правилима за све пореске обveznike у Црној Гори. Такође је речено да нико не мо-

же имати монопол на продају предвиђених каса, као што је то сада случај, а најмање шест мјесеци прије фискалizације каса сива економија се од стране надлежних државних органа мора свести на европски просек од 20 процената. Чланови предсједништва приватне привреде Будве су мишљења да би требало да надлежне државне службе одреде пробни период коришћења каса од годину дана, ради боље обуке корисника каса. У међувремену, треба обуставити даљу испоруку каса од стране финансијске полиције, а у случају неиспуњења ових предлога, чланови Удружења ће организовати штрајкове и друге облике отпора.

Чланови Предсједништва Удружења су разматрали и Одлуку о условима извођења музике у угощитељским објектима, па је закључено да Скупштина општине Будва треба да свима да исте услове које ће контролисати надлежне инспекције.

Р. П.

РЕФОРМА ОБРАЗОВАЊА

КОМПЛЕКСНЕ МОДИФИКАЦИЈЕ

• Сходно програму Министарства просвете и науке РЦГ 7. јуна у средњој школи „Данило Киши“ одржана јавна расправа и презентација пројеката за реформу целокупне образовне системе у Црној Гори • Поред предсједника Министарства расправи присуствовали су ученици и ученице у њој директори и радници предшколских установа и основних и средњих школа Будве, Петровца, Тивати, Кошара и Цетиња

Предлог књиге промјена је образложио министар просвете и науке Драган Кујовић, а детаљије о сваком сегменту образовања говорили су предсједници тимова за рад на реформи школства.

- Близи технолошки развој и стапле промјене на тржишту рада намењују потребу за новим квалификацијама, што подразумијева комплексне модификације у свим сферама образовања - рекао је Кујовић на састанку првог вјесника у Будви. У складу са опредељењима у Црној Гори нова политика образовања треба да покрије издавањем тимова за рад на реформи школства (различито трајање часова) и постепено у програм уводе и други наставници, а у трећем разреду наставу изводе наставници посебно за сваки предмет и оцењивање у ова два циклуса је бројчано, с тим да до V разреда нема понављања. У низим разредима користиће се слободније форме рада (различито трајање часова) и постепено ће се прелазити на целодневни рад у школи. Други страни језик ће био изборни, као и још неки предмети у трећем циклусу. Школа и наставник мораћи ће да учествују у изради наставног програма, а на крају школовања полаже се екстерни завршни испит који омогућава упис у средњу школу.

Гимназија

Пошто се у основној школи појавије екстерни испит у гимназији неће бити пријемни испит. Постоји само општи тип гимназије са могућношћу избора предмета у складу са способностима и интересовањима ученика. У првом разреду општеобразовној језгре чиниће 85% програма. У II и III разреду расте број изборних предмета. У IV разреду изборни предмети чине једну трећину наставног плана и програма. Нови изборни предмети су грађанско образовање, историја религија и сл. Матура ће бити озбиљнија (највише три обавезна и највише два изборна испита који се могу полагати на два нивоа - стандардном и вишем) са јаким елементима екстерности и мораћи ће да омогући упис у иностраним факултетима.

Стручно образовање

Стручно образовање би било подијељено на ниже, које траје двије године, средње у трогодишњем трајању и више стручно образовање у трајању од 4 године. На крају школовања ученици би морали да полажу стручни испит. Практично образовање ће се организовало у школском и дуалном облику (практика у објектима ван школе). Најзначајнија новина у стручном образовању јесте увођење техничких гимназија. Она треба да приближи опште и стручно образовање, не даје квалификацију већ припрема за студије на универзитету.

Образовање одраслих

То би био систем за преквалификације или доквалификације одраслих који су остали без посла, нису завршили школе или да би им омогућило укључивање у нове токове развоја друштва. Образовање одраслих ће се системски уредити и озваничити, а најбитније је да се донесе закон и утврди надлежне институције које се могу бавити организацијом и образовањем одраслих као што су образовни центри, раднички универзитети, редовне школе, невладине организације и сл.

Овај пројекат за промјене у целокупном образовном систему у Црној Гори подржавају Европска агенција за реконструкцију, Британски савјет, Институт за отворено друштво Црна Гора и УНИЦЕФ. Пројекат ће законски бити регулисан до краја ове године, а његова примјена у свим школама Црне Горе биће обавезна од 2003/2004. године.

Ана КОСТОВИЋ

Основна школа

Највише новина биће у основном образовању. Наиме, предлаже се полазак дјеце у школу већ са 6 година, док би основно образовање требало да траје 9

Актуелности

СЈЕДНИЦА САВЈЕТА ГРАДА ТЕАТРА

НОВЕ ПРЕМИЈЕРЕ И ИНОСТРАНИ ПРОГРАМИ

● Већ 9. јула прва овогодишња премијера, а до краја фестивала биће их укупно шеснаест. ● Са иностраним позоришним програмима наступиће ове године шешир „Титаник“ из Минхене у Немачкој, заштиш „Аши“ шешир из Ашине, „Словенско младинско гледалишче“ из Љубљане, шешир „Пралине“ из Манхатана, позоришна група из Холандије, панионом из Мексика и балет из Канаде (15. август).

Првог јуна у хотелу „Монгрен“ одржана је сједница Савјета Града театра у Будви којом је предсједавао предсједник Републике и предсједник Савјета Града театра Мило Ђукановић. На сједници је размотрен и усвојен програм и финансијски план овогодишњег јубиларног Петнаестог фестивала Град театар који се по традицији одржава сваке године од 1. јула до 20. августа. Директор Града театра Бранислава Љијешевић је обавијестила чланове савјета и јавност да је за овогодишњи фестивал плаћано да се изведе шест премијера. Међу тим премијерама двије су нове продукције и двије копродукције.

- Већ 9. јула је прва овогодишња премијера - Чеховљеве „Три сестре“ Словенског младинског гледалишча из Љубљане, нагласи-

ла је она. 21. јула је будванска премијера представе „Мајка храброст“ Берхолда Брехта у режији Рахима Бурхана, а у извођењу театра „Пралине“ из Манхатана и „Мостарског театра младих“, након премијере у Мостару. Сlijedidi представа и премијера представе „Злочин на козјем острву“ Уга Бетија у режији Небојше Брадића. То је копродукција Града театра и Београдског драмског позоришта и она је на програму 29. јула, а већ 1. августа одржаће се нова премијера представе „Седморица против Тебе“ Јована Христића у режији Небојше Броћића.

Носилац тог пројекта је позориште „Петар Пан“ и „Студентски културни центар“ из Београда. Двије овогодишње самосталне продукције Града театра су Шекспирова „Бура“ у режији Слободана Јуковског

и Чеховљев „Иванов“ у режији Никите Милivoјевића. Права ће премијера бити изведена 1. августа, а друга 16. августа.

Од бројних иностраних позоришних програма ове године издвајамо представу „Титаник“ истоименог њемачког театра из Минхена (27. и 28. јула), затим „Мали принц“ Роберта Чулија (5. и 6. јула), „Хамлет“ Теодороса Терзопулоса са Аном Демидовом у главној улоги (25. јула), као и гостовање позоришне групе из Холандије, пантомиме из Мексика и балета из Канаде (15. августа).

У музичком дијелу програма биће изведено укупно десет концерата у оквиру овогодишњег музичког програма под називом „Етномузика Балкана“, а наступиће музичари и музички уметници Париза, Лондона, Будимпеште.

Двије су класичне сликарске изложбе ове године на програму Фестивала и то Фила Филиповића (од 1. до 15. јула) и Раша Теодосијевића (од 2. до 16. августа). Биће изведene и дviјe инсталације Наташе Ђуровић (15. јула) и Тање Милошевић (24. јула). Селектор ликовног програма је Петар Ђуковић, историчар уметности и директор Народног музеја Црне Горе на Цетињу.

Бранислава Љијешевић је најавила и богат и разноврстан програм овогодишњег Трга пјесника, додак и учешће поред осталих, Габријела Гарсије Маркеса и Роналда Харвуда на овој реномираној манифестацији.

Опширна и дуга расправа вођена је овај пут једино о финансијама и о финансиском плану који је на крају усвојен и који износи 1.060.000 марака, што је приближно колико и прошле године.

Члан савјета Горан Ракочевић заложио се да се ова цифра умањи за половину због, како је рекао, укупне економске ситуације у Црној Гори. Небојша Брадић је рекао, да би умањење финансијског плана штетило фестивалу, са чим су се сложили и Бранислав Милуновић и Славко Дрљевић, док је Јован Ђурилов био мишљења да је новац плаћен за овогодишњи фестивал у међународним

оквирима мали.

Предсједник Савјета фестивала Мило Ђукановић је саопштио да га радује што су чланови Савјета сагласни да је ријеч о доброј програмској концепцији, што значи да је програм континуитет квалитета који се нуди и оствaraјe.

Сложио бих се са неким мишљењима током расправе да смо имали тежих година и тежих времена, а ипак смо се опредељivali да морамо сачувати што је заметак новог културног стваралаштва у Црној Гори. То је већ препознатљива културна, и не само културна, легитимација Црне Горе на широм простору и вјерујемо да данас као чланови Савјета осјећамо задовољство због тога - рекао је Ђукановић.

Било је размишљања да ли би ваљalo тaj губер у области културе скратити и примjeriti реалним економско-социјalnim потенцијалима Црне Горе. Као човјек који се бави политичком савршено добро, не само разумijem, него уважавам такве предлоге, али и подсећам да увијек морамо поћи од реалне анализе. Не мислим да ми претпостavljamo da утвrdimo problem u tome што имамо ниска економска остварења na економском planu. Нисмо случајno про-teklih godina isplili iznad realnih mogućnosti, sa ulaganjima u kulturu i sport, vjerujući da ipak gradimo неки novi identitet Crne Gore - rekao je Ђукановић, и zaključio da bi Savjet trebao da podrži programski i finansijski plan predложен za oвогодишњи petnaest festival Gred teatara što je od strane članova savjeta i prihvaćeno.

У дискусији су учествовали још и Веселин Радуновић који је поново став у вези веће заступљености црногорских уметника и црногорских стварalaца na овом Festivalu, Светозар Цветковић и предсједник Општине Будва Ђорђе Прибилић који је обећao да ће општина Budva ove godine za Fesitival izdvojiti потребних i predviđenih 200.000 maraka iz opštinske kase.

Д. ЦВИЈОВИЋ
Р. ПАВИЋЕВИЋ

● Апсолутишни побједник 46. Стеријиног позорја, средином јуна одржаног у Новом Саду, претпостава „Јегоров јуј“ у продукцији Града шешира из Будве освојила девет Стеријиних најрада

Представа „Јегоров пут“ проглашена је најбољом представом, док је Стеријину награду за текст и режију добила Вида Огњеновић.

Геројслав Зарић је награђен за сценографију представе, а за kostime Јанка Јанчић.

Стеријину награду за музику у представи добила је Исидора Жебељан, а награде на Округлом столу критике у Новом Саду.

Жириjem у којем су били декан ФДУ са Цетиња Ненад Вуковић, редитељ Јубосав Мајера, костимограф Бојана Никитовић и позоришни критичар Дарinka Николић, предсједавала је глумица Мира Бањац.

Коментаришући успјех „Јегоровог пута“ на Стеријином позорју у Новом Саду, Бранислава Љијешевић, директор Града театра је казала, да „са девет Стеријиних награда које је освојио „Јегоров пут“ укупан досадашњи биланс Града театра достигао је 36 Стеријиних награда. На овај начин најбоље афирмишемо Црну Гору као културни простор који има тенденцију да се отвори према окружју, Медiteranu и Европи. Она је истакла да је за овај успјех, осим Града театра, највише заслужна Вида Огњеновић, писац текста и редитељ представе, као и глумци у представи које је новосадска публика наградила десетominутним аплаузом.“

А и цијене су веома приступачне. Током главне туристичке сезоне, а тако ће бити и у септембру, полуපансион кошта само 26 марака. Ко хоће пун пансион треба да дода још само четири марке. И цијене у ванпансиону су више него приступачне, па зато на хотелске терасе стижу и гости који не одмарaju у овом објекту, као и сами Петровчани. Кафа кошта пола марке, све врсте жестоких

сама, сокови и пиво само марку, липтар вина се наплаћује од 6 до 10 марака, зависно од врсте. Они који стапају у приватним кућама могу да се претплате на три оброка и то их кошта свега 13 марака. А за ручак и вечеру гост бира између неколико јела.

И још једна занимљивост је везана за понуду „Ривијере“. Све вријеме сезоне у хотелу ординира љекар који је спреман да у сваком тренутку пружи помоћ. Бесплатан. Такође гост не плаћа ни лекове које користи из хотела амбуланте.

Петровчани су емотивно везани за овај хотел, који је прве неку годину од ХТП „Будванског ривијера“ закупила Raiffeisen nafta из Новог Сада и нуди сигуран,

С.Ш.П.

ХОТЕЛ „РИВИЈЕРА“ У ПЕТРОВЦУ

КУТАК ЗА ТАНАК ЦЕП

У хладовини високих палми и стојећих борова, у подножју Малог брда почев је овогодишњи туристички живот хотел „Ривијера“. Надомак саме петровачке плаže, а у тишини одмарaju први гости који су стигли из Србије. Хотел о којему се много не прича, а који је итекако важан за туристичку историју, али и садашњи тренутак Петровца, биће још једна скријата.

Златко Вукelić, стари туристички радник, управник овог лијепог иако временшног здања, објашњава и - зашто.

- Овај наш хотел, који је прве неку годину од ХТП „Будванског ривијера“ закупила Raiffeisen nafta из Новог Сада нуди, сигуран,

први објекат београдског „Металсервиса“, а потом је дограђена и формирана је „Ривијера“. Гостима стоји на располагању 200 кревета у двокреветним и трокреветним собама, с купатилима уз комфор који оправдава Б категорију. Закупац је „испоштовао“ све тањи цеп наших гостију, али је притом водио рачуна и о мјештанима који долазе у овај хотел да би у хладовини које има преко цијelog дана попили кафу, освежили се, што се каже, да притом не „отшете“ новчаник. Вјерујем да ћемо свој вријеме сезоне бити пуни, такође да ће и ванпансионски промет бити добар - рекао нам је на крају Златко Вукelić.

КОМЕНТАР

ЈА ОДЛАЗИМ, ТИ ОСТАЈЕШ...

У превечерје главне шумаричке сезоне шемејштура је уз наше плаже најло ћорасла. Додатну врућину изазвала су ћорићичка комешија у ојшијинском парламенту, након одлуке овдашњих чланица СДП да најуспе своје коалиционе партије. Још више оставаке које су ишчезеле првих седмица.

Оно што су новинари моћи да учине, када су оставке у штапању, су штапе информације, тојово без „меса“, које су простијали својим редакцијама. Тијана Ђеокoviћ је дала оставку на мјесец штапај и одговорној уредници Телевизије Будва, што ишће је учинио и Никола Ђукићевић, директор ЈУ „Музеји, библиотека и галерија“. Јавносје је некако у исходу вријеме узбудила оставку Рајка Миховића, дугојодишића директора јавног штапаја „Морско добро“ које га је изгубио најужим ћорасом у обалу Црне Горе и које је формирала црногорска влада. Нешто касније оставку је исписао и Велибор Золак, директор шумаричке организације Црне Горе.

Оно што је заједничко за све ове оставке јесте чињеница да су њихови „аутори“ дали тојово лаконска обrazloženja: чине то из „личних и професионалних разлога“. Нешто слично се догађало у вријеме једногардијске система када је мање више све оставке пратило „образложење“ да то њихови подносиоци чине „из здравstvenih razloga“.

Без намјере за ћоређењем - оно се простио само намештну - и у жељу да добро здравље нашим штапајима који су ријешили да више не буду на мјесецима која су до сада „покривали“, једини замјерка је у штапе оставке нијесу обrazložene. Или не бар јавности. Не постоји, чини нам се, разлог да то не буде учињено у вријеме ћорићичкој плурализму када се, бар вербално, уважавају друштвачија мишљења и ставови. Јер, колико је демократски штапај оставку, штолико је демократски и рећи што је узрок штапе. Из више разлога, али немојмо сајмо и поштуну обrazloženja, чаршија ступа у акцију. И она зачас наје узрок: то је овај је човјек овоја, то дошло је до промјене у овом „блоку“ па је Јосипогин шај и шај морао да одје, то знало се и пратио да ће на то мјесец доћи онај...

Колико у појменним оставкама има ћорићичке, колико су оне чак илјада година, то је једно. То је једногодишњи мјесец мјесец, колико је праћен је у штапају... не желимо да анализирамо. Једногодишњи мјесец за оставку, штолико је демократски и рећи што је узрок штапе у замку. Мјесец је да све оне и нијесу повезане с ћорићичком, да су заиста у штапају неки други разлоги. О досадашњем радионом антажману оних који смо поименули, шакоје нећемо. То је један: најлесак на - јавности. Јер, то већ сви добро знају јер постојије искуства, и штапај нема ћорићичке, ако се све добро не објасни, зачас се ћорићички објавију сваки доћај. А када се у ионако врући ћорићичку атмосферу убаце „суга грвја“, ешто јожари. А јожари, иако се углавном доћају љети, нијесу никако јожаљни у вријеме сезоне од које живимо. У вријеме када су мир и раџна атмосфера пратјекој потребни.

Због све наведеној разлога које нијесмо поименули, било је заиста ћорићиње да се искрено и јасно каже због чеја се то учинило. Вјерујемо да би то било добро и за оне који су се одлучили на шакав корак, уз најпоменују још није касно.

Саво ГРЕГОВИЋ

Б.КАКО ДА ОЧУВАМО ЖИВОТНУ СРЕДИНУ КАД ОМЕДИЈА ДО ГРЊЕ У ПРЂАВАНИ РАБОТАМА!?</p

Луци и додатаки

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

БЕЧИЋКЕ СЛИКЕ, СВЈЕЖЕ

У одајама „Нафтагасовог“ одмаралишта у Бечићима гости имају необичан контакт с - умјетношћу. На зидовима ресторана, ходника, соба - слике. Свеже, још миришу на боју. Насликане баш ту на терасама одмаралишта, уз плажу, на зеленим травњацима. Укупно их је седамдесет и све до краја сезоне укрушаје ентеријер овог прељепог објекта. Потом се селе у велику пословну зграду „Нафтагаса“ у Новом Саду где ће се трајно настанити.

- Управо је завршена шеста по реду ликовна колонија коју организујемо почетком сезоне у нашем објекту - прича Крсто Љубановић, директор „Нафтагасовог“ одмаралишта у Бечићима. - Идеја је половином протекле деценије потекла од тадашњег директора нашег предузећа Среће Станковића и срећом све се претворило у лијепу и корисну традицију.

Овога пута на окупу се нашло 37 сликара из Србије, Црне Горе, Републике Српске и Мађарске. Врједно су радили десет дана, и „произвели“ 150 слика, од чега је половина припадала домаћину. Међу сликарима су они који су сваке године овде: Божидар Бошковић, Павле Блесић, Ратко Шоћ, Тома Сухеџки, Џеветко Ланиновић, Александар Луковић... И други - млађи и старији.

- Радили смо као да су нам, не дај боже последњи дани - смије се задовољан савсвим Здравко Мандић, селектор бечићке колоније. - Дакле „пуном паром“ и ево резултата.

Међу сликарима је и Нико Милошев, комисија из Рафаиловића, домаћи стваралац.

- Велико је задовољство радити у овако организованој колонији. Због двије ствари: озбиљности која влада током рада, и дружења дивних. У радио сам двије слике, вјерјем да вриједе. Важније је од тога да сам се духовно оплете-

менио, напунио „акумулаторе за ово лето.“

Мајstor кичице Џеветко Ланиновић, преплануо, свеж, као да не носи године које има, објашњава ми:

- Не волим колоније, а овде сам само због Војвода. С њима једино идем у овакве „збјегове“ јер су

новинске текстове.

- Квалитет је у томе што се овде „производе“ добре слике. Чак 80 одсто њих могу да красе велике галерије. Узрок томе је строга селекција. Колонија пада у згодно вријеме, ради се у правом медитеранском амбијенту, па мало ко затије. Нема искључивости,

вrijeme је сјајни пратач Тома Сухеџки. Ни минут се не радзваја од оловке: успут је направио портрете домаћина, конобара, кувара, гостију... Онако за успомену. Ради и лијевом и десном руком, што изазива посебну пажњу оних који посматрају стварање цртежа и слика.

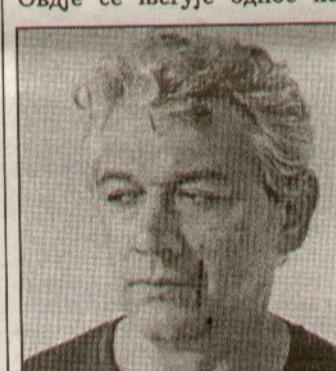

„Нафтагасово“ одмаралиште у Бечићима:

изванредни за дружење које подстиче рад. Оно што ме доводи овде је однос ових људи према сликају: нико не мисли да је генијалан, тензија је негде око нуле, а сви марљиво сликају. И лијепо се дружимо. С друге стране, ово има оправдања и због тога што тешки услови у којима живимо омогућавају ствараоцима да неколико дана проведу на мору, плаћајући то својим умијећем. А то су, убијећен сам, опет најбоље паре. Услови за рад су, иначе, беспријекорни, домаћини предивни. И наравно, опет ћу доћи додатне.

Писац и новинар из Новог Сада Зоран Словић годинама је већ са сликарима у Бечићима. Прати њихов рад, објавио је збирку пјесама која се зове „На плажи сликарској“, урадио је и ТВ филм о необичној колонији, запажене

надмености, млађи уче од старијих што је природно. Овде се његује однос ка

Ни минућ без оловке:
Тома Сухеџки

лијепој слици која ће украсавати наше радне и животне просторе, чега нема другдје. И сам сам много научио, а резултат тога је 70-80 пјесама о сликарима уз море.

Међу највесeliјима сво

- Овде покупим толико енергије да ми је у Вршцу заиста лијепо доће. И прође. Па онда једва чекам ново пролеће када починjem припреме за Бечиће. Тешко је то све објаснити, али једно подвлачим: ја бих без овог друштва био много сиромашнији. Онај који је ово смислио, био је с Богом у дослуху.

„Нафтагасов“ хотел је отворен изложбом слика на којима су и Јадранско и Панонско море, рибарска села и салаши, заласци сунца на пучини и јутра на ораницама Срема. И портрети паора и рибара, удуబљених у посао и запитаних пред Космосом и Универзумом. Танке линије које назначавају патње живота и јаке боје које подвлаче његову испуњеност. Слике живота, стварног и (не)могућег.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

• Асфалтни џуш кроз Милочер је први асфалтирани џуш у Црној Гори • Прије раша изграђени и шенски штерени у Милочеру

КРАЉ НИЈЕ ПРЕНОЋИО У МИЛОЧЕРУ

• Асфалтни џуш кроз Милочер је први асфалтирани џуш у Црној Гори • Прије раша изграђени и шенски штерени у Милочеру

лочеру су трајали све до 1941. године.

Пред трагедију у Марсеју краљ је, истиче наш саговорник, посветио још једанпут градитељ свог љетњиковца у Милочеру и сваком од радника дао по сто динара (то је била тадашња недељна плаата). Краљ тада није преноћио у Милочеру (јер у Милочеру није имало тада где да се ноћи) већ у Вили „Белведер“ у Херцег Новом, код свог стајног пријатеља Мирка Комненовића са којим је тада посљедњи пут обишао Цетиње, Црну Гору и Црногорско приморје, одакле ће из Зеленике разарацем „Дубровник“ кренути на зли пут у Марсеј. Са Комненовићем је краљ Александар био и у обиласку 1933. године када је дојијета одлука о градњи краљевског љетњиковца у Милочеру упркос томе што су се краљу свиделе још и Лучице у Петровцу (где ни до данас ништа изграђено).

Манастир Прањаскица је краљу Александру тада поклонио земљиште за изградњу љетњиковца у Милочеру. Дио земљишта поклонила му је и тадашња општина светог Стефана, истиче Панто Митровић. Он додаје да му једини мјештана Јубица Рађеновић није дала да посјече три њене маслине и краљ је то морао да испоруши. Поменуте три маслине и краљине плаже рађају. Из тог периода је и асфалтни пут, као и прва тениска игралишта на овом подручју. Нема, међутим, више једино манастирске куће која је постојала на Малој плажи више од триста година и коју је обновила краљица Марија у старом стилу. Срушена је 1974. године приликом почетка градње новог љетњиковца за Тита и Јованку, закључио је, између остalog, Панто Митровић.

Д. ЦВИЈОВИЋ

КРАЉИЧИНА ПЛАЖЕ

Панто Митровић нам открива да је краљица Марија вољела да се купија још на једној плажи испод Дубовице, између Чања и Буљарице, и да је тамо сваког јутра одлазила из Боке и враћала се увече јахтама и брзим чамцима. Митровић како да је једино та плажа заиста Краљичина плажа и да се тако зове по краљици Марији Карађорђевић. То мало ко зна. Мала лука у Милочеру се погрешно, сматра он, зове Краљичином плажом јер она то није никада била, категоричан је наш саговорник.

Грађен за само годину дана и да га је градило око 300 радника. Обична радна снага је била одавде, а мајстори су били са стране. Радови у Ми-

лочеру

је

Луци и догађаји

КАКО ЈЕ ОТКРИВЕНА ПОТОНУЛА КРСТАРИЦА „ЗЕНТА“ У МОРУ КОД ПЕТРОВЦА

УДИЦЕ „УПЕЦАЛЕ“ БРОД

Крстарица „Зента“, која је била у саставу поморске флоте Аустроугарске, један је од бродова који је завршио на дну мора нашег дијела Јадрана. Догодило се то 1914. године, приликом поморске битке између Аустро-угарске и Француске, када је крстарица „Зента“ торпедована. Том приликом је живот изгубило око 300 људи који су се налазили на крстарици. Пуким случајем преживјело је неколико њих, пошто су чамцима од мјеста трагедије стигли на острво Катич испред Петровца. У знак захвалности за спашавање, преживјели су у цркву Свете Недеље донијели спомен икону, која се у њој налазила све до земљотреса 1979. године. На икони, која се сада налази у цркви Светог Илије у Петровцу, пише: Свјет-

Перазић, Лазо Душанов Суђић, Стијепо Васов Суђић, Марко Ников Грего-вић, Нико Томов Зеновић, Стево Медин и Ђуро Давидовић.

- Користила су се искључиво весла, на већим чамцима понекад би се видјело и једро - присјећа се Илија Склендер. - Ишло се већином у риболов уз обалу, због бојазни од невремена. На сарделе се ишло и мало даље у Чањ и Трапите, а највише код Школа. Рибе је било у изобиљу, али је тешко било нахи купца. Вршена је робна размјена, а већи дио сардела риболовци су солили.

Петровца у то вријeme није имао ни пристаништа, што је отежавало одржавање чамаца и друго. Так послије другог светског рата, створени су повољнији

грама. Био је то повод да се у те пределе упуне и други петровачки риболовци.

- Када су парагали почели да запињу и да се кидају удице, било је јасно да се на морском дну налази неки велики предмет, објашњава Склендер. - Рибарима је одмах било јасно да је ријеч о потопљеној крстарици, што је убрзо и потврђено. Било је то шездесетих година 20. вијека. Догађало се тих дана и година да се на удицама нађе и зарђало гвожђе и још по неки предмет с потонулог брода.

Илија Склендер сматра да су богати улови у то вријeme везани за торпедовану крстарицу, која је одавно била „легла“ на морско дно. Познато је, наиме, да се унутар потопљеног брода риба скупља, размножава, станује. Догађало се да се

Пештровачки рибари шездесетих: (слијева на десно) Марко-Кићо Медитовић, Војо Ј. Вуковић, Илија Склендер и Марко Андровић

ски рат 1914-1918. године. Аустријско-француска поморска битка. Потопљена крстарица „Зента“. Хвала Богу и Светој Недељи. Спасио живот са неким друговима 16.VIII 1914. године Славомир Бућа из Биограда на Мору“.

Аустроугарска крстарица је потопљена на око три до четири миље од петровачке плаже, на дубини од 80 метара. Занимљиво је да су брод открили пештровачки рибари, тек шездесетих година прошлога вијека.

Подсећајући да се риболов у периоду између два рата обављао повремено и доста примитивно и у Петровцу и у осталим приморским мјестима, Илија Склендер, један од најстаријих рибара у општини Будва, каже да је у Петровцу у то вријeme било свега осам чамаца. Нихови власници били су Иво Ђуров и Франићевић, Марко Андровић, Жарко и Митар Зеновић, Јово Медитовић са синовима, ја и други.

Послије се ишло још даље у дубину. Прве капиталне примјерке уловили су Иво Франићевић и његов син Васо. Били су то пагрови тешки по 30 и више кило-

услови за риболов и њиме почиње да се бави знатно више људи.

Риболовци су послије рата ишли све даље и даље од обале тражећи крупнију рибу, коју су тамо налазили, повише острвца Школиц на око двије миље од краја - наставља Склендер.

- Открiven је просторни гребен где је уловљено

много крупне рибе и дивљачи - керињи, пагрова, зебатаца, моруна, угора, ражи, пешикана, шпињала, орлића, слада, грдобра, губљова... Овај терен открили су и често ишли тамо на рибање Петровчани Иво и Васо Франићевић, Марко Андровић, Жарко и Митар Зеновић, Јово Медитовић, Митар Зеновић, а и моја маленост каже на крају овог сјећања Илија Склендер, који и даје, иако у поодmaklom годинама, излази на море. Због старе страсти - рибања.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

заглавио је првима био 25 пагрова који су били тешки 250 килограма, баш око брода. На једном од два чамца који су „покупили“ толико рибу били су Марко Андровић и Жарко Зеновић, а на другом Илија Склендер и Марко-Кићо Медитовић.

- Терен око „Зенте“ је гдинама био прави „рудник“ за нас риболовце, али је по том осиромаша. Почекли су да стижу риболовци из других мјеста и ту се заиста ловило навелико. Петровца је касније добио пристаниште, доказујући да је то врло често и риболоваца. За то су веома заслужни Марко Андровић, Јово Медитовић, Митар Зеновић, а и моја маленост каже на крају овог сјећања Илија Склендер, који и даје, иако у поодmaklom годинама, излази на море. Због старе страсти - рибања.

А С. Антон је по други пут полетио у небо.

Није Партији било бит-

но да стизале и процесије и пјешки.

Елем, тако је то трајало и послије Другог светског рата. Али револуција је утврдила да је религија опијум за масе. Штетно као и све што помрачује свијест.

Црквени брак још био на снази!

Револуција је настављала свој ход, крчила пут све до кинеске културне револуције као самонегације. У њеном ходу била је најава нечега мистичног и заводљивог у поимању правде за све. Зато је било проуздано не учествовати у општем прогресу. Знак моралног и духовног заостајања. Заостајања за величанственим ходом историје.

Излети и процесије на Школу започели су априла 1864. године, након што је црква обновљена и многи преци и крашти остали испод заравни излетишта и ходочашћа.

Револуционарним про-

јављајућима и ови вјерско-на-

родни излети су замије-

њени првомајским изле-

тима и прославама на

истом мјесту. Ово је пре-

кинуто након трагичног

догађаја, када је рибарска

кочка претрпана излетни-

СВЕТИ АНТОН ЛЕТИ У НЕБО

Давно се упокојио Св. Антон.

У помен на њега подигнута је црква на другом дијелу градске плаже Могрен, у подножју брда Спас.

Историјски подatak има мало обрнут ред у односу на предање: Црква је право подигнута, па посвећена Св. Антону.

Свеједно, ова црква је дуже вријеме била ходочашће вјерника и излетиште грађана Будве, без обзира на вјеру и народност.

Карakteristika Budvana na tog vremena bila je da su, ma ko njima vladao, bili međusobno solidarni u svakom smislu.

Унутрашњи послови су једне вечери, са доста експлозива и јаком експлозијом обзанили да окупљања на Могрену неће бити.

Црква је претворена у гомилу, разбацана око.

Чак ни Црква није смјела гласно да протестује те 1951. године. Било је бојати се да још неки свештја по други пут не буде суочен са Господом - не жељеним летом.

Будвани су били грађани склопа опредељења и много вољели излете, уранке, славе...

Пут до плаже Могрен, звани Доњи пут, изграђен је 1923. године. Инвестира општина и грађани, а извођач био Будвани Ђићи Фабрис, власник грађевинске фирме.

Барке су стизале уобичајеном рутом, а Будвани навиком. Пој и жагор би реметили потпуни мир изузетно лијепе околине. Блага падина над плажом Могрен звала се и гајем, због изузетно бујног зеленила, воћњака и винограда.

Умрли крашти, на дугом и тешком путу, сачињавани су уз ову цркву.

Након крашта то је постало мјесно гробље Будвана.

Због проблема са невременом на мору, када и више дана није било могуће сачињавати умрлог, Будвани су направили нова гробља у Госпоđини.

Укуп Budvana na Школу трајао је до 1820. године.

Излети и процесије на Школу започели су априла 1864. године, након што је црква обновљена и многи преци и крашти остали испод заравни излетишта и ходочашћа.

Револуционарним про-

јављајућима и ови вјерско-на-

родни излети су замије-

њени првомајским изле-

тима и прославама на

истом мјесту. Ово је пре-

кинуто након трагичног

догађаја, када је рибарска

кочка претрпана излетни-

но да направи бифе и кабине на другој плажи. Већа је била потреба за њима на првој плажи. До друге ни дана данас нема приступа, сем оне вратоловије кроз онај мали тунел.

За невремено било је и губитака живота у пролизу кроз њега. Али је Св. Анте био крив за окупљање Budvana за посљедњи вид окупљања Budvana на основи религије.

За КПЈ то је било превише.

О томе се изјаснио Срејски одбор и „одговорни другови“ из Републике. У тој су били и само неки „посебни другови“ из Budve.

Унутрашњи послови су једне вечери, са доста експлозива и јаком експлозијом обзанили да окупљања на Могрену неће бити.

Црква је претворена у гомилу, разбацана око.

Чак ни Црква није смјела гласно да протестује те 1951. године. Било је бојати се да још неки свештја по други пут не буде суочен са Господом - не жељеним летом.

И ови излети су имали трагичан завршетак 1917. године због пада дјетета аустријског команданта из Ђерила, испод данашњег ресторана Видиковац, на стијене будућег пута за Могрен.

Није остало ништа, ни сазнања о мјесту цркве Св. Спаса и Веље гувна.

Будвани су били неуморни излетници.

Будвани су 1865. године ишли на излет у турску Бар. У Бару су посетили Стари барски град са муслиманским живљјем и тамницом окованих и не послушних поданика турске власти.

У Бару су били гости аустријског конзула, иначе Дубровчанина, као и команданта Бара Селим бега, поријеклом из Босне. Преноћили су у Бару и сљедећи дан се вратили.

Бар су ослободили Црногорци 1878. године.

И школска дјеца Budve су ишли на уранке са Вацкурсом, да беру папоњак (мајчину душницу) и да се, по државу у води, њом умијава.

Ишли су на излете до остатака Манастира Стјеневићи, а често и Подмона, Бечићи и на друга мјesta.

Пјешачење до Цетиња, Котора, Тивта било је обична ствар. До Пајетровића, Маина, Грбља - чак кратак и брз пут. А то је било врло често због бројних пријатељства, сродности и имовинских судноса, трговине и слично.

Огроман број КС у аутомобилима чини апсурдним и помисао на другачији прелазак ових оставања.

Будућност и Европа

до дашак

ХРОНОЛОГИЈА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

9. маја 1950: Европа је рођена

У пролеће 1950. године чинило се да се Европа налази на свом историјском заласку. Са почетком хладног рата, опасност од сукоба источног и западног дијела континента надвила се над Европом. Пет година након завршетка Другог светског рата, бивши непријатељи су још увијек били далеко од помирења.

Шта се могло учинити да се избегне понављање грешака из прошлости и да се створе услови за трајан мир међу дојучарашњим непријатељима? Срж проблема био је однос Њемачке и Француске. Требало је створити карику која би повезала ове двије земље, али карику која би окупила и све остале слободне земље Европе, стварајући тако заједницу која би у Европи очувала мир. Жан Моне је био тај који је, својим јединственим проговарачким умијењем, предложио министру спољних послова Француске, Роберту Шуману, и канцелару Немачке, Конраду Аденауеру, стварање заједнице у области експлоатације угља и целика. Та заједница би била заснована на заједничком интересу, а налазила би се под контролом независне власти. Предлог је званично изнијела Француска, 9. маја 1950. године, а топло су га прихватиле Њемачка, Италија, Холандија, Белгија и Луксембург.

Уговор којим се оснива прва Европска заједница, Европска заједница за угљ и целик (ECSC), потписан је 18. априла 1951. године у Риму. Овим уговором су отворена врата будућим дистинчима у интеграцији Европе. Напредак који је услиједио у потоњим годинама довео је до стварања Европске уније какву познајемо данас, Уније која се данас отвара и за источну половину континента, од које је толико дugo била одвојена.

25. марта 1957: Европска економска заједница

Резултат идеје Роберта Шумана била је заједница специјализована у два битна, али ипак ограничена сегмента - експлоатацију угља и целика. Дошло је вријеме да се настави даље путем интеграције. Под притиском хладног рата, истицане су иницијативе за интеграцијом у области одбрамбене и политичке уније, али јавност још није била спремна на такав корак. У таквим околностима шест држава чланица Заједнице за угљ и целик одлучило се за корак у другом правцу - за јачање економских веза, стварајући заједничко тржиште.

Уговор потписан у Риму 25. марта 1957. године, којим је створена Европска економска заједница (EEC), створио је институционалне механизме и механизме за доношење одлука који су омогућавали изражавање како националних тако и интереса заједнице. Од тог момента Европска заједница је постала осовина европске интеграције.

Између 1958. и 1970. укидање царина довело је до спектакуларних последица: трговина унутар ЕЕС се повећала шест пута, док се трговина ЕЕС са трећим државама утроstručila. Просјечни бруто национални производ у ЕЕС је у истом периоду порастао за 70%. Примјењујући резултате других значајних економија које оперишу на континенталном нивоу, попут САД, европске економије су искористиле подстицајне ефекте отварања граница у Европи. Потрошачи су се навикли на разноврсност понуде увозне robe у продајницама. Европска димензија је постала реалност. Потписивање Јединственог Акта 1986. године значило је да је Европа успјела да уклони сва регулативна и фискална ограничења, која су још увијек одлагала успостављање јединственог, потпуно унификованих унутрашњег тржишта.

1. јануара 1973: Прво проширење европске заједнице

Европска унија је отворена за пријем било које европске државе која жели да се приклучи, а која је спремна и способна да преузме обавезе и циљеве записане у оснивачким уговорима. Постоје два критеријума које држава која жели да постане члан мора да испуни: да буде европска држава и да се придржава демократских процедура неопходних за постојање владавине права.

Тако су Данска, Ирска и Уједињено Краљевство постали чланице Заједнице 1. јануара 1973. године. Током осамдесетих су примљене нове државе чланице, са југа Европе: Португал, Шпанија и Грчка. Трећи талас проширења, 1995, одсликао је жеље скandinavских и средњоевропских земаља да се приклуче Унији, која је до тог времена учврстила своје унутрашње тржиште и несумњиво постала најзначајнији фактор стабилности на континенту, у времену након нестанка Источног блока.

Нарастајући са почетних шест на данашњих петнаест члanova, Унија је добила велики значај и поштовање. Унија данас мора да сачува ефикасност свог механи-

Европска унија налази се пред историјским изазовом ширења на бивше комунистичке земље Централне и Источне Европе. Престанак хладног рата, свечано проглашен потписивањем Париске Повеље за нову Европу на Самиту КЕБС-а у Паризу 1990.г, омогућио је земљама бившег тзв. источног блока да у будућности самостално учествују у међународним односима и аутономно одлучују о сопственом ангажману у регионалним или ширим политичким, економским и војним интеграцијама.

Непосредно након пада Берлинског зида, Европска заједница уступила је дипломатске односе са овим земљама и креирала PHARE програм који је требало да послужи као финансијска подршка неким земљама у реконструкцији њихових економија. Наредне године закључени су тзв.

ИНТЕГРАЦИЈЕ

ПРОШИРЕЊЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

но са Малтом, Кипром и Турском, које су већ радије поднијеле захтјеве за пријем, данас се говори о укупно 13 земаља које проширење ЕУ треба да обухвати. Величина и број земаља заинтересованих за улазак у Унију чини овај процес уникатним у развоју ЕУ и утолико изазовнијим.

Пето проширење Уније?

У јулу 1997. године Европска Комисија је презентовала мишљења

мартути преговори су и отпочели.

У жељи да помогне развијеним земљама Источне и Централне Европе, ЕУ је установила низ програма финансијске и стручне помоћи како би те земље у што краћем временском периоду постали ближе западном европском дијелу и учврстиле свој курс ка Европи. Та помоћ се односи на директну подршку у решавању поједињих проблема, финансирање

Поштисивање уговора о Европској заједници за угљ и целик, Париз, 18. априла 1951.

Европски споразуми између земаља Источне и Централне Европе и Европске заједнице којима су регулисани односи у области трговине, политичког дијалога, сарадње по питању транспорта, индустрије, животне средине и др.

Истовремено са овим процесом, у Европи су вођени преговори између најзначајнијих субјеката у међународним односима о новој европској архитектури и о улози коју би у новом свијету, поред осталих организација, имала и Европска унија. Тада је и постављено питање њене институционалне реформе и евентуалног проширења на исток. Тек је на Самиту Европске уније, одржаном у Копенхагену 1993, земљама бившег совјетског блока у Европи предложено да, уколико то желе, могу, у одређеном временском периоду, постати чланице ЕУ. Услиједио је процес појединачног пријављивања ових земаља за пријем ЕУ, који је трајао све до 1996. г. Зајед-

о земљама које су изразиле жељу да се пријму у ЕУ. Та мишљења унијета су у документу: „Агенда 2000“. Комисија је препоручила да преговори о пријему почну са шест најуспејшијих земаља: Чешком Републиком, Естонијом, Кипром, Мађарском, Пољском и Словенијом. Ови преговори започети су у марта 1998. године, када су се министри иностраних послова земаља чланица ЕУ састали са министрима иностраних послова земаља Централне и Источне Европе, укључујући и Кипар. Много значајнији преговори, међутим, почели су у новембру 1998. и у њима је учешће узело шест наведених држава.

На Самиту ЕУ у Хелсинкију 1999. одлучено је да се формални преговори о пријему почну и на остале земље, изузев на Турску. То је значило да би преговори требало да почну и са Бугарском, Летонијом, Литванијом, Малтам, Румунијом и Словачком. У фебруару и

транспортне инфраструктуре, пољопривреде и културног развоја, изградњу демократских институција, заштиту животне средине, рурални развој... Годишња помоћ кроз PHARE програм за земље Централне Европе, у периоду између 2000. и 2006. године, износиће преко три милијарде евра. Ова помоћ би требало да нову Европу учини јединственом око неких фундаменталних питања: постојања и њеног односа, не само према споља, већ и према самом европском грађанину.

Улазак источноевропских земаља у ЕУ датум је терминисан је близином изједињења, те није чудно што ће нове чланице своју будућност, свој политички и економски статус темељити на либерално-демократским стубовима, који чине потпору модерне европске грађевине. Три

кејучна стуба транзиције будућих чланица ЕУ су демократија, владавина права и тржиште.

Процедура приступања

Пет је корака које свака земља, кандидат, мора да прође у процесу улaska у чланство ЕУ:

1. Пријава за чланство - којом држава изражава своју жељу да постане дио европске интеграције;

2. Мишљење Комисије - Комисија је овлашћена од Савјета да изнесе своје мишљење о кандидату. То мишљење се, углавном, припрема у блиским контактима са политичким ауторитетима земље која се кандидује и на основу утиска делегације Комисије, која је дужна да извјести временски период проведе у тој земљи. Сваки даљи корак није могућ прије него што Комисија изнесе своје мишљење.

3. Процес преговора - преговори се о питањима битним за даљи процес. У преговорима учествују: Комисија, заинтересована земља и представници земаља чланица Уније у Комитету сталних представника;

4. Пристанак Европског парламента и једногласна одлука Савјета - Парламент даје пристанак након што су преговори завршени, мада има могућности да даје своја гледишта и током преговора. Пошто Комисија изнесе своје мишљење и Парламент потврди свој пристанак, Савјет једногласно усваја одлуку о пријему;

5. Процес ратификације - који се одвија према посебним правилима сваке земље чланице.

Последице

Европски Самит одржан у Ници, 7-8. децембра прошле године, требало је да прецизније одреди датум улaska најуспејшијих земаља у ЕУ. У протеклој декади земље заинтересоване за чланство у ЕУ добијале су одговор да ће процес њиховог интегрисања у западноевропске структуре трајати наредних пет година (in five years term). С обзиром да је Берлински зид пао још 1989. године, наметнуло се питање: постоји ли могућност да Западна Европа остави земље Источне Европе изван своје тврђаве?

Историјско наслеђе и циљеви које је европски запад проглашавао најавом Другог светског рата не остављају нас у недоумици. Једини могући одговор је: НЕ.

Самит у Ници је показао, међутим, да је по неким питањима и само језгрю ЕУ више подијељено него што је уједињено. Њемачка је у Ници предложила да се број њемачких гласова, осим у Европском парламенту, повећа и у Савјету министара, с обзиром на бројност њемачке популације. Францу-

ска се оштро супротставила, износећи став да четири највеће европске сице морају имати подједнак број гласова.

Највећи раздор се ипак десио између Француске и Британије око заједничке безбиједносне политике. Француска је тврдила да Европа не може бити моћна уколико не посједује механизме одбране и безбиједности у својим рукама. Британија је остала при ставу да питање европске безбиједности и сарадње треба да остане везано за НАТО и његов останак у Европи. То значи да европска армија остаје у сјенци НАТО савеза и под доминацијом америчких генерала који у трансатлантској организацији заузимају кључна мјеста.

Можда би се могло утврдити да европска подијељеност није ништа шокантно и застрашујуће, већ да она показује демократски капацитет којим Европљани располажу. Јединство у различитости и јесте европска формула. Али, ипак, остаје питање: да ли је европска безбиједност питање које допушта суштински различит прилаз европских земаља?

Питање проширења или продубљења Уније такође остаје отворено. Година 2004. је у Ници одређена као могућа за

уласак прве и најуспешије земље Централне и Источне Европе, а то ће бити Естонија или Словенија. Остале државе ће морати да сачекају док сама ЕУ не артикулише своју стратегију за будућност.

Европа са 27 чланица,

огроман. Земље истока Европе биле би смештене под кишобран европског запада, а уједињена Европа би у новом мултиполарном свијету ојачала своју улогу у односу на САД и Јапан. У економском погледу, ново прошире-

савременим међународним економским и политичким односима ниједна европска држава појединачно не може играти значајну улогу. Штавише, и најјаче европске земље имале би секундарни значај у односима великих свет-

Европски парламент

не рачунајући Турску, проширила би своју територију за читавих 34%, а број становника са садашњих 375 милиона увећао би се на око 500 милиона. Политички значај проширења је

ње европског тржишта свакако би ојачало конкуренцију унутар њега самог, али и конкурентност европског тржишта на глобалном нивоу.

Сасвим је јасно да у

сиска сила. Уједињена Европа је зато прилика за све европске земље да, дјелујући заједно, остваре значајан утицај на политичке и економске односе у свијету.

Владимир ПАВИЋЕВИЋ

ПОВРАТАК У БУДУЋНОСТ

Глобализација је револуционарна снага, и она ће опстати. Али у наредних десет година глобализација ће бити потпуно другачија од оне какву смо имали прилику да пратимо посљедњих 10 година. Спољна политика ће мање морати да се усредсређује на економију глобализације, а више на политику.

У деведесетим годинама, у првој фази глобализације, економисти су били звијезда-водиља. Након десетица флертовања са јаком државом, земље широм свијета разградиле су економско управљање из центра, дерегулисале привредне секторе и либерализовале економију. Пошто су тржишта капитала задобила велику снагу, владе су почеле да мисле да имају премало моћи над судбином својих земаља. Но, са уласком у другу десетицу глобализације земље су схватиле да препреке капитализма нису ни изблиза тако снажне, ни толико предвидљиве, као што су многи вјеровали.

У Европи владе реформишу своје привреде, али су задржале систем социјалне сигурности. И тим државама иде добро.

У међувремену, у преговорима око готово свих питања, од културе до генетских модификованих храна, економија је у односу на политику паља у други план. Европљани показују спремност да плате цијену економске неефикасности зарад (доминације) политичких вриједности.

Занемаривање политичке димензије глобализације има одређену цијену. Нигде то није било толико јасно као током источ-

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЈАЧА И ПОСТАЈЕ ПОЛИТИЧКА

ноазијске економске кризе крајем деведесетих година, посебно у Индонезији. Након кризе, ММФ и Вашингтон су помогли у рушењу режима предсједника Сухарта, надајући се да ће у Индонезији услиједити радикална економска и политичка реформа. Уместо тога, цијела земља је постала збуњена. Прекинут је десетогодишњи привредни раст, а индонежански бруто домаћи производ се преполовио бацитивши на десетине милиона људи испод границе сиромаштва и уведене земље у етничко насиље.

Размотримо супротну судбину Малезије, која се након источноазијске кризе опоравила брже од било које сусједне земље упркос непослушности малезијског јаког човјека, Махатир бин Мохамада. Један индонежански најчник је тужно прокоментарисао: „Многи у мојој земљи жале што Сухарто није урадио оно што је учинио Махатир: да се супротстави ММФ-у, крене сопственим путем - и данас би били удалеко бољој позицији“.

Или, размотримо трговину. Преговори о ширењу глобалне трговине су заустављени. Земље трећег свијета сматрају да ће без неких концесија од стране Запада ти преговори постати једносмјерни на улицама у којој ће само оне отварати своја тржишта. Али западне земље

се неће одрећи субвенционирања домаћих фармера, без обзира колико то неповољно дјелује на тржишта. Глобализација иде само дотле. А ту је и Близак исток, где шармирање глобализацијом нема ефекта. Бил Клинтон, Шимон Перес и остали стварали су слику новог Близаког истока заснованог на сарадњи, економској међузависности и расту. Али Јасер Арафат сквата да у таквом свијету палестинска власт и он лично немају шансу.

Земље попут Ирске и Израела имају велике користи од приступа глобалној економији и стога предузимају политичке ризике. Али највећим дијелом свијета управља политичка елита која се не одлучује на либерализацију јер би, ако то уради, пореметила своју моћ - размислите о Африци, централној и јужној Азији. За ту елиту глобализација није никаква шанса, већ пријетња. Ако од тога нема никакве користи, зашто онда облачите лудачку кошуљу?

Глобализација је доминантна сила у данашњем свијету и дубоко напредна. Али када Вашингтон заговори економску либерализацију, он мора имати на уму политички контекст у којем одређена земља и режим постоје и дјелују. Када САД покушавају да шире слободну трговину, оне морају заступати политичке ком-

промисе да би се преговори наставили. У односима са Европом, на пример, Вашингтон мора да користи политичко убеђивање да би промијерио став Европске уније о пољопривреди, да не говоримо о санкцијама против Ирака.

Конечно, постоји и тамна страна глобализације. Кровне раскрнице наредне десетице биће тамо где се глобализација сучи са тероризmom. Сва чуда нове економије - опадање трошка, мање граница, олакшане комуникације - помажу међународним терористима и криминализма колико и пословним људима. И само добро уједињава снага - војна, економска и политичка - може се супротставити овим пријетњама.

Почетна ера глобализације, крајем XIX-ог вијека, такође је била брза и жестока. Она је изједрила фантастичне нове технологије, као што је струја, које су промијениле свијет. Она је, такође, извукла милионе људи из сиромаштва. Та ера је прекинута не због лоше економије, већ због лоше политике - националистичких ривалитета који су претходили Првом светском рату.

Данас, економија глобализације је у добром стању. Политика није. Fareed Zakaria, New York Times International Herald Tribune, 3. januara

ХРОНОЛОГИЈА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

(Наставак са 8. стране)

зма доношења одлука. Такође, мора бринути о заједничком интересу заједнице, водећи при томе рачуна о националним интересима држава чланица и очувању националних и регионалних идентитета и различитости, које заједно чине њену највећу вриједност. Највећи изазов са којим се Унија данас суочава је евентуално прихваташа захтјева за чланство земаља средње Европе, Балкана, Балтике и Медитерана. Где наји средства потребна овим земљама да достигну економски и структурни ниво земаља Уније у најкрајем могућем року? Како прилагодити институције тако да могу да наставе да обављају своје послове у најбољем интересу Уније када број чланица порасте на преко 25? Ово су историјска питања са којима се данас суочавају чланице Европске уније.

7-10. јуна 1979: ПРВИ ОПШТИ И НЕПОСРЕДНИ ИЗБОРИ ЗА ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

У уставној подјели власти Уније, Европски парламент игра важну улогу: представља грађане Европе и одслика демократски карактер европске интеграције. Од самог почетка Парламенту је дата моћ контроле извршне власти, али такође посједује и законодавна овлашћења у облику обавезе да буде консултант о главним питањима Комунитарног законодавства, овлашћења које је временом проширио на право законодавног саодлучивања. Парламент, такође, дијeli надлежност у буџетским питањима са Савјетом.

Како се бирају члани Европског парламента? До 1979. године члани Парламента су били члани националних парламената који су их делегирали да представљају своје државе у Стразбуру. Од 1979. године члани парламента се бирају на непосредним и општим изборима у свакој чланици Уније, сваких пет година. Тако грађани Европе бирају чланове парламента који не чине националне делегације, већ мултинационалне парламентарне групе које представљају најважније правце политичке мисли у Европи.

Европски парламент представља револуционарни покушај у међународним односима да се створи веза међу државама путем које би оне решавале своје различитости на исти начин као и грађани једне демократске земље. Жан Моне је рекао: „Ми не стварамо заједницу држава, ми уједињујемо народе“. То значи да заједничке институције, које у свако вријеме изражавају жеље и потребе грађана Европе, морају бити јаке и правилно избалansirane. Суптилан и постепен развој односа између Савјета, Парламента, Комисије и Суда правде, који траје већ скоро 50 година представља најзначајније достигнуће у изградњи Заједнице и кључ њеног успјеха.

1. новембра 1993: Европска унија

Када је Уговор о Европској унији, потписан 7. фебруара 1992. године, ступио на снагу 1. новембра 1993. године, европска интеграција је добила потпуно нову димензију. Европска Заједница, која је по својим намјерама и садржају била прије свега економска организација, прерасла је у Европску унију, која стоји на три стуба.

Први стуб Европске Заједнице ради према традиционалним институционалним процедурама, управљајући радом Комисије, Парламента, Савјета и Суда Правде; у основи управља заједничким тржиштем и заједничком политиком. Друга два стуба повезују државе чланице у материи која је у искључивој надлежности држава чланица: са једне стране су спољна политика и безбиједност, а са друге унутрашњи послови који покривају области полиције, судства, имиграције и политичке давања азила. Ово је велики корак напријед, јер су државе чланице закључиле да је јача сарадња у овим областима од заједничког интереса, афирмишући тако европски идентитет у свијету и обезбијеђујући бољу заштиту својим грађанима против организованог криминала и трговине наркотицима.

Оно што ће обични људи највише памтити у вези Уговора у Маастрихту, највијероватније ће бити оно што ће и највише утицати на њихов свакодневни живот а то је одлука да се створи економска и монетарна унија (EMU). EMU је заживјела 1. јануара 1999. године, у оним земљама ЕУ које су задовољиле одређене економске критеријуме, предвиђене да би се обезбиједила стабилност заједничке монете - ЕУРО - у наредним годинама.

Конечно, овај логични корак у стварању заједничког тржишта - стварање заједничке монете, оставља последице, како на економско и социјално стање Уније, тако и на сваког њеног грађанина појединачно. Могло би се рећи да је ЕУРО најопипљивији симбол Европске уније. Монета попут ЕУРО, јака и способна да се носи са најјачим свјетским монетама, је најочигледнији доказ чињенице да сви припадамо континенту који се уједињује и који јача.

Актуелности

РАЗВОЈ ТУРИЗМА НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ХХ ВИЈЕКА (5)

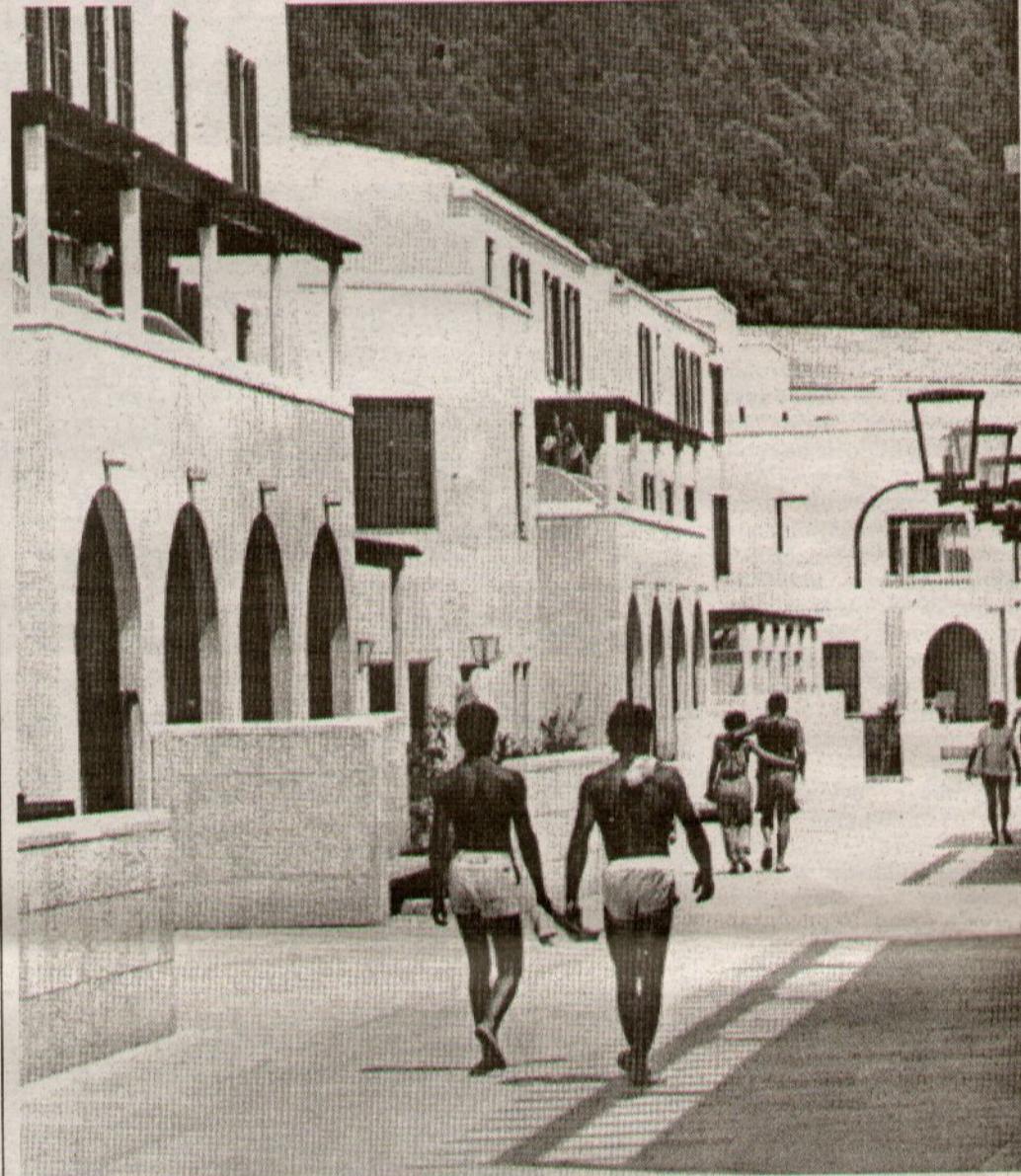
ГЛОБАЛНА ПЕРИОДИЗАЦИЈА ТУРИСТИЧКОГ РАЗВОЈА (2)

Пише: Владо ДУЛЕТИЋ

Изградњом прве фазе ТН „Словенска плажа“, као - свакако - највећег постземљотресног инвестиционог подухвата у црногорском туризму, Будванска ривијера је 1984. године располагала са укупно 37.000 кревета, што је нешто изнад капацитета који су постојали 1978. године. Обим и структура туристичких смештајних капацитета за каракте-

лидарности. Након ефикасне реализације конструктивне санације уследило је - у друштвеној и приватној реализацији и организацији - активирање пословног простора намирењеног туризму, угощитељству, трговини, занатству и култури, чиме је туристички производ Будванске општине оплемењен - у великој мјери - с читавим спектром разновр-

дванског туризма чинила је реализација обимног и разноврсног културног програма у оквиру позоришног фестивала „Будва - град театар“ и пјесничке манифестије „Трг пјесника“. Почетком деведесетих година њима се придржује и Медитерански музички фестивал. Упркос одређеним лутањима и подлијегању актуелним дневно-политичким интереси-

Словенска плажа: највећи инвестициони подухвата у црногорском туризму послије земљотреса

ристичне године у периоду од 1978. до 1990. године, када се завршава „мирнодоско“ раздобље у развоју нашег туризма, имали су сљедећи изглед:

Што се тиче развоја основних рецептивних капацитета, као економски најпробитачнијег сегмента туристичке понуде, послије 1984. године фактички наступа петогодишњи период инвестиционог застоја. У том раздобљу реализована су само нека мања улагања у побољшање постојеће понуде - извршена је реконструкција вила „Олива“ (1988.) и изграђена су два издвојена ресторана: „Голубин“ (1988.) у Шумету (Свети Стефан) и „Адријатик“ (1988.) у Пржну. Тако у последње две године овог раздобља извршено је 436 нових кревета апартманског типа у оквиру друге фазе ТН „Словенска плажа“ у Будви (1989 - 234 кревета, а 1990 - 202 кревета). Предметни инвестициони пројекти реализован је са страним партнером из Швајцарске на принципу заједничког улагања, тј. права коришћења временског закупа капацитета (тзв. „time sharing“).

Успешним завршетком великог обновитељског посла на конструкцији свих објеката у Старом Граду Будва (1988.) створени су услови за повратак живота у овом старом градском језгру. Треба рећи да опредмећењем утврђеног концепта обнове није остварено само просто враћање оних функција и намјена које је стара Будва имала прије земљотреса, већ даље, знатно шире и разноврсније обогаћивање њеног садржаја у складу с дугорочним интересима развоја туризма читаве Будванске ривијере, како би се у што већој мјери обезбиједила економска и културна валоризација уложених средстава со-

них алтернатива, уз задржавање сјаја минулих епоха, са својим непоновљивим особеностима. У периоду од 1979. до 1990. године нијесу остварени само значајни резултати у развоју основних смештајних капацитета, као главне осовине туристичког привређивања. Опсежна средства (друштвена и лична) уложена су на плану обнове и изградње објеката у комплементарном смештају (одмаралишта, домаћинства и аутокампови). Иако ограничени простор овог рада не омогућава да се више пажње посвети развијку тог сегмента туристичке понуде, треба рећи да је у наведеном раздобљу - као што се може закључити на основу анализе показатеља из напријед датог табеларног прегледа - остварено значајно повећање рецептивних капацитета у комплементарним објектима. То је нарочито евидентно код одмаралишта, чији су капацитети крајем осамдесетих година у односу на 1978. годину удвостручени. Свакако, највећи дио одмаралишних објеката изграђених на будванском приморју налази се у власништву предузећа и других асоцијација са подручја Србије.

Иако се изградња објеката у приватном смештају одвијала - такође - интензивним темпом, заступани капацитети су - у погледу обухватности статистичке евиденције - највеће „ухватљив“ сегмент туристичке понуде на Будванској ривијери. Стога податке о расположивим капацитетима у домаћој радиности треба - због варијабилности статистичке документације и уврежене појаве непријављивања гостију - прихватити с великим резервом, тј. као релативно тачне.

Почев од 1987. године посебно обиљежје бу-

ла (посебно када је ријеч о „Тргу пјесника“) овим манифестијама је, из године у годину, потврђен на дјелу процес интеграције, међувисности и међуутицајности туристичке и културне дјелатности, који је резултирало у повећаној атрактивности за боравак туриста (најчешће домаћих) на овој ривијери. Имајући у виду да је у последњој декади XX вијека, због познатих ратних догађаја, дошло до драстичног пада иностраног туристичког промета, неопходно је даље обогаћивати, осмишљавати и усавршавати највеће културне пројекте, а посебно у правцу привлачења инострane туристичке тражње, без које објективно нема правог и просперитетног туризма. То значи да

сваколики будвански културни производ (културно-историјско наслеђе, музеји, галерије, позоришни фестивал, музички фестивал, пјеснички ријеч и др.) морају - одиста - постати саставни, интегрални дио укупне туристичке понуде, који ће се - у заједничкој пакет услуги - пласирати на међународно туристичко тржиште. Тиме би се - разумије се - изазвале нове, квалитативне промјене у нашем туризму, које би резултирале у његовој повећаној атрактивности и приносној снази.

Од катастрофалног земљотреса из 1979. године у рецептивним капацитетима на Будванској ривијери остварен је - уз мање осцилације - динамични раст туристичког промета све до 1978. године, као - свакако - до сада најјаче туристичке године у целокупној историји будванског туризма (364 хиљада посетилаца и више од 3,2 милиона ноћења). Послије рекордне године наступа - нажалост - перипетија од стагнације, па и осеке

у реализацији туристичког промета. Наведена динамика развоја туризма може се најбоље сагледати из сљедеће табеларног прегледа:

у реализацији туристичког промета. Наведена динамика развоја туризма може се најбоље сагледати из сљедеће табеларног прегледа:

Треба рећи да је управо за постигнуте резултате и успјехе у туристичкој 1987. години, а у оквиру „Акције Туристичког савеза Југославије за унапређење квалитета у туризму“, Будва

Godina	Posjetiocci			Noćenja		
	Domaći	Inostrani	Ukupno	Domaći	Inostrani	Ukupno
1979.	69.178	40.242	109.420	408.729	210.490	619.219
1980.	123.503	74.101	197.604	1.159.405	577.798	1.737.203
1981.	140.123	76.518	216.641	1.289.010	608.721	1.897.731
1982.	160.179	64.462	224.641	1.547.664	561.232	2.108.896
1983.	198.529	79.038	227.567	1.943.177	778.015	2.721.192
1984.	167.519	124.833	292.352	1.516.450	1.089.583	2.606.033
1985.	179.617	168.014	347.631	1.502.872	1.634.868	3.137.740
1986.	163.030	157.949	320.979	1.406.720	1.573.112	2.979.832
1987.	188.125	175.927	364.052	1.519.015	1.719.765	3.238.780
1988.	157.548	144.413	301.961	1.379.915	1.419.260	2.796.175
1989.	168.583	147.470	316.053	1.395.432	1.391.430	2.786.862
1990.	161.706	135.631	297.337	1.366.425	1.325.465	2.691.890

Као што се може закључити, што се тиче домаћег туристичког промета, убедљиво најбоља туристичка година била је 1983. када је у свим видовима смјештаја регистровано - чак - 1.943.177 ноћења домаћих посетилаца. Сљедећа појачана година када је у питању домаћи гост (1987.) заостаје за више од 420 хиљада ноћења за наведеном 1983. годином.

Иначе, најуспјешнија година у погледу свих релевантних туристичких показатеља (капацитети, туристички промет и др.) била је већ споменута 1987. година. Тиме је укупни број туриста у Будванској ривијери достигнут максимални ниво у читавом послијератном периоду од 41.970 кревета, што је представљало 28,7%

од укупног броја туристичких лежаја Републике. У тим капацитетима реализован је рекордних 3.238.780 ноћења домаћих и иностраних туриста, што је чинило 29,9% од укупног броја ноћења евидентираних посјетилаца. Сљедећа појачана година када је у питању домаћи гост (1987.) заостаје за више од 420 хиљада ноћења за наведеном 1983. годином.

Проглашена је шампионом југословенског туризма, за што јој је додијељена посебна повеља с Великом златном плакетом". Развојни учинци остварени у будванском туризму нарочито током 1985., 1986. и 1987. године (али не само у тим рекордним туристичким годинама), с обзиром на радикално измијењене околности код нас и у свијету, касно ће се - нажалост - поновити. Јер, у туризму - као и код многих других дјелатности - тешко и споро се стичу углед и реноме, али се зато лако губе.

Записи

У МЕЂУВРЕМЕНУ

ТРУПОВИ

Трупови су мјесто уз Рјечицу, испод Веље воде.

Довољно за старе Будванске, којих је све мање, а зато све већи.

Исто је и са Рјечицом, која још тече са мање воде и нема више јегула, које је ловила будванска „муларија“ (дечаци).

За Трупове нијесу чули ни њихови потомци, а ни нови житељи многољудне Будве.

Трупови као простор и даље постоје. Рјечица је скупљала воду дренажних потока подвосног поља. Сада одводи само изворску воду са мјesta „Точак“, иза хотела „Будва“. Точак је био назив за мјесто из кога је точила вода, па отуд и име.

Име трупови је настало од остатака побијених трупова у мору за гат знаменитог Будванина-авантурите грофа контра Стјепана Зановића. Тад простор или мјесто гата налази се десно од ушћа Рјечице, која на самом ушћу има мостић, на шеталишту уз обалу.

О изграђеном простору Будве, ван Старог града, казују нам имена из катастарских назива више од сјећања Будванске. Тако нова насеља носе имена: Полье, Подкошљун, Под Дубовицом, Вељи виногради, Лугови, Веља вода...

Будва у то вријеме није имала пристаниште.

Стјепан Зановић је био и типичан за ово поднебље и крај, у исказаном смјеру немира, као што су то били: Бодић, Ивановић, Кујовић, Љубишић... у другом смјеру мирне духовне одређености.

Стјепан Зановић је био значајан за свој крај по смислу за трговину, огромном посједу организоване производње и огромном, можда јединственом средњовјековном замку на овом дијелу обале Јадрана.

Замак је био налик средњовјековним са простора Западне Европе. Они су и данас европске атракције, истински са додатком духовна, али европски туристички хит већ вјековима.

На том гату је утоварана и истоварана роба на бродове конте Зановића.

Извоз са састојао од производа овог краја, а то је било уље у првом реду.

Велике маслинове шуме су доминирале падинама око Будве. Од мора, па до под планинске врхове.

Села су била урођена у маслињаке.

Само у Старом граду Будви је било три млина за мљевење маслине. Они су радили и послије Другог светског рата. Један млин је био на Вељој води, уз кућу Словинића.

И Манастир Подмаине је имао млин за уље. Млин за уље је имао и Манастир Режевићи.

Био је и на Ријеци Режевићи.

У Бечићима.

Пржном...

Сигурно их је још било прије мог сјећања и сазнања.

Велике точкове за мљевење маслине окретали су коњи. А тамо где их није било или је конструисан за људе, то су радиле на смјене изабране групе јаких људи. Након мљевења, кашта смјеса се стављала у округле кошеве, а ови око велике „виде“, дрвене или гвоздене, и навијајем циједило уље.

Уље се након таложења чувало у великим каменим судовима, званим пила. Пила мање израде су била овална, а највише од огромних камених громада, четвртаста и од неколико стотина литара. Чувана су

у подрумима камених кућа града и села.

Комина од исцијеђених маслина коришћена је у производњи сапуна.

Уље је било изузетног квалитета и количине.

Вино је такође било значајан производ краја.

На каскадним вртачама били су бројни виногради.

Количина се могла процијенити стотинама „бадња“, отворених дрвених судова, ширих према врху, са више стотина кила грожђа и у њима се мечило грожђе. Бачве су биле тајко же импресивних величина. Овај вински прибор је био распоређен уз обалу мора толико бројно и на толиком простору да је било тек тада видно колико је велико виногорје Будве. Све оне каскадне зграде под виноградима добијале су ту праву мјеру.

Берба је морала бити обављена за око 20 дана и тада су скоро сви морали учествовати и у берби и у преради. Права свеопшта кампања.

Најкавалитетнија вина су била са обронака изнад Кастел Ластве (Петровца) и из Лапчића изнад Будве.

Ракија је печена у бројним казанима. Значајан број је служио за изнајмљивање за тачно одређено вријеме, због наредног корисника. За печење у изнајмљеном казану и производу власника, требало је допремити своја дрва, која су била веома битна. Тако је маслина била веома цијењена од приземног дијела. Најам по испеченом казану је износио око 2 лита.

Ракија је била изванредне јачине и квалитета, због поднебља и вјештине печења.

Суве смокве су биле производ са зачинима: ловоријка, морач, а често и заштићене брашном.

Смокве су успијевале скоро без његе, сем обраде кроšnje.

Било је више врста смокава: петроваче, сушелице, дужице, зимнице, цариградске...

Сарделе су давале велики улов. Коришћене су за сољење у дрвеним „дизијама“ - бачвице од 10 и више килограма.

Сира више врста, од бројне стоке.

Присушене воће, вишње и трешње, стављане су у ракију и она би добила изузетну арому и укус.

И производи агрума су били значајни.

Сем извоза, за домаће потребе и домаће тржиште произвођене су велике количине поврћа.

За дочек гостију коришћене су маслине са сланим сарделом, смокве и ражија.

При повратку бродови би довозили дефицитарну робу: брашно, текстиљ...

Замак Конте Зановића је спаљен на самом почетку рата 1941. године од италијанских фашиста, црнокосуљаша.

Црне кошуље су палиле куће и убијале људе.

Испод горећег замка, на вртаци, убијен је тадашњи Предсједник општине Будва Мило Марковић.

Након Другог светског рата, једна половина масивних зидова Замка, који су одојели ватри, порушена је за изградњу нових кућа у његовој околини.

Преко порушеног дијела замка изграђен је приступни пут улица до поштанске станове, такође изграђених на бившем имању Конте Зановића.

До замка Стјепана Зановића постојала је улица са његовим именом: Ул. Конте

Зановића.

Улица и даље постоји, али је промијењено име у Ул. Ловћенска. Зато што предходни назив није значио ништа новим становницима Будве, а можда су једноставно тако затирали прошlost Budve и лакше је претварали у викенд насеља и станове за издавање.

Друга половина имања око Замка нападнута је градњом до самог Замка, а очекивати је да ће потпуно нестati.

Након дужег времене гат је обновио Нико Словинић, трговац из Будве. Тако је средњовјековни гат опет, уз Аустроугарске монархије, па и Краљевине СХС, служио за претовар трговачких роба и пристајање дрвног брода Словинића, изузетне величине за оно вријeme.

Истина, није пловио далеким рутама Стјепана Зановића.

Будва је добила пристаниште 1923. године. Минирао је 1945. године од Њемаца у повлачењу. Након рата је обновљено. У СФРЈ прошириено.

У доба Млечана и Аустрије Будва је имала око 1000 житеља. Мањи дио је чинила актуелна власт, са домаћим писарима и служитељима, а већи дио веома сиромашан - противу сваке власти. Солидарни са околним.

Будвани, свеједно који: стари или тек придошли, имају обавезу да се присјете:

- на остацима споменика, прошlosti и записа многих времена, настала је и сама њена култура;

- треба јој инспирација за нова достignuća.

Треба имати огромну снагу воље за разумјети систем трупова.

- Безброј стамбених зграда за викенд станове, за собама за издавање запремили су читав простор Будве, без могућности изградње инфраструктуре. У вријеме када се собе-лежајеви сматрају само као дио пансионске понуде у организацији туроператора. Те собе су и дио неког садржаја у неком туристичком амбијенту.

Феномен још траје: граде се стамбени објекти и продају станови и на посљедњем остатку неког простора Будве.

Будвани су започели трку у нуђењу плацева. Још су опсједнути истом визијом продаје. Траже да им се врати давно узето. Траже кривце у другима.

Простор уз обалу, и ако има Сајам, покрiven је вашариштем Јужне Србије - шаторима и мућалицима.

Стигне нови жител у Котор и одмах сквати да је важно да сазна све о прошlosti Котора, преузме говор и школује дјецу на Факултету у Котору.

У Будви постоји Удружење Ваисовића за његовање традиције Ваисовића у Будви: куће са шиндром, гајење шљива и стоке. ЛИМ није море.

У Будви успијевају агруми и смокве и медитеранска градња.

Културна традиција прије Јужних Словена. Били са Петром I.

Као грађани и туристички радници (kad буде) доbrodoшли у туристички центар окупљања.

Човјека подије језа при помисли да ће Будва, као неки пионирски градови Дављег запада - опустети у олуји сјеверног вјетра.

Петар БАНОВИЋ

Јужном страном
дана

сање:

САВО ТРЕГОВИЋ

ГОВОР РАЗУМА И НЕУРОЗА ГОВОРА

1.

„Јегоров пут“ поплочен је - наградама. Иако ова сјајна представа тек непуну годину ходи, од Будве где је настала, до Новог Сада, толико је „дирнула“ жири Стеријног позорја, да јој је припада чак девет награда. Егон Савин се љути, објашњава како он ни мало није адаптирао Киша, за што му је припада награда, не истичући директно (а баш је то мислио) да је очекивао награду за режију. Вида Огњеновић, који је Рус Јеремија Строганов, некадашњи становник манастира Прасквице, послужио као прототип за универзалну причу, опрезно све мјери.

2.

Будванире убијају, зар не... У Јагодини, на кућном прагу, „засад непознати нападачи“ усмртили су Милана Пантића, дописника „Новости“. Тујим предметом у потиљак, да им не би видио лица (ако су га имали).

Озбиљни Панта је био храбар, али више од тога истинолуб. И објективан, јер како до истине иначе доћи и саопштити је. Пријетили су му, нешто прије, или он је знао да није ни крив, а ни дужан, па није марио.

Панта је у рукама док су га убијали држао хљеб.

Топао, јутарњи, тешко заражен. Хљеб је натопила крв, док су „засад непознати нападачи“ убијали Истину.

3.

Донио ми Боривоје Борозан своју „Избјегличку ноћ“ коју му је штампао мој друг Милан Стојовић, увијек спреман да помогне онима који су без паре. Од како је изгнан из Мостара на тужном лицу Боровом стално је смјеша.

Никада нијесам протумачио руга ли се он то животу безбожнику, прогонитељима или проганима, можда једними и другима, или се пак смијеши да му било лакше. И онима око њега.</

Култура и цијетност

ПИСЦИ НАШЕГ ПОДНЕБЉА

Од када траје поезија, појмови поетике и технике увијек су у жижи пажње. Сви који се поезијом баве или је тумаче, знају за природу неене сталне промјенљивости у структури, значењу и изразајним средствима. Сами видимо колико је модерна поезија измијенила обрасце естетичких начела, одбацијући оне стереотипе који успоравају њен замах и замрзају њено дјејство. Тумач поезије сада постаје нека врста саудруживача са аутором, преносећи саудруживање и на трећег фактора, на читаонца. Код пјесника се рађа и разрађују мисао, критичар је објашњава, а читалац (у социји) довољава. Мислимо на читаонца који је верзиран пробирњивој способности читања. Неки критичари као позвани чувари естетике никако да схвате раскол у сфере стваралачких образаца и никако да се снађу у томе межију. Модерна пјесничка мисао изискује модерну интерпретацију, а не старе шеме и дилеме.

Није без разлога Бодлер рекао да критичар поезије мора донекле да буде пјесник. Не зnam колико наша данашња критичарска последија ту особину. Они су према смјењи нове поетике и техничке крајње нетрпеливи, вјаљајући што су пучаном врпцима везани за традицију и њене вриједности. А вриједности се траже, слично ријетком минералу.

Стваралачка мотивација

Пјесник Ристо Ратковић умногоме је био ускраћен, бар кад је ријеч о тумачењу његова дела. Та ускраћеност усвојена је модерном оркестрацијом његове поезије заједно са првогорским критичарима, изузимамо изузетке С. Перовић, Ј. Цвијић, Ж. Лучић, Р. Ивановић/ нијесу имали довољно афинитета. Они су се обично окретали љубима који су ужivalи друштвено важење, а Ратковић је био тога важења лишен. Тако да је у извјесном смислу био „коњуктуран“, њему се уредници враћају.

Иако Ратковић узима анђеле као симбола слућења среће и добротвости, они се брзо повуку пред налетом ноћи и демонства, који уствари чине основне поступале пјесникове свјета. Ноћ и демонство треба тражити у тијесту животног мрака, који је вазда притискао рањиву пјесникову душу. Отуда је код Ратковића опирање страро. Њему је блиска особина сратања са оним што је наталожено у тами бића. Можда га

ПОЕЗИЈА ЛИРСКИХ ВАЛЕРА

Запис о Ристу Ратковићу

је то и учинило пјесником. Знам само да је цијена те спасlostи била одвећ скупа, јер је водила пјесника ка нечemu што се зове полусвијет. Ратковић није имао снаге да се издигне над њиме. Тај полусвијет био је (изгледа) његови прави свијет. Алкохол је везивао његове унутрашње нити. Слично пауку у заробљавању плијена.

Сви зnamо да полусвијет „пактира“ са безнајем, по оној Драинчевој рефлексији: Дао бих све, а ништа немам? Безнајем може да буде и велика стваралачка мотивација. Разумије се под условом да су ухваћене њене тачке пресјека. Мислимо шта хоћемо, али је демон ствараоцу близи од анђела. Рашичворује муку. Анђо је заташкава. Не кажем да је мука код Ратковића рашичворена на начин како је то учињено у Тиновој поезији, али се наслуђују знаци те побуде. Уплашен сумором живота, поета ће да крикне: Седох као кад звезда пада.

Ако зnamо да читамо симболе и слике, а ја мисlim да зnamо, пјесник је ријетко муку представљао као удар гројма. Код њега нема никад жестине и противудара. Он је мирен. И самосажаљивач. Немојте рећи да су то мање. Рећи ћemo да су то особине примјерене једном пјеснику меланхоличног склопа. Он би да омекша твrdине животне демонијалности и да у сну нађе дugo жељени смирај: Мичи се звездо са магом прозором. Сији у моје снове, осветли прозорију мрака.

Овде се звијезда не јављају на растјера, него да освијетљи мрак. Лични удио у томе као да је искључен. Као код свих поета депресивне и безврлоје природе. Зато су њега и књижевну групу око публикације „Чаша воде“, не без разлога, третирали као безврлоје и плачљивце. То је учинило дајдаста Драган Алексић, а слична мишљења чула су се и из табора заступника соцлитературе. Ратковић није умio да преокреће ништа у своју корист. Чак је и материјална егзистенција била пољујана и танка!

Жељено надахнуће

Ратковићев сан је сан тихог незадовољника. А сан је, како би рекао Фройд, увијек егоцентричан и нападан. Пјеснику „Иконе“ недостајала је прата нападности и противље-

ња. Стих је разрјешавао унутрашњу драму више сликом него појмовним сублимментом. Није умio да крикне, не бар у смислу силовитије поетске дјељствености. У његовој поезији превласт имају слике, а појмовна страна је просто „затурена“. Треба знати да ако слике нијесу „упослене“ склalom појмовних значења, она су пусти декор. Ваљда

да се у клупку сновидбених стања на дисcretan и упитан начин. Тако смо у дилеми да ли је ријеч производ сна или је сан свијено гнијездо ријечи. И у једном и у другом случају остварује се жељено надахнуће. Посебно кад је ријеч о пјесмама љубавног карактера. Сличну заокупљеност налазимо и код Елијара: Све ријечи се једна у другој

же поета, музику је природе дознавао. Овде долазимо и до питања: да ли вријеме нестаје? Таквим феноменом занимао се Пруст, а и сви писци који умijу да пронађу зависност измеđu времена и чијевка. Сјећање је вјаља по тврда да вријеме становио, али је са улогом вјечног губитника. Зато је од поезије тражио да исказује и пакао живота. Он коме је крик туђ, крикнуо је: Поезијо, срам те било. У јеџају је изговорио ту мисао. Изговорио ју је кад је сабрао учинак живота и учинак поезије. Не само своје. Поезија у овом вијеку најчешће је врлудала оним путевима којима није корачао живот. Пјесник није умio да укаже на пут.

Умio је само да назначи његово постојање. И свој јеџај на неравнинама ојајене егзистенције човјека.

Атеиста по убођењу написао је побожну пјесму у својој рано умрлој жени Кајки. Пјесму у којој помиње кандило, а ми под њиме подразумијевамо пјесниково срце. Хтио је да нађе озарје љубави. Умјесто њега дошао је бол. Он је засјао у дјавема антологијским пјесмама: Поноћ мене и Коне.

Ратковић је био модерниста по поетској вокацији. Али како је старио та се модерност помало топила и уступала простор општим содомјестима, без оних првотних снливачких и модернистичких акорда. Морамо рећи да се традиција одуприла тек заснованом пјеву. Ратковић је тај пјев присвојио, али му није дао дубљи печат. Ни у доживљају структури, ни у језику. Његов дар разбијала је убогост живота. Ломила га је док га није сломила. Онда га је предала полусвијету чубурских кафана и трошних сиротинских дворишта. Стан му је био окружен са три кафана. Као да су се и оне завјериле да му не дају пролаз у лакши живот.

Морамо рећи да је небрижан према себи био и фин. Уклапао се у плусвијет, али је имао свој нерушиви свијет духа. И снагу пословичне креативности. Ратковић је припадао пјесницима тихоакордашима, код којих је немир саткан од финих лирских валера и вјешто сајевених слика. Много се полагало на елеменат екстазе, вјејујући да ће путем његовог лирског разгоријевања доживљај тренутка преобразити у доживљај вјечности. То је учинио у неколико пјесама, у којима струји разочарење и сјета. По њима га и памтимо и волимо.

Жарко ЂУРОВИЋ

Ристо Ратковић: Безнаје као стваралачка мотивација

није нико више користио колористичку слику као он. Као да је у питању сликар, а не поета. Навешћемо неколико примјера: Беатричко драга поздрави обе дојке! Не само једну па да се друга љути. Или: заспнати или умрети... или се претворити у сунцокрет. Или: будни пси чувају звезде!

Пјесник се држао оне Хепаклитове мисли о сну, по којој свако од нас у сну одлази у свој сопствени свјет. Тако се највећи дио Ратковићеве поезије претаче у сну као у неку врсту миља или благог вечерњег смираја. Да сан буде пробежиште и премоћ: Ја самог себе у себи снимам.

Ратковићева поезија упре-

огледају / И сузе такође.

И Ратковић слиједи такву стазу. И он доживљава жену као средиште свијета. Кад је она нестала из пјесникова свијета, сјећање је преузело улогу њеног друкчијег живота. Долази до размјене ремисентних слика, које су сличне игри огледала!

У природи је пјесника да реконструише сјећање. Реконструишући сјећање он субјекту даје овлашћење да бира оно најуздубљије у њему. Некад је то сјећање на Лим у сред афричке пустинje, која нуди „бесконачност пејзажа“. Таласи завијачне ријеке знак су властитог постојања. Поета и тамо, у сахарском пјеску, види како тече Лим. Преко шапата ове ријеке, ка-

огледају / И сузе такође.

И Ратковић слиједи такву стазу. И он доживљава жену као средиште свијета. Кад је она нестала из пјесникова свијета, сјећање је преузело улогу њеног друкчијег живота. Долази до размјене ремисентних слика, које су сличне игри огледала!

У природи је пјесника да реконструише сјећање. Реконструишући сјећање он субјекту даје овлашћење да бира оно најуздубљије у њему. Некад је то сјећање на Лим у сред афричке пустинje, која нуди „бесконачност пејзажа“. Таласи завијачне ријеке знак су властитог постојања. Поета и тамо, у сахарском пјеску, види како тече Лим. Преко шапата ове ријеке, ка-

оно село код Новог Пазара. Они су: „Пјевали и у бубањ бубњали свуд гредом...“ и кад су код пријатеља стigli, на знак свог старешине, вође Дурсума, халакали би сви сложно и у бубањ ударапи пјевалји, због чега су префињени жупљани затварали уши, да им бубне опне не би попрскale. Улмихану, мајку Ђерке, Даицани су је подсећали на јужне вјетрове који су одозго дували у жупу. Писац обликује Даицане с дозом хумора, што чини њихову простосрдочност још јачом и убедљивијом. Најуспјелији дјелови приче су хумор пројект лирским осјећањем, који се негде дубоко у нама граничи и сједињује с тугом, отвореном и искреном љубављу према тим тако конципираним ликовима. Сви окупљени сватови, и други присутни, савјетују младожењу шта да чини, прича прву ноћ с младом, викали су му да не прича о сточи, похарама, него о нечём другом, ни сами не знају о чему. Добродушном младожењи Хајдару наређују сви одреда, а он на све реагује крајње сталожено и добројудно, топло људски: „Чиним што могу“, што се провлачи кроз читаву причу.

Млада се није могла привикнути на сурову планинску климу, на јаке вјетрове и зиме, „на мирис торова“, венула је и копњала из дана у дан због чега Даицани ријеше да је врате мајци, мирисима питомине и ораховине. И кад јој буде боље: вратиће је опет натраг. И опет се уреде, дотјерају као први сватови („Од свадбе до свадбе обријали би се“) и крену с Рабом на дуги пут, повратак кући. Сада нијесу узгред ударапи у бубањ,

ПУТ У ПРИПОVIЈЕТКАМА

(Наставак из прошлог броја)

Варијације пута у тематскомотивском виду сретамо у већини Сијарићевих прича („Рам-Буља“, „Гост“, „Прича са гумна“, „Бунар“, „Чизма Краљевића Марка“, „Коњ“, „Сабља“ и заиста многе друге, да их не набрајамо). А један дио његових прича догађа се између два пута „Сабља“ (Видјети наш рад о овој причи. Милош Вуловић: „Сабља и жена“ („О приповијеци „Сабља“ Ђамила Сијарића), „Приморске новине“, број 457, стр. 14, од 31. децембра 2000. године). Карактеристичне приче у том погледу су „Ни црква ни чамија“ и „Стајање старада под прозором“, и још неке друге. Оквирни план у објему причама је опис пута главне личности. Доласка у неко место и одласка из њега. У првој причи се описује како је из Вучитрна дошао у Аково („Пред вече Алија Дургут, нови аковски муфтija, уђе са пратњом у касабу“) у којој га нико није дочекао. А из Акова је још тужније и горе отишао („спремио се и пошао натраг, у Вучитрн, одакле је и дошао, али овога пута без пратње, чак и без заптије Билала“).

Према овом примјеру и према многим другим у Сијарићевим причама крај пута је увијек тежи од његовог почетка.

Друга прича почиње директним пишчевим исказом о путу: „Пред крај турске управе у Босни кроз Сарајево се пронесе глас да долази нови везир“.

И на крају боравка истог везира у Сарајеву, у фор- ми оквирног плана приче, епилошки се констатује:

„Ништа није однио - као што су прије њега односи- ли.“

Да ли се на самом крају може понијети нешто то су питања и проблеми филозофске мисли, која је итека- ко присутна у овом непоновљивом и непревaziјеном приповиједачком дјелу.

Прича „Јужни вјетрови“ је једна од најистакнутијих и најбољих прозних остварења овога аутора, радња у њој догађа се исто између два пута или боље рећи, у току самог путовања.

Култура и цијетност

ПРЕД ЧИТАОЦЕМ

ИЗ ЗАОСТАВШТИНЕ ДУШАНА ЂУРОВИЋА

(Душан Ђуровић: ТУГА БИЊЕКТАША, „Обод”, Цетиње, 2001)

На научном скупу Књижевној дјелу Душана Ђуровића, одржаном у Црногорској академији наука и умјетности 21. и 22. децембра 2000. године, презентовани су први примјерици романа из пишчеве заоставштине Туга биљекташа, који је за прво постхумно објављивање приредио проф. др Слободан Калезић, однедавно члан ЦАНУ.

Сусрет узбудљив и драгоцен, поготово јер се на њу чекало, како је приређивач утврдио, четврт вијека, да би, коначно, ово дјело могло да буде прихваћено као „књижевна вриједност вишега реда”, а са очекивањем да оно „испуни многе или барем неколике важне функције”, да припомогне „демилитализацији једног времена” и „изложи се пажњи и пројекцији нових читаја као типолошки отворена књижевна творевина”.

Писац иссрпног и врло информативног предговора, проф. др Слободан Калезић ујверен је, и с разлогом, да ће Туга биљекташа Душана Ђуровића то и постићи, нарочито с обзиром на „несумњиво богате семантичке енергије”, које роман садржи.

Све што се у роману Туга биљекташа налази, сав колоплет збијавања, хаотични прелепи човјечких страдања, све погубности и зла која сопствено доноси рат (Други, светски) оивичен је двама оштром постављеним граничницима: прологом (у тоналитету химне, оде) и епilogом (са елементима и звуком тужбалице). Оно „између” смештено је у устанничку јесен четрдесет прве и прољеће четрдесет друге.

Погубна суштина људских зала и затирања исказала се тим упечатљивије што ће свом силином и нездарјеној грунтути одмах након химничног заноса у славу Црне Горе, с почетка романа.

Пред нама израња блистава слика Црне Горе, са толико драгуља који се нуде оку на сваком кораку, а под прозрачним небом, огромном божјом куполом. Само кад бисмо још могли, рећи ће писац, „да пронађемо једну срећну тачку са које би се све видело, све шуме, све долине, цео камен, Ловћен, Комови, Проклетије”, па ријеке Лим, Тара, Пива, Зета, Морача; језера Биградско, Црно, Скадарско.

„О дивна, сунчана Црна Гора, (...) у теби је човек - човек, велики и чист, (...) као стено-врхови твојих планина, ве-

лик (...) на камену, као пред олтаром”, (призвук Његовића: „Олтар прави на камен крвави”).

Тако у дану.

А ико? Какву слику она доноси?

Гости мрак у којем се све губи, чак и човјек!

„Преко Црне Горе неко кука и нарече, дозви (...) човека изгубљеног у тминама и мраковима.”

С питањем, готово безнаднином:

„Хоће ли човек опет бити човјек?”

Ту је зачетак тешке људске драме. А каква ће она бити, отпреме сутерене смишона и звуковна стилизација имена главног јунка романа - Влада Крававца. Као ријетко кад, писац је назначеном стилизацијом понудио и емотивну компоненту своје стваралачке личности, директну емотивну ангажованост. С покрићем, дакако. Јер, све што главни јунак твори, или је само под присмотром његовом - човјек и његов дом; село, град, планина, језеро, ријека; чак карлица млијека - боји се људском крвљу.

Писац је свом силином свог стваралачког замаха „ушао”, као толико наших писаца, као и сам што је у ранијим својим дјелима, у велику тему рата (Слободан Калезић, предговор, стр. 12), свјестан терета који ће морати да понесе, а да, при том, с пуном одговорношћу, остане вјеран објективном стваралачком ставу, на дистанци од привидно супериорне побједничке позиције оних који накнадно пису историју и све што уз њу иде.

Ваља имати на уму да је ово дјело Душан Ђуровић писао негде „средином седамдесетих година” (Слободан Калезић); да је то вријеме још увијек снажног присуства Јосипа Броза у бившијој јединици

нам држави, СФРЈ. А изрекао такве истине због којих су знали да страдавају и писци и њихова дјела, а тога није био поштћен ни Душан Ђуровић (забрана и спаљивање романа Мирис оскоруша, 1972).

Стваралач високих моралних принципа, какав је био Д. Ђуровић, упркос свему, остао је свој, у пуном и неповредивом стваралачком интегритету, у согласу са самосвојношћу оствареној у читавом низу романа. Ништа га, дакле, консеквентног какав је био, није могло помjeriti из стваралачке равнотеже. Према томе, ма колико било болно, писац ће

пустити да загалопирају јахачи апокалипсе; да издашно исјајавују своју негативну енергију; да се под њеном снагом слама и обесмишљава сам живот; да горе пролама лелек; да помуђују ум истовремени јајк и смјех, ако га има и ако га може бити. Све то уз подразумјевање, циклично понавља, питање: где је човјек, чак и у безизлазу, чак и у неумитном сучењу са коначношћу. Као да ће рећи: баш се лијепо слажем са смрћу и злом, врхунским господарима живота. Без моралних скрупула, без икаквих правила понашања, а ако их и буде, изван разума су, као диктат идеје која се зличињењем, у име ње, извргава у обесмишљену супротност.

За Влада Крававца, главног јунка романа, ни у најнеобveznijem kontekstu, не може се рећи да је слободар, иако је његова пушка окренута и против окупатора. Крававац је, једnostavno, злочинац коме је чињење зла, уиме програмиране идеје, страст, огњела потреба, приземно задовољство, болесно, као свака психопатолошка појавност... У искренујој визури силиника, какав је Крававац, а обликована по кругим капулпима у којима се губи свака веза са елементарном духовношћу, идеја је исто што и бјекство од досаде и бесмисла. Оно, бјекство, међутим, злочинац неизbjежnoj dovedu u polaznu poziciju: i u dosadu ili u besmisao, ili u tragaњe, što može da izgleda paradoksalno, za bilo kakvih smislimos besmisla. Outud, chovjek kakav je Krawavac, način ņe u svom monstrosnom činu, a sumanuti građanski rat je i te kakva podjednost, ponewsto čak lijeđeno i duši ugodno: da bez ikakve odgovornosti, bilo pred drugim ili pred samim sobom, možesh da ubijesh svakoga koga ne voliš, iz nesporednjeg okruženja, komplikija, bratstva, potrođice! Ništa čudno, onda, što će njegov istomistiljenik, inache blisko mu biće, izreći kako „za njega postoji ideja, a ne chovjek”, što je element psihoneurotorskog i psychopatologiskog portretata ideje, surovo nadmoćne nad elementarnim umumanitetom. Tu su izvori svih poriva, ostryvlenosti, obezdužjeњa i zločinjenja. Sav ispujan osjećajem mržnje i osvetle, Vlad Krawavac, ili chovjek njegova kova, nosi u svom biju snagu monstrama, iz kojeg, kao iz kvasca, „rodioće se (sam!) ono što mi hoćemo”.

Логичка запитаност: има ли

и може ли бити, у човјеку та квог духовног склопа и такве душевне тјескобе, макар мало простора за хуманост, без обзира на идеолошке расцјепе? Не! Досљедан у злочину, истрајаће у том погубном осећању и активитету до краја живота. Зло и јесте знак и смисао његова постојања. Чак и у безизлазу, чак и у неумитном сучењу са коначношћу. Као да ће рећи: баш се лијепо слажем са смрћу и злом, врхунским господарима живота. Без моралних скрупула, без икаквих правила понашања, а ако их и буде, изван разума су, као диктат идеје која се зличињењем, у име ње, извргава у обесмишљену супротност.

Грубост бескрајна, из које нема повратка. А манифестне и најizraženije pojavnosti činjenje: crveni teror, jame, pseća groblja! I u svemu tome, za nevjerovalovanje, chovjek naš, priča ijevješnje, u ime ņe, izvrgava u obesmišljenu sputrost.

Препустиши се сопственом проповедачkom хуку, а стално по ошtroj ividi tragizma, писац ће, без милости као скалpelom, da pravi, ma koliko to bilo bolno, rezove po tkivu nacionalnog bića, unakajenom i punom rana, razotkrivajući „iznutra” samo središte pakla. Jedna za drugom, slike surovih stvarnosti, više no upetljivive, potresne i porazne, prije svega za љudske dobrost. Priča o crvenom teroru - priča o umrloj slobodi, o Crnoj Gori kao središtu pakla. „Crnogora Crnogorija je način način neprijatelj!” - uzvikujući pisač u tom i takvom kontekstu, jer dugi i duboko skrivana u kamenu, otela se mržnja, zaigravši „svjeće vrsino kolo”, iz kojeg izlazi nikud. Taj bezizlaz, razlog za još jedan piščev prekor: načina groblja, „način način pad i način načina sramota koju je mogao da dočeka ovaj ubogi kamén”.

Na svakom koraku - drama: u žudima, u njihovoj ideološkoj sputostavljanosti i nepromirivoj; u zatvorom krugu, bez izlaza; u tminu bez ozačja; u presеченom putu; u njivi bez roda; u zaustavljenom љudskem hodu; u zamrloj pjesmi; u ojačaju, jedino preostaloj melodiji; u paladanu plamena na kućnim krovovima; u pustim zarištima...

Свједе драма, у пуном за-
муту, са својим почетком, то-
ком, без изгледа да се приведе
видом каквом смисаоном kraju.

Ипак, најžешће је, са најви-
ше tragizma, она која се дога-
ђа у људима „od iste ideje”; у

„личног”, спаситељског, искуственог погледа. Као што је, на пример, оно jezgro, тачно, dubokim познавањем пројекта портретисање Црне Горе као историјске појаве и константе.

„Душа Црне Горе је промењијана као прољењи или јесењи дан, као облаци на небу. Она је таква зато што је земља јута, сунца, медитерана, земља камена и планина. Час се пење горе у азур, час, и изненада, пада доле, до ивице понора. То је њена крв, њен темперамент, њена страст и њена коб. (...) Загонетка живота је дручија у Црној Гори него загонетка живота у другим крајевима, рецимо у Босни, у Србији, или Војводини. У њој се више живи од духа и осјећања, него од разумења и реалности.”

Овакви и слични пасажи, а има их, има, по просторима ове књиге, знатно доприносе опшtoj њenoj vrijeđnosti. На скали piščevog umjetnickog dometa, drži se veoma visoko.

Са многobrojnim umjetnickim i značajnim svojstvima, roman Tuga bиљекташa biće drazgošnje štivo za istraživače raznoga profila: za književne kritičare i književne historičare; za sociologe, filozofe, historičare u užem smislu riječi; za psihologe i psihijatra.

Књиге попут Tuge bиљектash-a, sa raznovrsnom i bogatom građom, mogu da ponude samo stvaraoci od nerva, pisaci koji imponuju svojom intelektualnom širinom, образovanjem i poznavanjem raznih stvaralačkih i naučnih disciplina.

Душан Ђуровић био је такав и као и професор и као писац. Довољно разлога да му историја književnosti одреди врло високо mjesto, какво наш угledni i dragi pisac nesumnivo učinkovito i zaslужuje.

Велизар Бошковић

ЂАМИЛА СИЈАРИЋИА

нити су халакали али су ипак пјевали да би личили на сватове: и да их други, уз пут, не виде потушене и немоћне. Али ипак били су брижни за невјесту коју је Хајдар придржавао да не падне с коња (Чинио што може) најзад: на домаку Пазара, свог села: „Падала је с коња полако, доле на руке Хајдарове; као да се одломи грана - уз јужне вјетрове”.

Спустили су је на земљу, дах су прекинули, као да и сами с њом умиру:

„Покриј је, Хајдаре, рече Дурсум”

„Чиним што могу.”

Хајдар из ове приче, Taxir Talak („Jasen”) и Софија („Put”) су апартне, алтруистичке, најекспресивније, најелементарније личности цјелокупне прозе овог рођеног приповједача. Из њих, ових љупких личности, зрачи љепота, простосрдочност, људскост, широта и топлина њихове лирске душе. Хуманизам и топлина душа су основне њихове основне карактеристике. Сва љепота, чари Сијарићевог писања, његове поетке и естетике дошли су до свог правог израза у креацији ових и њима сличних ликова...

Посебан приступ према тематици, метафорици и значењу пута у својим прозама Сијарић је исказао, оваплатио у цикличним причама са заједничким именовањем - Прича код воде. Има их осам, насловљене су овако: „Прича прва: Пропаст Душића”, „Друга прича: Топџија”, „Трећа прича: Камен”, „Четврта прича: Путник”, „Пета прича: Коњаник”, „Шеста прича: Ни

воде се не напи”, „Седма прича: Кораци” и „Осма прича: Добар човјек.” Приче су изузетно лијепо компоноване, све што се десило у њима, дододило се на једном истом mjestu, код неке чесме, код које путници навраћају да се мало одморе и напију воде. Где је, ћаку који се ту на овој чесми умијева и заврће косу навише, причуја своје заистa неobične sudbine. Ђак им је свима sagovornik, tako da i on od prolaznika preuzima funkciju naratora.

Два супротстављена главна simbola u ciklusu ovih narrativnih tekstova su voda i putnik, prolaznik. Вода је вјечна и она стално тече, а човјек prolaznik на овом svijetu, његов put у poređenju s vodom vremenjski i prostorno je ograničen. Umiru ovaj putnik, za vrijeme dok se osvježava i odmaraju posred shume. U četvrtoj po redu priči nazvana je „Putnik” umire Ciganika dok je nekom slučajnom prolazniku proričala da nema puta, i da će broz umrijeti. I зато je trajila od njega odjeđi jer mu i onako više neće trebat. Sve sudbine ovih likova su neobične, nešvakodnevne i u, načinu ruku, blago rečeno, čudne, parabolичne, oko чесме како каже ћаче „... uviјek bilo nekog svijeta - onoga što je maњak u pameti ili maњak u tielju, ili je maњak... ne znash ni u čemu: nedujni, bogalji, hadalji... (Prerekid teksta moj.M.B.)

Култура и цијетност

Ерих Кош

ИЗМЕЂУ
РЕДОВА (17)

И жабама, кад крекећу у бари, чини се да лепо певају, а говор људи на обали лица им, вероватно, на промуку, немузикално рђање или на јеку неке даљке грмљавине. Све, даље, зависи од тога са кога се места посматра и којим се увом ослушкује, па тако и у овој нашој ратној, политички ускомешаној ситуацији, писање и читање писама - литерарни говор уопште - нашем свету који држи уво на таласима међународних ратних збијања може да личи на исправно шушкање јесењег ветра, на досадно кlopарање токкова воза и на цвиљење неког раптрафљеног комада намештаја негде изнад нас, у купеу у коме се одвозимо.

Води се рат! Не херојски, народно-ослободилачки, антифашистички, револуционарни, за наредне социјалне циљеве, светлију и срећнији будућности наших народа, како се говорило за онај пређашњи, од пре пола века. Води се овај који, за разлику од „пост минхенског времена“ и почетка II свјетског рата, исмеан као „drole de guerre“ и проглашаван смешним и глупавим асад, мање више једнодушно од наше штампе називају „прљавим ратом“.

Али без обзира на називе рат траје већ другу годину готово на истим просторијама као претходни и на исти начин као пре пола века, а праћен истим разарањима и стражатама. Срушени мостови и путеви који су дуго, са много људи и материјалних средстава подизани, спаљена, уништена села која су уз помоћ наших радника, печалбара у страним земљама лепо понављана, дугачке колоне избеглица које пешице и на тракторима напуштају родне крајеве пратећи са собом само оно најнужније, а остављајући иза себе куће, стоку, воћњаке и узорана поља. Гомиле жена и деце, избеглице, које обијају туђе прагове, а једино је пропратна музика нешто другачија. Национални патос и национална мржња заместо социјалних планова-

ва, над и друштвених илузија.

И шта сада, кад је реч о литератури? Како изразити то што се око нас дешава или како превидети, прећутати, забашурити то што се око нас десило. Да ли је могућна обнова доскоро презирани, „амортизоване“, критиковане и карикиране „социјалистично-реалистичке, пејзанске и фрулашке литературе и НОБ књижевности?“ Или о мање више истим стравичним последицама певати песме на нови глас?

Мада се изричito не помињу, са разлога притајеног стида и осећања недалгодности, па и нечисте савести, ове недомуице производе већ последице у нашој литератури. У ситуацији кад се стварни, свакодневни животни проблеми све наглашеније испољавају у нашим збијањима, наша се литерарна продукција све очигледније игра жмурке и бежећи од тих непоетских, профаних, свакодневних брига и проблема склања у неке тамне подруме или у ваздушасте куле, у религиозну и историјску мистику националних и етничких митова или прибегава такозваним „Постмодерним“ конструкцијама једног просторно и национално недефинисаног света, склањајући главу у песак, а поглед окрећући у прошлост. Или га летилицом пребацујући у далеку будућност.

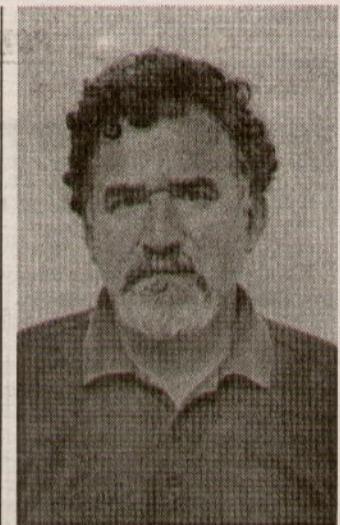
За велике, епске, стиховане или прозне поетске узете и размахе, очигледно нема сада места ни простора. Али за мали, ситан рад - можда и драгоцен за будуће грађевинске подухвате - нашло би се разлога и било могућности и прилике кад би било добро уз мерења и уочена битна питања и карактеристике тренутка, а овим прилагођена одговарајућа форма.

Форма? Сигурно не „буднице“ и сентиментални националистички славословеви или заупокојена кукњава. Али, зато, на пример: дезертство, нихилизам и равнодушност младих који неће више радо у војнике. Несналажљивост, неподоб-

АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА

САВО ПАВЛОВИЋ, СЛИКАР:

СЛИКАМ,
ДАКЛЕ ПОСТОЈИМ

Мјесец јун је мање вожан код мог стварања јер више сам се посветио организационим питањима где сам селектор графичке колоније Режевићи 2001. Овај пројекат је зајртан већ неколико мјесеци, али дошао је јун када га реализујемо. Окуписам један број познатих графичара из наших бивших република - из Опатије, Ријеке, Сарајева, Бањалуке, Новог Сада, Београда. Колонија броји дванаест графичара који веома успјешно раде и ја се са њима јако лијепо дружим. Могу да кажем да ми је то један посебан угођај који ми пружа посебно задовољство.

Бити у малој средини као што је Петровац - по-

никад дружење недостаје са колегама, јер није до волно само стварати већ је како потребно измијењати искуства, стицати нове пријатеље. Зато сам одлучио да направим једну колонију која ће овај мјесец крунисати добром уметничким дјелима.

Што се мене лично тиче и мојих пројеката у јуну мјесецу морам да напоменем да сам присуствовао на Бијеналу акварела у Зрењанину и ту се поново срео са много мојих добрих знаца. Вратио сам се у Београд на неколико дана да бих обишао музеје, галерије, и вратио се поново у Петровац. Сада се припремам да крај овог мјесеца проведем у једно

дивној колонији у Српском Броду (Република Српска) на Сави.

Десетак дана сликајући аквареле који ће за мене бити изазов јер је то мотив који није за мене уобичајен. Тамо ће се окупити велики број акварелиста из бивших република и са нестручњем очекујем да видим пуно мојих драгих пријатеља.

Моја задовољства, поред акварела, чине подводни риболов. То ме стварно изузетно рекреира, а послије тога волим да слушам сицилијанску и кубанску изворну музику.

КЊИГА ЗА СВАКУ БИБЛИОТЕКУ И ЗА СВАКУ КУЋУ

Одбор за сакупљање историјске грађе о Паштровићима има се чиме похвалити и подићити за само пет година постојања и рада. Објављене су књиге („Сјећања“, „Паштровске исправе III“, „Паштровска свадба“ Дионисија Миковића, „Радост, понос, туга породица Митровић“ Шпира Матовог Лагатора) које ће красити сваку библиотеку и сваку кућу у Паштровићима. Одбор неће на томе стати и остати већ ће наставити да шири своју културну и просветитељску мисију и активност. За штампу је управо припремљена и прва Библиографија о Паштровићима чија израда је трајала двије године, а издаћи ће из штампе крајем августа да би била промовисана на Округлом столу који ће се одржати 14. и 15. септембра 2001. године, највјероватније у Петровцу. Тада ће бити промовисан и нови Зборник са прошлогодишњег научног скупа историчара и научника, затим књига др Мирдрага Мишка Јовановића „Говор Паштровића“ у издању Универзитета Црне Горе и овог Одбора, као и едиција „Висови“ у пет књига о Петру I Петрови-

ћу, Петру II Петровићу Његошу, краљу Николи I Петровићу, Стефану Митровићу Јубиши и Марку Миљанову. На недавном састанку Одбора који је одржан 14. јуна 2001. године закључено је, поред осталог, да Одбор настави рад и након септембарског скупа, да у наредном периоду изда и објави и другу књигу „Сјећања“ као и одговарајући алманах о свом раду за протеклих пет година.

Ми смо за само пет година урадили и направили више него што су наше раније генерације у Паштровићима урадиле за педест или сто година - прије су једног од оснивача Одбора Панта Митровића. Јово Милутиновић, предсједник Одбора, истиче, поред осталог, значај објављивања „Библио-

БИБЛИОГРАФИЈА
О ПАШТРОВИЋИМАПРВИ РОМАН ДАРКА
МИТРОВИЋА

У организацији новооснованог удружења „Art of ple“ из Будве, 8. јуна 2001. године промовисана је прва књига - роман Дарка Митровића „Маркус“ у просторијама Средњошколског центра „Данило Киш“ у Будви.

О Митровићевом првијенцу је говорио Драган Радуловић, професор филозофије и социологије у Средњошколском центру у Будви.

Истакавши, између осталог, да се овај први роман Дарка Митровића налази на трагу нових негативних уточија 20. вијека, и да је роман о Маркусу роман о самоспособности и самостварењу.

Аутор је по струци математичар и писање му је, како сам каже, користило и послужило да се креативно искаже и да се ослободи притиска који носи у себи.

Д.

„МАРКОВИЋИ 2001“

Од 20. до 30. јуна, у селу Марковићи, надомак Будве, одржана је друга ликовна колонија „Марковићи 2001“ која је ове године окупила 11 реномираних југословенских сликара.

Колонија је завршена отварањем изложбе радова насталих у Марковићима.

Организатор колоније је проф. Радмила Радовановић из Панчева чији су претци из Марковића.

ПРОМОЦИЈЕ НОВИХ КЊИГА

„ЦЕТИЊСКЕ ШАЉИВЕ
ПРИЧЕ“ СЛОБОДАНА
ПУРА ЂУРИЋА

Слободан Пуро Ђурић, познати сликар са Цетиња, већ скоро четрдесет година повремено живи у Будви у свом дому и атељеу на обали. Ђурић је недавно објавио и другу своју књигу под називом „Цетињске шаљиве приче“ у издању „Обода“ са Цетиња. Ова нова књига садржи укупно 64 приче и има 201 страницу, а у њој је познати и препознатљиви цетињски хумор са чувеног цетињског корзоа доживио својеврсну реафирмацију и презентацију.

Аутор је овом књигом наставио да исписује драгоцену хронику цетињског хумаора коју ће, по свему судећи, наставити да исписује и наредних година.

ДЕСЕТ НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА
БУДВАНСКЕ БИБЛИОТЕКЕ
У ЈУНУ

1. Владимир Пиштало: Миленијум у Београду, Народна књига, Београд, 2000.
2. Александар Петков: Турски Беч, Народна књига, Београд, 2000.
3. Драган Великић: Случај Бремен, Стубови културе, Београд, 2001.
4. Тери Прачет: Добра знамења, Стилос, Нови Сад, 2000.
5. Милан Ратковић: Јелена, Октоих, Подгорица, 2001.
6. Антоније Исаковић: Нестајање, Народна књига, Београд, 2000.
7. Харолд Робинс: Освајачи, Народна књига, Београд, 2000.
8. Ерик Берн: Шта кажеш, после здраво?, Не&Бо, Београд, 2000.
9. Лик Монтане: Сида - човјек против вируса, Папида, Београд, 1996.
10. Џоан К. Ролунг: Хари Потер и дворана тајни, Народна књига, Београд, 2000.

П.

Култура и цијетност

УЗ СТОГОДИШЊИЦУ РОЂЕЊА МИРКА КУЈАЧИЋА

УРАМЉЕНА ЦОКУЛА

Пјесник Тин Ујевић је поводом отварња изложбе Мирка Кујачића у Сарајеву 1931. године истакао: „Част ми је представити господина Кујачића специјалног члана боемског нараштаја и сликарског подмлатка. Он је у Паризу, на Монпарнасу, поред каванској живота студирао и сликарство, а лутао је са сањарском и помало пустоловном душом чак и до друге хемисфере. У скромности својега живота знао је да се сналази најдостовније, скоро као какав идијски факир.“

Ријечи велиоког пјесника можда су најбоља потврда умјетничког живљења сликара коме се ових дана обиљежава стота годишњица од рођења. Мирко Кујачић је рођен у Колашину 2. VII 1901. године. Сликарство је учио у Умјетничкој школи у Београду, а затим у Паризу, код чуvenог Андреја Лота. Боравак у атељеју код велиоког сликара био је од величког значаја за даљи Кујачићев рад јер „Лот се у случају Мирка Кујачића показује као педагог који ће 25-годишњем младићу и касније 60-годишњем човику помоћи да нађе себе и свој аутентични израз, а овај, не значи ли то парадоксално, са изразом његовог учитеља нема битних додирних тачака.“

Оно што је занимљиво јесте да се утицај Лота осјећа у Кујачићевим дјелима насталим у његовој пуној стваралачкој зрелости послије 1960. године када настаје серија аутопортрета и „Фигура са Лотовом потезима“. Попут Лотовог принципа колористички регистар своди на двије-три примарне боје. Моделацију облика врши смиšljenim колористичким партијама који чине тонали тонови ружично, окер, жуто и црвено.

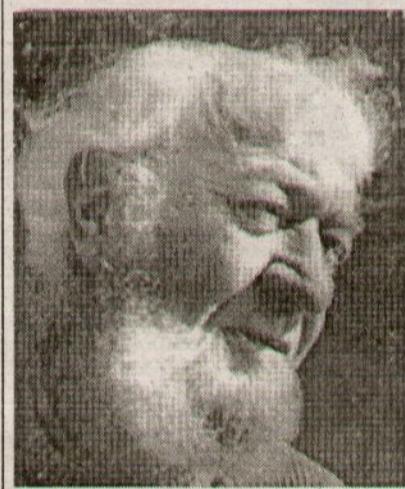
Име Мирка Кујачића у историји новије југословенске умјетности остало је забиљежено и као главни оснивач групе „Живот“ као и по првом продору социјалистичких тенденција.

На његовој самосталној изложби у Београду 1932. године на којој су били мотиви „побуњеничко романтични и симболични“ изложио је урамљену цокулу са потписом „Зимски мотив“. Резервирано за Музеј хуманих друштава. Та урамљена цокула дјеловала је шокантно као и „Манифест“ који је Кујачић за ту прилику припремио. Како су тада саопштиле новине позвао је другоге да „кроз своју младу крв и бујну тежњу, чисту жељу и бунтовну палету пронесу живот у рад, зарад будућnosti“. Познати ликовни критичар и пјесник Раство Петровић поздравио је његов гест сматрајући да овај Кујачићев мотив поред социјалног има и естетски значај. Међутим, Кујачићева изложба узимерила је јавност тако да је убрзо постало јасно да треба удружену иступити због чега је 10. 34. године формирана група „Живот“. У њој су се нашли Ђорђе Андрејевић Кун, Ној Живановић, Ђурђе Теодоровић и Мирко Кујачић. „Живот“ је дјеловао као илегална група, под утицајем КПЈ, а њен програм се углавном ослањао на Кујачићев манифест. Под обавезом је

уласило и активно излагање слика социјалне садржине на изложбама које је приређивало удружење „Цвијета Зузорић“.

Хапшењем Куна, политичког и идејног вође групе, нису више постојали услови за рад и група „Живот“ се угасила. Постојање рата у коме активно учествује у Црној Гори од 1941. године Кујачић наставља свој рад са још већим интензитетом.

Бави се и педагошким радом у Умјет-

Мирко Кујачић:
Неисцрпна стваралачка машта

ничкој школи у Херцег Новом где је неколико година ради као професор.

Овде слика приморске мотиве са пуно колористичких средстава. Затим одлази у Мостар који постаје стално место његовог боравка. Бави се конзерваторским радовима, посебно на очувању старог мостарског града. Ова његова активност не утиче да се са успехом појављује на многим изложбама у земљи и иностранству. У циклусу „Горштаци“ и „Голоруки“ показује неисцрпну стваралачку машту, боље речено универзални доживљај свијета.

У његовом дјelu присутан је интензијан, шокантни гест који описује гримасе, егзалиране и напете ситуације као основу његовог креативног рукописа. „Његове ситуације и радње немају одређено вријеме и место забивања, али прецизно говоре о умјетниковом циљу и најерији - уопштавајући идеје која се одликује јасноћом и ефектношћу, темпераментом и сублимираним осјећањем за пластичне вриједности.“

Веома значајан дио стваралачког опуса Мирка Кујачића припада његовим аутопортретима и слободно се могу назвати његовим малим ремек-дјелима. Они чине сублимацију његовог дугогодишњег рада, истраживања, рађених знаљака, смјело како се само може очекивати од снажне умјетничке индивидуалности какав је био Мирко Кујачић.

Драгана ИВАНОВИЋ

У ВАЈАРСКОМ АТЕЉЕУ

ЖИВЕ СКУЛПТУРЕ

• Након прве самосталне изложбе вајарских осћиварања у дрвету нашај сировани и самоукој мајстора вајарства Радојиће Лабовића, забиљежено да је овај наш самоук је умјешник вајар - наивац, родом из Андријевице, већ 17 година отворио љепоту дрвета које придобио већ обликовано, преизносије му линије и додаје лејтону

При обради дрвета Радојиће Лабовић чува његову структуре дрвета, умјетнички надграђује виђену форму, наглашава, поред остalog, Јиљана Памучина професор књижевности и писац текста у каталогу за Лабовићеву изложбу. Просторни облици Радојиће М. Лабовића наговијештавају грч, готово бол, понекада протест, али и опуштеност и задовољство. Рука, згрчено стопало, лица са намјерно необрађеним дјеловима сугеришу спој рада умјетника у мјери у којој му је природа први стваралац, дозволила. Тај отворени спој природе као умјетника који започиње причу и Радојиће М. Лабовића као ствараоца који причу довршава, поштујући наговијештну тему, је она што уводи овог умјетника у оквире југословенске наиве.

Његове скулптуре у дрвету су живе ријечи, рељефи су вјешто изнјансирани, дати у целини. Све је то, уставри, трагање за одбјеглим даљинама, временом и човјековом радошћу. У свemu преовладава бол, трагичност и пролазност живота. Оно што чини особеност овог младог ствараоца и његову препознатљивост јесте лакоћа да предмету да живу слику, говор.

Његови портрети у дрвету, фигуре садрже снажну динамичност. Стилски доста добро осмишљене, са јарким на-

Животне приче исклесане у дрвету: Радојиће Лабовић

клесане у дрвету стрпљиво и са доста успешним психолошким исказом што чини модерност скулптуре, њену изражљивост.

Д. ЦВИЈОВИЋ

ИЗЛОЖБЕ

НА КОНЦЕРТУ ПЈЕНЕ

Ликовно „Женско писмо“ Рајке Кујунџићевић

У стану Рајке Кујунџићевић постоји неколико просторија које бих назвала тематско мотивским пјевачицама и читавом малом хронологијом о сликарки. На почетку су први, каткад невјешти, по-крети оловком и кистом-углавном настојања да забиљежи неухватљиве тренутке на лицима своје дјете, да за себе сачува њину јединственост и непоновљивост. Слике мајчинске љубави.

Потом ступате у „бескрајно плаво“ Рајкиних слика. Најхладнија и најмање материјална од свих боја, сачињена од прозирности ваздуха и воде, плава која дематеријализује све што се у њу ухвати. Кажу да је то и боја птице среће, баш као што улазак у плаво означава улазак с оне стране огледала, улазак у несвесну мисао. Па идемо још даље-плаво је маријанска боја, уз бијелу; она је узлет ослобођене душе према Богу, плави позив Дјевице. И мајке.

Прозирно плаветнило, за Рајку је најчешће изазовано као вода, мање као зрак. Није ни чудно-јер подморско подручје заправо је зона подсвијести. И Рајка се на својим платнima каткад доиста доима као рибар који на површину настоји довести дубине душе. Или, како Пол Клодел каже: „Не толико зрацом колико дрхтај... уједно и одмор и миловање, потез текућим гудалом на концерту пјене.“

Не само вода, симбол живота и смрти уједно, већ посебно море, предмет је сликаркиног трагања. А и оно је, да ли опет случајно, слика подсјесног, баш као што је представа вјечите динамике рађања, преображавања и поновног рођења.

Ни пјесак морског дна не одличи мрежи симболике коју слутим и читам са Рајкиних слика-

баш као и вода, и пјесак, очишћује, одговора води, а урањање у његову мекоту симбол је материце.

Даље се коцкице мозаика саме слажу. На морском дну су расуте школјке, симболи плодности, еротичних значења, и поново-рађања и материце. Школјка је типично женски симбол. Школјка крије нешто крхко, али и нешто што може бити бисер. Из тритонске школјке рађа се Афродита. Ту се уклапа и детаљ Рајкиних плаво-косих жена божанске провинијенције и значења. Отуда и хротине амфора, дјелићи несталог античког свијета. И изнова, „случајност“ - и керамика је симбол материце и рађања.

Наравно, не можете, а да већ на први поглед Рајкине слике не одредите као ликовно „женско писмо“. Све - и вода, и море, и пјесак, и школјка, и керамика, моћни су знаци женског. И материјинског.

А женско по правилу подразумијева хтонско, оно што припада подземном свијету, код Рајке подморском. Занимљива је коинциденција да су Египћани зидове својих некропола бојили у плаво, а да код разних народа постоји традиција да се мртви ките морским скелкама. Не треба сумњати да Рајка све вријеме кичицом и својим женским, материјинским рукописом, додирује и смрт. Додирује, и покушава да је припоми, да добије обећање очишћења и поновног рођења. А то је наравно пут од збиље у имагинарно.

Е, ево ме најзад у дјелу Рајкиног стана у којем откивам њене ликовне визије иконе. Када се прави варијација на нешто канонско, на нешто што заправо није начинила људска рука, на икону као посредника изражавања божанског, на икону која није

сврха већ средство, прозор између неба и земље, отворен у оба смјера, добија се најзад заокружена прича о жени која трага за одговорима, и за смислом, и за утежом. Жене која као да се нада да ће кроз маријанске, дјевичанске, бијеле контуре линија на иконичким ликовима пронићи до оног одговора који, како сама каже, још увијек није нашла.

Нико од себе не може побјећи, па ни ја од особеног типа „читања“, од склоности да ослушкујем симболе како причају вјечиту причу. И не треба да на себе узимам улогу ликовног критичара јер ми ни не припада. Па, ипак, не могу да не укажем на сопствени избор међу Рајкиним сликама. Наравно, сви га имамо и вјероватно се наши избори разликују. То су слике које су ме подсејтиле на мисао чувеног њемачког пјесника Готфрида Бенада је пјесник успио у свом послу ако је написао двије пјесме које зраке. За мене су то два, димензијама мања, апстрактна плаветнила, у којима се дијагонално сјеку линије покапане зрицима првенијила. Чини ми се да су оне сублимација трагања-од реализма дјечијих портрета, преко неоромантичарске, ирационалности подморја до неке врсте ликовног својења, ликовне општоти.

Рајка Кујунџићевић слика слободно, чини ми се без икаквог удавања ликовним укусима. У питању је увијек пут ка себи и за себе и то у свим трагањима кроз технике, кроз стилове, или мотиве. То је увијек препознатљиви пут жене, у којој ја појавише слутим мајку, пут препознатљиви и по типично женској симболици, типично женској позицији у којој је Рајка додирнула крајност: и црни и бијели пол.

Божена ЈЕЛУШИЋ

Умјетност минијатуре Петра Пићана

Правећи овај вишеструко смилен избор слика Петра Пићана, Луција Ђурашковић нам је предочила и једну занимљивост која не може да нас не заинтригира.

Ријеч је о Петру Пићану као сликарку минијатура, односно о оном ликовном облику на који, генерално, у ликовним поставкама креће наилазимо.

Појму минијатура претходи једна значењска погрешка. Наиме, по ријечи минијум, односно по материји за израду црвене боје у средњем вијеку, настала је рајеч минијатура, а означавала је умјетничко украсавање средњовјековних рукописа. Овај умјетнички облик из антике, нарочито чинији, расправљао је у Византији и значио је, дакле, опремање књиге сликарки. Тако много доњици, разумијејући и изводећи погрешно појмјекло ријечи од латинског мијор, остао је овај назив за малу слику.

И када је о минијатурама Петра Пићана ријеч, чини ми се да се такође треба чувати погрешнија. По мом осјећању, овде је мање ријеч о малим (димензијама) сликама, колико о оном значењу што га је минијатура некад имала - умјетничко украсавање рукописа. Тај „рукопис“, та „књига“ коју Пићан украсава, заправо је укупан сликарски с

2уховно наслеђе

ПОДСЈЕТНИК

КАКО ЈЕ ПАРАБРОД КРАЉА НИКОЛЕ ДОПЛОВИО ИЗ КОТОРА У РИЈЕКУ ЦРНОЈЕВИЋА

Познато је да је краљ Никола посједовао мали пароброд /јахту/ коју му је поклонио руски цар. На бечкој свјетској изложби 1873. године руски цар и црногорски књаз били су у друштву и разгледали изложене предмете. Разгледајући тако изложбу нађу на једну лијепу макету параброда и зауставе се да је разгледају. Руски цар је примијетио да црногорски књаз с посебним интересовањем разгледа изложену макету, па упита књаза Николу да ли Црна Гора има воде којом би такав параброд могао пловити. Књаз му одговори да осим Ријеке Црнојевића и један дио Скадарског језера припада Црној Гори. Руски цар је одмах заповиједио своме ађутанту да узме план тог параброда и да се по том плану изгради у Кромштату параброд и пошаље на дар црногорском књазу.

лили свој бијес. Књаз на kraju одлучi да пошаљe двојицу izvaњaca koji su se tada našazili na Četinju, Sima Popovića, uređnika „Glase Crnogorca“, i Ljubomira Nenadovića, književnika, da jahtu dovezu u Rijечku luku. Popović je bio namijeњen kao kapetan jahte, a Nenadović da mu se nađe pri ruци. Kad su ova dvојiца došla u Kotor, crnogorski konzul Petar Ramadanić je odmah organizovaо sve што је било потребно да пароброд крене у crnogorske воде. Maшиниста на jahти bio је неки Чех, a помагao mu је jedan stari Dalmatinac. Na jahti se zaviјorio crnogorski barjak. Svečano испраћена iz Kotor-a, jahta je zaplovila prema Ulciiju. Sem posade, na jahti je bio i konzul Ramadanić i nešto malo putnika. Teško se probijaо maleni brodić kroz morske talase. Usput

Царева заповијест је извршена. Једна руска војна ћаља донојела је параброд из Русије у Дубровник, одакле је превезен до Котора. Јахта је добила име Славјанин". Међутим, требало ју је довести до Ријеке Црнојевића, а то није било нимало лако с обзиром да је требало прећи Бојаном по-ред Скадра, па онда дијелом Скадарског језера који такође припада Турској. Односи између Црне Горе и Турске били затегнути и погоршани убиством подгоричког забита Јусуфа бега Крмића. Књаз Никола се био нашао на муци. Желио је да његова јахта пошто-пото уплови у Ријечку луку, али како и ко да то учини? Није желио слати никога од познатих војвода да Турци не би на њима иска-
рој макаре гајају. Једну је био одушевљено поздрављан свуда где је пристајао. Народ је хтио да види „господарев вапорић", дар руског цара. Било је то први пут да виде бродић под црногорском заставом.

Послије много перипетија, углавном техничке природе, књажев параброд је упловио у воде Бојане и стигао у Скадар. Брод се зауставио код моста на Бојани. Скадарским пазаром се одмах прочуо глас да се црногорски параброд с Црногорцима, на коме се вије црногорска застава, налази код моста на Бојани. Силијан свијет је био напавлио да види то што никада није видио. На параброд је одмах дошао извјесни скадарски трговац Перовић који је био и незванични црногорски конзуљ у Скадру. Он је

**НАШ ГРАД ПОНОВО КАО НЕКАД СЛАВИ
И ПРОСЛАВЉА СВЕТУ ТРОЈИЦУ**

ТРИ ДАНА СЕ СЛАВИО ТРОЈИЧИНДАН

- Тројичиндан је ове године у Бујви слављен и џропрослављен шри гана (ог 3. до 5. јуна). ● Као градска слава града Бујве слављен и џропрослављен све до 1947. године.

Традиција слављења и прослављања Тројичиндана обновљена је прошле године када је прослава трајала само један дан. Убудуће, како су нагласили организатори, Света Тројица ће се увијек славити три дана. Ове године је одржана свечана Академија на којој су наступили црквени хорови из Требиња, Никшића, са Цетиња и из Будве, затим градска музика из Тивта, као и женска вокалноинструментална група „Хармонија“ из Будве. Другог дана је промовисана књига Јована Маркуша „Повра- так краља Николе у отаџбину“ у порти Цркве Свете Тројице где је дан касније изведена и монодрама „Свети Сава“ Милоша Ћрњанског у извођењу др Бранка Ковачевића. На сам Тројичиндан госте је испред Старог града дочекао и поздравио градонаселник Будве Ђорђије Прибиловић, а промоцији књиге Јована Маркуша присуствовао је и потпредсједник Демократске партије социјалиста Ћрне Горе и доскорашњи предсједник Скупштине Републике Ћрне Горе - Светозар Маровић.

МОЛИТВА

МАРИЈО МАЈКО БОЖИЈА
Ти која јеси
ог чистеље свјетлости суза
молим се каменом облућку
зло, бол, пашића
у замешку
а порађа се милосрдје
учини, приближи, сажежи
и оштвориће се двери
засјаће сунчана зрака
на оштирици мача
укрећи се сјечива два
сказальке саја
мачеваоци - минуши
а саји блистају у оку
ог чистеље свјетлости суза.
Маријо, мајко
у вријеме молитве
клечим
ријечи приносим
за искушеника раба
за раб синка Џој

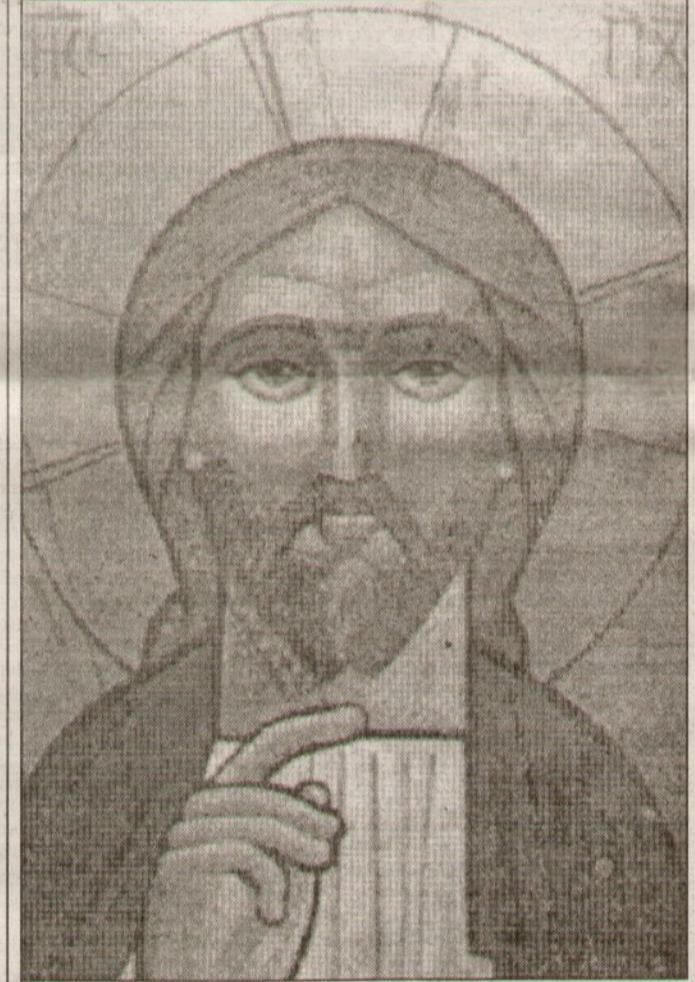
Јасна Ч. ВУКОВИЋ

ПУТ КОЈИ ВОДИ У ЖИВОТ

„Уђиће на уску вратића; јер су широка вратића и широк јуши шиби воге у пропаси, и много их има који њиме иду. Јер су уска вратића у шесан јуши шиби воге у живоји и мало их је који ћа налазе”.

Mm. 7; 13-14

Што значе ове јеванђеоске ријечи упућене људском роду у свим временима људске историје? Значе управо то да је пут на који нас Господ позива тежак и за налажење и за испуњење. Зашто? Зато што је огреховљеној људској природи много лакше да се препусти нагону гријеха него да се упусти у борбу са самим собом. Нема сумње да је то најтежа борба и она непрекидно траје, чак и онда када је човјек није свјестан. Рат између добра и зла, Бога и Мамона одвија се у човјековом срцу. То је борба која за циљ има

Мир који нам Христос даје, зачеш у људском срцу, води човјека ка обожењу

коначно опредељење људске душе за Царство Небеско или царство земаљаско. Иако ова борба није лака (и несумњиво је безнадежна за човјека који је ослоњен само на своју личну снагу и свој људски разум - који често обитава у прелести) за хришћане ослонац и снага јесте Богочовјек који каже: „Узмите јарам мој на себе и научите се од мене; јер је сам кротак и смирен срцем, и наћете покој душама својим. Јер, јарам је мој благ и време је моје лако“ (Мт. 11; 29-30). Положите свој тетрет на Христа значи вјеровати у њега, одрећи се гордости овога свијета, скрушено приступити ъеговим тајнама које ће у нама изградити - духовно обновити - палу природу и ојачати нас за искушења и борбе које трају све до смрти. Мир који нам Христос даје је Божја благодат, то није мир овога свијета (варљив и нестваран) већ мир Божји који зачет у људском срцу води човјека ка обожењу.

Борба добра и зла чији коначни исход зависи од

Миља РАДОВИЋ,
дип. теолог

Фельтон

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945 (16)

ПОЗАДИНСКИ РАД

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

За позадински рад у Грбљу у септембру 1943. године, одлуком политичко-партијског руководства, одређено је пет чланова КПЈ. Вуко Вуксановић, Јоке Бећир, Јован Вујадиновић, Мило Милојко и Вељко Кораћ. То је била и посебна организација КПЈ, директно везана за Срески комитет Котор. Касније су, због разних околности и задатака, у позадински рад у Грбљу повремено укључивани и још неки партизани са тог подручја: Гојко Ђурковић, Ђуро Четковић, Пеко Баук, Бранко Радановић, Јово Рађеновић, Радомир Вукшић, Марко Тучевић и Марко В. Ереџеговић. Они су, у разним периодима, провели одређено време на терену. Руководилац позадинске групе и секретар организације КПЈ био је Вуко Вуксановић, до погибије јуна 1944. године. Послије је ту дужност вршио Јован Вујадиновић, који је од почетка 1944. године био и члан Среског комитета СКОЈ-а Котор.

Боравак и дјеловање позадинаца на подручју Грбља је било изузетно тешко. Нарочито је било тешко остварити основни задатак - контактирање са што већим бројем људи на терену. Одвођењем најпожртвованијих активиста у затворе, како је била сужена могућност успостављања сталнијих веза у већини села. Сусрети са присталицама и симпатизерима НОП-а остваривани су најчешће на скровитим мјестима, даље од насеља. Свако кретање по терену, а нарочито улазак у села био је прашен великим ризиком, јер су страже и патроле држале под контролом све сумњиве путеве и прилазе. Међутим, пошто су и позадинци били из Грбља и добро познавали терен, то им је омогућавало да успјешно избегавају засједе, страже и потјере. Било је само неколико „сусрета“ кад је дошло до употребе оружја. А, само у једном се десио трагичан исход, кад је погинуо Гојко Ђурковић.

Активност позадинаца из Грбља није био ограничен само на подручје општине. Они су често били ангажовани за разне акције на читавом терену среза каторског, а некад и шире. То се у првом реду дешавало код извођења већих диверзија и оружаних акција, кад је требало дјеловати са већим бројем учесника. Али, и неки други задаци су захтијевали чешћи излазак из Грбља.

Савјетовања, састанци и договори углавном се одржавају у сједишту Среског комитета Котор, које је до јула 1944. године било у Мрчевцу, а затим у Ластви код Тивта. Потреба за честим окупљањем позадинаца у мјестима где су се налазила политичка руководства је везана за праксу да је Срески комитет КПЈ непосредно усмјеравао политички рад на терену, бринући да се на одговарајући начин и правовремено реагује на брзе промје-

ним подручјима. Наводимо само неке значајне.

Средином јануара 1944. године запаљена је електрична централа и гаража у Котору. Радило се о објекту који се налазио поред самих градских бедема, код извора Гурдић, у чијој се близини налазила њемачка стража. Смјелост и спретност којима је изведена ова акција имала је повољан одјек у читавој Боки.

На каторским серпентинама, на путу према Његушима, у два на-

ских војника. Заплијењена су два пушкомитраљеза, један тешки митраљез и више пушака. У војничком значењу ово је била највећа акција коју су извели позадинци на терену среза Котор. Колику су снагу представљали позадинци на подручју шест општина које су тада биле у сastavu среза Котор, и који су дјеловали као врло хомогена џелина, илуструје и њихов бројни састав. Према извештају Среског комитета КПЈ Котор, у

агичног страдања истакнутих политичко-партијских активиста који су дјеловали у непријатељској позадини.

У Горњем Ораховцу (Убалац) 14. априла 1944. године погинули су: Мироје Јовановић, секретар Окружног комитета СКОЈ-а за Боку, Векљо Ђатовић, вијећник ЦАСНО-а и члан среског комитета КПЈ за Херцег-Нови, Војо Ивановић, обавјештајни официр и Јово Радуловић, члан Општинског комитета СКОЈ-а Рисан. Њих је ноћу опколила комбинована формација састављена од припадника рисанске жандармеријске чете и „националних трупа“ - четници, из Кривошија, Грахова и Рисна, а са њима је био и један водњемачки војник. Попут су одбили да се предају, сва четворица су изгубили животе, пружајући отпор и покушавајући да се пробију из обруча.

Код села Главата је 21. априла 1944. године погинуо Гојко Ђурковић, комуниста и члан општинског Комитета СКОЈ-а у Грбљу.

На прелазу између Кртола и Луштице, 12. јуна 1944. године у сукобу са жандарима, погинули су Вуко Вуксановић, секретар организације КПЈ и руководилац позадинске групе у Грбљу и Марко Јурдешић, члан КПЈ и позадинац из Луштице.

У Мрчевцу, где је до тада било сједиште Среског комитета КПЈ Котор, комбинована јединица жандара и националиста из Тивта и Грбља, напала је 9. јула 1944. године већу групу илегалаца, који су били на састанку. Пружајући отпор далеко надмоћијем противнику погинули су: Нико Анђућ, секретар Среског комитета КПЈ Котор (проглашен за народног хероја), Михаило Ивановић, секретар Окружног комитета СКОЈ-а за Боку и Борислава Зеновић, члан Среског комитета СКОЈ-а Котор. У овом случају испољена је велика неопрезност јер су позадинци били благовремено упозорени на опасност. Иначе, ова акција је изведена у склопу обухватног похода ради „чишћења“ од партизана читавог полуострва Врмац, што је било претходно испланирано у Њемачкој команди мјеста у Котору. У току ове рације, у којој су, поред бројних и других, учествовали жандари и националисти из Грбља, у Кавчу и Богдашићима убијено је на звјерски начин шест сарадника НОП-а.

BEKANNTMACHUNG

Als Sühnemassnahme für wiederholte Sabotage an Fernsprechleitungen der Wehrmacht von Radanović über Pobrde nach Traste Bezirk Zupa, wurden am 20-XII-43 in Budva folgende Personen erschossen:

- 1) Bucin, Markov, Jovo
- 2) Begovic, Ilov, Marko
- 3) Becir, Jovov, Pero
- 4) Dobrisa, Markov, Gojko
- 5) Becir, Nikov, Spasoje
- 6) Strahinja, Ilina, Mile
- 7) Strahinja, Jovova, Mile
- 8) Dobrisa, Andrina, Mare
- 9) Becir, Perova, Milica

DER FELDKOMMANDANT:

gez. KEIPER

Generalmajor

ОБЗНАНА

ИМ 1701

Као репресалије за учесталу саботажу на телефонским жицама које припадају Њемачкој војсци у Радановићима, Побрђу, Трасти, срезу Жупа, стрижелана су дана 20. децембра 1943. год., у Будви следећа лица:

- 1) Бућин Марков Јово
- 2) Беговић Илов Марко
- 3) Бећир Јовов Пере
- 4) Добриша Марков Гојко
- 5) Бећир Ников Спасоје
- 6) Страхиња Илина Миле
- 7) Страхиња Јовова Миле
- 8) Добриша Андрина Маре
- 9) Бећир Перова Милица

ФЕЛДКОМАНДАНТ

КАЈПЕР с. р.

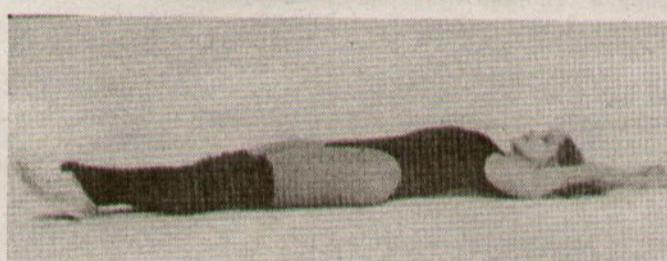
Generalmajor

ОБЗНАНА њемачких окупашорских власти о спријељању девет припадника НОП-а из Грбља у Будви 20. децембра 1943. године

БЕЈОТА ЖЕНЕ

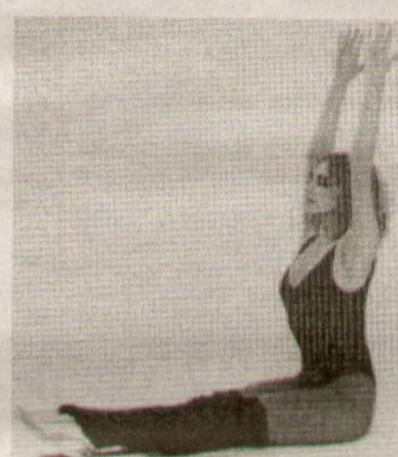
АЕРОБИК

ВЈЕЖБЕ ЗА СТОМАК И НОГЕ

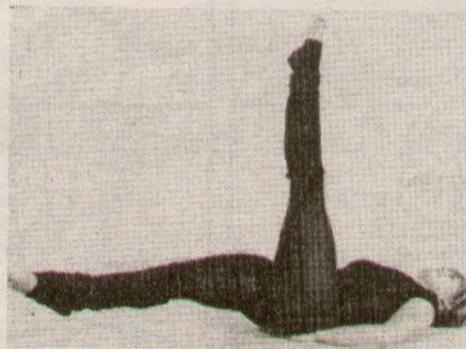
1. Почетни став: лежајте сасвим исјружених руку и ногу.

2. Полако се подијшите право угао. Испом брзином се враћајте у првобитан положај (20 пушта).

3. Са рукама исјерг себи подижаште се и сишајаште (20 пушта)

4. Покушајте пољако да додирнете горњим дијелом шијела ноге које морају бити сасвим исјрављене (20 пушта)

5. Лежећи на леђима подијшите прво једну, па онда другу ногу (по 20 пушта).

МОДА

У МОДИ СУ ТОРБИЦЕ

Најчешће су налик цегерима, водоравно положеним квадрима чврстих или заобљених рубова или омотницама. Било који облик преузеле, модерне су торбице украшene упадљивим кончама, заковицама, обрубима контрастне боје, наборима или израђене од исте тканине и са истим узорком као и на одећи. И уз одећу од "спортивских" материјала и

спортивских кројева носе се мале, женствене торбице, налик на некадашње вечерње, увијек у руци или рјеђе на средње дугим ременима, на рамену. Руксаци се смију понијети само на излет, у природу или на плажу. Иако је дамски изглед један од најпожељнијих, старо дамско правило да торбица мора бити у истој боји, стилу и материјалу као чипеле, ви-

ЗДРАВЉЕ

КАКО ПРОТИВ ОТЕЧЕНОСТИ

Позната отеченост уочи почетка мјесечног циклуса изазвана је накупљањем течности у ткивима, а повезује се са хормонским промјенама током циклуса. Мада је задржавање течности нормалан одговор на те промјене, отицање се ипак може ублажити. Неке жене се удељбају чак до три кг, осјећају се дебело, надувено, отеченог stomaka, стопала, руку лица... Чак се и очи могу сузити јер задржавање течности спречава уобичајену дренажу суза. Смањен ниво прогестерона, који утиче на равнотежу соли и шећера у тijелу, редом са равнотежом течности, па је зато и задржава. Такође и контрацептивне таблете, лоше прехранбене навике: храна са много ше-

ћера, соли, кафа, чај, алкохол, мањак витамина B1, лоша циркулација и болести срца или бубрега, проузрокују отеченост.

Како све то спријечити и имати бољи изглед током мјесечног циклуса питају се све жене.

Узимајте мале обroke са угљеним хидратима јер ће се тако одржати залиха шећера у крви и стабилизовати залиха прогестерона и на тај начин регулисати задржавање воде у организму. Такође смањите унос соли, узимајте калцијум и магнезијум уз препоручену дозу. Једите храну богату витамином B1, житарице, орахе, квасац, махунарке... Не пийте више од двије чашице вина, пола литра пива дневно, смањите кафу и

пијте чајеве од целера, маслачка, першуна, кукурузне свиле...

Најчешће су отечени и горњи и доњи капци. Ево и неколико савјета шта би требало да урадите сваке вечери:

1. Сваке вечери добро очистите очи специјалним средством за скидање шминке. Ставите га на парче вате и благо скините шминку.

2. Нити крему за дан ни за ноћ не стављајте близу очију. Око подочњака увијек ставите специфичне производе, намијењене баш за очи. Такође, сијенке, ривел, оловке морају бити чисти.

3. Стимулишите више пута у току дана циркулацију капака. Ставите јагодице

кажипроста и палца на очи и ритмички их притискајте бар десет пута.

4. Чим се јутру пробудите ставите парче вате на очи, намочене у млаку воду, а затим одмах послије хладном. И тако неколико пута.

Међутим можете покушати и са сљедећим масажама:

1. Ставите средњи прст испод очију, баш тамо где је коријен носа и благо притискајте тако да прсте премијештват лагано у дижелу где су подочњаци.

2. Учините 5 притисака на сљепочниче јагодицама прстију. Оnda то наставите све док не дођете до вилице.

3. Положите прсте на врат позади. Спуштаје их полако кружним покретима уз благо притискање.

ПРЕДНОСТИ И МАНЕ СОЛАРИЈУМА

Ризици соларијума

- Упала рожнице, коју њукутивитис, катараракта
- Убрзано старење коже, умори коже
- Еритем и упала коже (сунчане опеклине)

Предности соларијума над сунцем

- Употреба током цијеле године
- Сунчаче је контролисано, одређено минутажом
- Удио УВБ зрака (главног кривца за појаву малигних оболења коже) је 5-6 пута мања него код сунца.
- Препоручује се највише 10 сунчача мјесечно и то свака 2-3 дана да би се кожа у међувремену одморила и регенерисала

- Интернационално је прихваћено да се током године не би смјели сунчачи више од 50 пута. Неке земље, попут Белгије и Велике Британије, знатно су строжије, па дозвољавају само 20 сунчача
- Соларијум је добра припрема коже прије одласка на море

Ко не смије у соларијум

- Џеџа до 16 године
- Особе са осјетљивом кожом, тип I и 2
- Особе са бројим пигментним младежима
- Сви који су раније имали сунчане опекотине, нарочито у дјељи
- Сви који се лијече од претканцероза или карцинома
- Особе које узимају љекове без претходне консултације са љекаром

• Особе са кожним болестима морају се претходно консултовати са дерматологом.

Да би сте стекли препланају боју у соларијум треба отићи барем 6 до 8 пута, али сунчања морају бити кратка, па се боравак под вјештачким сунцем може продужавати. Предности соларијума су што се равномерно тамни, као и без страха од штетности од УВ зрака.

Након соларијума треба вам обавезно крема. Не смијете допустити да вам се кожа исуши. Зато нека крема буде хидрантна, са додатком неког средства које смирује кожу.

Припремила:
Ана КОСТОВИЋ

РЕЦЕПТИ

СЈАЈНА И ГУСТА КОСА

Ако желите да вам коса изгледа сјајно споља, морате да почнете да је сређујете изнутра. Наиме, морате да додате више корисних намирница својој исхрани да би вам коса била што љепша. А то су:

- Протеини за ојачавање - немасно месо, тофу и живинско месо
- Витамин Е за сјај - мрки пиринич, пшеничне клице, ораси и зељасто поврће
- Витамин А за здраву косу на скалпу - тиква, шаргарепа и падајац.
- Гвожђе за виталност - цигарица, пасуљ, спанаћ, печурке и карфил
- Витамин Б за гипкост - сјеменке, ораси и житарице од цијelog зрма.

Како да коса буде густа

Фарбана коса или она на којој су офорбани праменови може да вам косу учини густом. Кутикуле огрубљују, па коса при коријену мало отекне. Ако желите да вам

коса буде још пунија, праменове можете извући око лица и са раздјелка. Плавуше могу да посвијетле неки прамен у беж, платинастим и златастим нијансама. Црвенокосе могу да пробају боју јагоде или кестена, а бринете смеђи и бургунд.

Ако имате коврџаву косу добро је чешљајте - 5- пута прођите четком сваке вечери, и то четком од природног влакна. Овако се подстичу циркулација и раст. Косу нагните напријед и чешљајте од врата ка тјемену.

За гушћу косу потражите шампоне који садрже пантенол (витамин B5) који косу одмах чини гушћом. Можете да пробате „Pantene Pro-V“.

Такође масирајте косу на скалпу јер тако она из коријена расте јача и здравија. Додајте капљицу неког миришавог уља на бази рузмарина, жалфије или лимуна. Кап сипајте на дланове, протрљајте их и трљајте тјеме врховима прстију, у кружним покретима.

Рецепт за сјајну косу

Вјеровали или не, само мало лака може вам косу учинити супер сјајном. Након Фрирења косе напрскате је само мало лаком. Бочицу држите 12 цм од косе.

Пробајте и са овом течношћу коју можете направити и сами. Помијешајте 40 мл водице за испирање уста са 250 мл воде. Након прања ову течност сипајте преко косе и добро измасирајте. Затим исприте.

Једноставна формула која ће вашој коси дати сјај је H2O. Испирање хладном водом након прања затвориће кутикуле и задржати сјај. Најбољи резултат се добија кад вода пада у смјеру у коме коса расте.

НОВО ЛИЦЕ

Твоја вишница, сунце које се пољавчи, које се туби у црним и њежним облацима.
Ноћ бриши ноћи на твоме лицу, излива уља на твоје суве капке, сажиже мисао на твоме челу и иза мисли сјећање.

Између сјенки које ти прећељавају друго лице свиће.
И осјећам да на мојој струни
Ниси ти она која сијава
веш дјевојче оно које бијаш ти
и које је чекало само да засиши
да се вратиш и упозна ме.

Превој:
Бранислав Прелевић

Окшавио ПАЗ

УЗ 22. ОПШТИНСКИ СУСРЕТ РЕЦИТАТОРА

ПУНОЉЕТНА ТАКМИЧЕЊА

Узбуђење, трема, често већа код родитеља него код самих ученика. И једна необичност: највећи број дјечака међу такмичарима за протекле двадесетчетири године, колико се одржава такмичење рецитатора наше општине.

Ту су такмичари, ученици ОШ „Стефан М. Љубишић“, ОШ „Мирко Срзентић“ и средње школе „Данило Киш“ и жири у саставу: предсједник проф. Драган Радуловић и чланови проф. Биљана Ристанић и проф. Заира Кажанегра.

МАЈА ЛАГАТОР, уч. II разреда средње школе за надахнуто казивање пјесме „Поноћ мене“ Риста Ратковића и КСЕНИЈА ЗЕКИЋ, уч. III разреда основне школе пјесму Витомира Николића „Писмо мојој учитељици“.

ТРЕЋЕ мјесто међу нарађенима заузели су:

у старијој групи АЛЕКСАНДРА ВУЧЕТИЋ, уч. III разреда средње школе за врло специфично казивање стихова В. Мајаковског „Облак у панталонама, а у млађој селекцији ВУК ЈО-

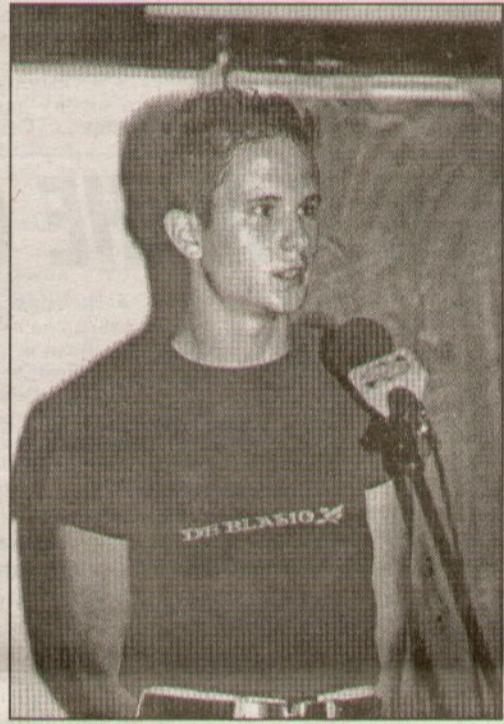
до његовог гашења због организационих и финансијских проблема.

Све године свога постојања такмичење рецитатора је изазвало велики интерес основаца и средњошколаца, па су му готово редовно пртходила школска елиминација такмичења.

Поједини такмичари годинама су се заредом пласирали за наступ на општинском нивоу, па су тако неки од њих били и рекордери у освајању награда. Поменимо шестоструке добитнице неких од признања: Милицу

Марко Калајановић, добитник I највеће награде у кашајерији старијих учесника

Предраг Јеновић, добитник I највеће награде у кашајерији млађих учесника

Да имају тежак задатак, изабрати троје најбољих у млађој и троје у старијој категорији (основци и средњошколци), било је свима јасно већ послиje наступа неколико најмлађих рецитатора. Добро припремљени, интерпретатори квалитетних пјесничких текстова, ученици су да пожалимо што постоје само три награде у свакој категорији.

Али, чланови жирија су се снажнији додијеливши и седму - специјалну награду. Добила ју је ученица I разреда, најмлађи учесник, НЕВЕНА РАФАИЛОВИЋ, коју након ове интерпретације Антићеве „Плаве зvezde“ очекујемо и на будућим такмичењима.

ПРВЕ награде Жири је додијелио:

МАРКУ КАЛАЈАНОВИЋУ, уч. II разреда средње школе за интерпретацију Лоркине „Невјерне жене“ и ПРЕДРАГУ ЗЕНОВИЋУ, уч. VIII разреда интерпретатору Радијарда Киплинга „Бишћеј човјек, сине мој“

ДРУГЕ награде добили су:

ВАНОВИЋ, уч. V разреда основне школе, за рецитацију „Досадне пјесме“ Мирјелаве Антића.

Општински сусрет рецитатора је једна од ријетких манифестација која је постала традиционална. Мало је културних догађаја који трају континуирано од 1977. године до данас.

Упорни покровитељи и организатор (СО, СИЗ културе и Градска библиотека), а још више велик број учесника - основаца и средњошколаца, заслужили су да се исприча историјат манифестације која је прије неколико година достигла и пунолетност.

Почело је, прије пуне 24 године кад у нашем граду још није постојала средња школа, па су се старији такмичари пријављivalи посредством тада веома активне омладинске организације.

Првих петнаестак година Општински сусрет рецитатора пружао је шансу првонаграђенима да се такмиче и на Републичком сусрету,

Паповић, Милену Лубарда и Јелену Војнић.

Није занемарљив податак да су на двадесет два Сусрета учествовала укупно 442 рецитатора међу којима је њих 135 освојило неку од награда. То су редовно квалитетне и вриједне књиге.

Занимљиво је да су се као мали такмичари појавили ученици чији су родитељи својевремено били успјешни и награђивани рецитатори.

Овогодишњи такмичари су: Рафаиловић Невена, Скочајић Милица, Зекић Ксенија, Продановић Вања, Јелушић Јелена, Шепел Андреј, Медитовић Данијела, Јовановић Вук, Мартић Милена, Лековић Јелена, Скочајић Никола, Ђелица Петра, Рафаиловић Тијана, Лековић Наташа, Милчић Илинка, Зеновић Предраг, Алексић Андрија, Калајановић Марко, Вучетић Александра, Зоранић Ивана, Милић Јелена, Лагатор Маја, Радић Дорис и Самарџић Саша.

Текст и фотографије: Ксенија ШЕПЕЉ

НА КРАЈУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

ЗАВРШЕНИ МАТУРСКИ И ПРИЈЕМНИ ИСПИТИ

• Ог 11. до 14. јуна у свим средњим школама у Црној Гори одржани машурски испити. • У СШ „Данило Киш“ од 268 машураниша право на полагање машуре имала 265 машураниша који су са успјехом завршили VI разред, док их је широје понављало.

Обавезни испити били су српски језик, који се полаже само писано и први страни језик који се полаже писмено и усмено. Што се тиче стручног рада или изборног предмета, поред заиста разноврсних могућности, матуранти су највеће интересовање показали за туристичку географију. Свечано додјељивање диплома одржано је 19. јуна и сви матуранти су положили матурски испит.

Такође, 11. јуна су подијељена свједочанства и осталим ученицима СШ „Данило Киш“. Од 1100 ученика 16 је понављало разред, док је 77,5% ученика са успјехом завршило ову школску годину. Од тога 119 ученика је постигло одличан успјех. Најбоље резултате су имали гимназијалци. Поправни испит ће се одржати у другој половини августа.

Што се тиче уписа нових ученика, влада велико интересовање за гимназију и туристичке техничаре, па се нијесу могли уписати сви ученици који су конкурирали. Најмање интересовање је за техничаре услуживања. Пријемни испит за будуће средњошколце обављен је 20. јуна. За упис у гимназију ученици су морали да положе испит из српског језика и математике, а за остале смјерове из српског и првог страног језика. Сви испити били су у писаној форми.

А. К.

ШКОЛА МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА

ИНТЕНЗИВНА И УСПЈЕШНА АКТИВНОСТ

Овогодишња активност „ШОМО“ одвијала се кроз редовну наставу, кроз интерне и јавне часове и презентирање постигнутих резултата ученика, преко концерата и такмичења.

Наиме, одржана су три интерна и један јавни час у свим класама (клавир, гитара, флаута, хармоника и виолина). Једанаест ученика је учествовало на републичком такмичењу у Котору и освојили су 11 награда - 2 златне, 3 сребрне, 5 бронзаних лира и похвалу. Савезно такмичење није одржано, али на Међународном такмичењу у Италији је освојена специјална награда.

- Можемо бити задовољни овако лијепим успјесима - истиче директорица „ШОМО“ Весна Миловић, с обзиром на просторне услове и неквалитетне инструменте. Било је пуно концерата, почевши од Ноћеводишића, два полуодишића у Будви и Петровцу, припремни концерти ученика републичког такмичења, као и традиционални завршни концерти у Будви и Петровцу.

- Осим концерата наши ученици и наставници су учествовали на многим промоцијама књига, књижевним вечерима, изложбама, смотрама рецитатора у Будви и на Цетињу, затим су наступали у емисијама ТВ и Радио Будве и ТВ Црне Горе. Све ово указује да је била заиста успешна и интензивна активност наших ученика и наставника.

Ученици музичке школе у Будви су од 4. до 12. јуна полагали годишње испите из инструмената, солфеја и теорије музике. Успјех на нивоу школе је одличан.

- Нарочито добар успјех су показали ученици нижих разреда. Од укупно 902 ћака, позитиван успјех има 900 или 99,8%. Недовољан је један, а неоцјењен тајко је један ученик. Средња оцјена на нивоу школе је 3,87 и према ријечима помоћника директора школе Данила Кокић ово је најбољи резултат у посљедњих неколико година.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

- Нарочито један ученик из општине је појавио се најбољи резултат у посљедњим годинама.

ПЕТРАНА И СУШАЦ

Оста Петрана, у позним годинама, без домаћина Јока. Дјеце нијесу имали, па јој његова смрт још теже пада. И прије тога сиромашки битисаху, али крпљаху некако крај с крајем. Било је то вријеме послиje њемачке окупације, када се ионако тешко живјело. Као што бива код нас, у таквим приликама, рођаци у кући дођоше и у жалости својски помоћи. Јока лијепо ожалише, испратише и удобно сахранише. А кад жалост прође, живу Петрану заборавише. Довијала се она јадница, како је знала и умјела, али јој за живот не бјеше довољно. Оно мало рођака и пријатеља, што су имали држаху се подаје од ње. Знала је она кад се дође на танке гране да тако бива, па их много и не дираше.

Давању се тада многе помоћи симпатизерима, што за вријеме рата понеку заслугу стекоше. Било је то од свега понешто. Од америчке хране, у пакетима, до разноврсне одјеће и обуће. И у импровизованим мезама многе бесплатно прехранјиваху. Али, како се покојни Јоко, за вријеме рата никоме неприклони, ништа јој нигде недадоше.

Пријави се Петрана и пође с "акцијашима" да бере маслине у околини Бара. За то се вријеме, лијепо прехрани. Затим је примише да носи воду, на још двије добровољне радне акције. И ту прође добро. Али, како тешки живот и године учињеше своје, свака јој работа све теже падаше. Па, пошто више тако не издржа, одлучи да пође у Општину и затражи помоћ. Тако се, једнога дана, лијепо уреди, и са свечаним "фелом" на глави оде.

Главни општински службеник за социјалну помоћ, и остале текуће захтјеве, био је њен братственик, којега зваку Сушац. Да ли му дође по природи или од какве болести, тек бијаше мрзљаван, нервозан и прилично безозбиран човјек. Како тада говораху - прави сицијавац. С друге стране, без њега нијесу могли да раде, јер је био "живи књига" за све што се дешавало у општини и

сеоским мјесним заједницама. Право му је име било Лазар. Али, како о свакоме знаша све, назаше га Лазо Карактеристика.

Уће Петрана стидно у његову канцеларију и назва добар дан. Затим га уљудно упита:

- Лазаре, јеси ли се умро?

Сушицу се не допаде њено присно обраћање, па је осорно упита:

- Другарице Петрана, по којем сте питању дошли овамо?

Збуни се Петрана од та-ко важне личности, па спетљано проциједи:

- Ја, друже Лазаре, по питању неке помоћи.

- Какве помоћи? - баха-то упита Сушац.

- У храни, угљавном, друже Лазаре, без другога се може некако.

- А на основу чега то тражиш?

- На основу тога, јер ви-ше не могу овако, друже Лазаре.

- Знам Петрана, знам... али се твој Јоко непретргну за вријеме рата да по-могне партизане! Него ајде ти збогом, имамо ми пречијех од тебе!

- Не знам има ли пречијех - рече Петрана - али знам да ћу овако скапати!

Сушица се, опет, окоми на покојнога Јока. Помену и дубоку хладовину, у коју се склони, док су они ратовали. Онда јој званично саопши да од по-моћи нема ни говора. Дојади Петрани Сушићево понижавање и кућење по-којнога јој домаћина, па надлежном осорно одговари:

- Виђи Сушац, ја тебе и твоје не дираам, иако се зна да сте танкога чојства! А сад ћу, из овијех стопа, поћи код вишијех од тебе, па ћemo виђети очеш ли је давати.

Увријеђеном и омаложеном Сушуцу се омаче, па јој одбруси:

- Е, сада ћеш тек добити курац?

Петрана се на те ријечи укочи. Руке стави на кукове, забаци главом фел, па га зачујено упита:

- Сушац... рече ли ти - курац?

- Рекох... курац!

- Е, слушај ме добро,

Сушац... Петрана Јокова за овијех четрдес година за други курац није знала

до за Јоков... А с тим ћemo курцем и до Скупштине ини, ако буде требало!

Пљуну му у канцеларију, рече да је несож, и сва зајуперена напусти Општину. Дубоко увријеђена, ријеши да га тужи. Већи дио новца од продатога ћемера и вјенчанога накита истресе кафанском адвокату Марку. Кад Марко написа жалбу, Петрана је лично однесе у Општину. Пошто се у Општину на орган што га Сушац Петрани даде не окренуше, продужи она с њим у "републику". Кад видје да га и тамо не узеше у разматрање и да се на њега не осврћу, предаде га у надлежност Савеза Скупштини.

Узалуд несретна Петрана баци и задње паре што је имала. Правца по најважнијем органу не издаће на видјело. Нико јој никад ни словом не одговори. Ставише га, изгледа сви „ад акта“. А злогласни Сушац и даљ у Општини дјељаше правду, и дава-ше чувене карактеристике. Него и његово не би довијека...

- Липса - рече Петрана - у некоме санаторијуму од тубerkулозе.

Пуро БУРИЋ
(Из књиге "Петињске шаљиве приče" која је недавно изашла из штампе)

- Што више "бистримо" политику, времена су све мутнија.
- Ако сте мањи од маковог зrna, није ни чудо што вас сви газе.
- Испливаћемо на површину, па макар нас и удавили.
- С њима изаћи на крај - какав би то био почетак!
- Њој не треба оправдање - треба јој доктор.
- Нестао би са лица земље да има образа.
- Свак може да се искази, али не умије свак да се на-смије.
- Шта су нам све забранили, има ли нешто што је до-звољено?
- Сачувао је живот да би имао шта да псује.
- Изгубио је главу, сад нема шта да га боли.
- Ако вам дува промаја кроз главу, могли би мало да затворите уста.
- Њега оставити за крај, то уопште не би био десерт.
- Кад нисте другачији, сви су вам исти.
- Риба с главе смрди - ваљда зато што нема ноге.
- Добро је што не може баш све да се купи, јер и ова-ко пара никад доста.
- Многи би покренули питање, али се плаше одгово-ра.
- Кад неком идете „на ноге“ обично не идете празних руку.

МОМЦИ СА ПОСЉЕДЊЕ СТАНИЦЕ

ЦД-а... Наступали су и пред Јосипом Брозом, опробали се и на Евровизији.

- "Бокељи" његују изворну бокељску и црногорску пјесму. - У почетку смо настојали да отрнемо од заборава аутентичне мелодије Боке и Црногорског приморја, да остане трајни отисак. Касније смо ширили репертоар. Медитерански мелос у бокељској варијанти. Бока је, наиме, била дуго и дуго времена врло аутохтону подручје где се медитерански мелос мијешао с оним из овог поднебља и тако је настала специфична пјесма. Све се то налази на бројним плочама - каже Лазар Сеферовић.

"Момци" из Зеленике су и даље веома активни, наступају често, мада не у оном ритму као некада. Једногодишње године, које они баш и не признају, гомилaju се, и уврлико размишљају о „јачем“ подмлађивању ансамбла. На сву срећу има младих који су ту да „мускоче“, који пажљivo прате рад ветерана његујући мелодије.

Што се јубилеја тиче, рекоше, биће обиљежен. Када и како знаће, дакако, новинари. Међу првима:

АФОРИЗМИ

- Окренуо нам је леђа - изгледа да нас води?
- Засукао је рукаве - али не да ради, него да се хлади.
- Била је као мелем, али он није имао ране.
- Кују га у звијезде. Зато и лупају.
- Кад су му сипали до врха пао је на дно.
- Немојте га кривити, исправите га.
- Неки воле неслане шале, на дијети су.
- Кад пођу у први разред дјеца не знају да пишу, а кад заврше школовање онда не знају где ће.
- Што се више пење човјек је све мањи.
- И они што су вам све у животу понекад вам свашта кажу.
- Неки не могу да задуже државу, стално су јој не-што дужни.
- Штрајк глађу има и своју добру страну: не морате у куповину.
- Не би ни мрава згазила, да је хтео да се склони.
- Сви су глумили сем ње, она је режирали.
- Црквата је као птичица, зато је и добио крила.
- Чак и у срце ако вас закључују, бићете у тамници.
- И сиво тржиште је било црно, док није изблиједјело.
- Понекад и редови представљају једну врсту нереда.
- Некога би пољубили, само да смијете, а некога не би, али не смијете.

Милица ЧУЛИЋ

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА Бања - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА
Минерална вода
Сокови
Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбальској
тел. 086/451-297, тел/факс 452-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/452-378

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

**СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ**

85 310 БУДВА, Приморски баталјон 10,
тел/факс 086/452-790, тел. 451-764

БИОНЕМИЈСКА LABORATORIJA
BONA-LAB

Трг Краља Николе 6. Подгорица
tel. 081 264989 mob. 069 424081
e-mail: bonalab@cg.yu

БИОНЕМИЈСКЕ ANALIZE
HEMATOLOŠKE ANALIZE
HORMONI ŠТИТНЕ ЖЛИJEZDE
POLNI HORMONI
TUMOR MARKERI
TESTOVI NA DROGE
HELIKOBakter PYLORI
VANIL MANDELIČNA KISELINA

тел. 086/452-762, 452-280, 452-285
факс 086/451-320

КАКО СУ ОДБОЈКАШИ „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“ ПОСТАЛИ ПРВАЦИ ЈУГОСЛАВИЈЕ (2)

ЗАВРШНЕ БОРБЕ ЗА ШАМПИОНСКУ ТИТУЛУ

• Субоћа 5. маја 2001. године крујним словима уписане у историју црногорске супрота као дан када су одбојкаши „Будванске ривијере“ по први пут у Црну Гору донијели штапу првака Југославије у одбојци

У полуфиналу плеј-офа одбојкаши „Будванске ривијере“ за противника су имали „Будућност - Подгоричку банку“, љуте противнике на терену, а велике пријатеље ван њега, противнике по мјери и за сваки респект. Послеје четири побједе у првенственим мечевима Будвани су постали права ноћна мора за играче „Будућности“. За актере објетива побједа у међусобном дуелу има посебан значај, драка је од осталих, о њој се радо прича и препричава, а она уосталом некако остаје дуже у сјећању. Можда је баш императив и значај побједе у првом мечу одиграном у Будви (17. априла 2001.) веза руке младом саставу „Будванске ривијере“ да не пруже очекивану игру. Међутим, и таква игра, уз безрезервну помоћ са препуним трибина МСЦ, била је довољна да се забиљежи прва побједа са 3:2 (25:23, 22:25, 21:25, 25:13, 15:13). За пласман у финале биле су потребне двије побједе.

У другој утакмици одиграној пар дана касније у дворани „Морача“ свак је имао своју рачуницу. Осокљени одличном игром у Будви, одбојкаши „Будућности“ најављивали су добру игру и побједу, а савијени тим и трећу одличну утакмицу која ће решити финалиста, на другој страни играчи „Будванске ривијере“ жељели су да читав посао заврше већ у Подгорици и да се на миран начин припреме за финалне утакмице.

У одбојкашком спектаклу одбојкаши „Будванске ривијере“ поново су у пет сетова били бољи од „Будућности - Подгоричка банка“ и изборили пласман у финале где су очекивали бољег из другог полуфинала између „Милиционара“ и „Војводине“. Боља је била екипа „Милиционара“.

„Будућност - Подгоричка банка“ - „Будванска ривијера“ 2:3 (23:25, 25:17, 25:20, 19:25, 10:15).

„Милиционар“ противник по мјери

Услиједио је затим и први меч финала „плеј-офа“ шампионата Југославије у сезони 2000/2001., „Будванска ривијера“ - „Милиционар“.

Четрдесет минута прије првог звјиждука главног судије Ђука почело је највијање које одавно није виђено на спортским борiliштима у Будви. Готово 2000 највијача кликало је „Будванској ривијери“.

По први пут у рукама „Гусара“ вијориле су се велике клупске заставе и транспаренти. Из звучника у МСЦ проламали су се тактови клупске химне: „Ми смо Гусари, најбољи смо најбољи...“

Све је било спремно за велики спектакл, за побједоносни поход ка титули шампиона.

Нажалост, касније се испоставило, то је уствари била непланирана увертира за прави шок.

Веома брзо одбојкаши „Милиционара“ стишли

су узвреле страсти на трибинама. Након одличне игре београдски „плаваци“ лако су прва два сета пријешли у своју корист и повели са 2:0 у сетовима. Императив побједе, улога фаворита, прегријана атмосфера, телевизијске ка-

такмичаре, - „Будванска ривијера“ 1:3 (26:24, 19:25, 15:25, 22:25)

Као из одбојкашких уџбеника

Времена за прославу успеха у Београду није било на претек. Требало је београдску побјedu ојвијерити у трећој утакмици, Вуковићеви пулене испричали су за 67 минута. Так толико да се зна ко је нови шампион.

Амбијент у Палати спорта на Новом Београду је достојан тренутка и шампионског финала. Највртенији навијачи „Будванске ривијере“,

ним.

Током утакмице играчи из Будве више су размишљали о шампионском пехару, него о игри противника.

Одбојкашку причу, у четвртој утакмици, Вуковићеви пулене испричали су за 67 минута. Так толико да се зна ко је нови шампион.

Амбијент у Палати спорта на Новом Београду је достојан тренутка и шампионског финала. Највртенији навијачи „Будванске ривијере“,

њих око стотињак, надја- чали су преко 2500 навијача „Милиционара“ и током читаве утакмице при- ређивали спектакуларну атмосферу, која задуго није виђена на београдским одбојкашким теренима. У појединим тренуцима Палаца спорта била је сва у наранџастој боји, боји нових шампиона из Будве.

„Милиционар“ - „Будванска ривијера“ 0:3

Палата спорта на Новом Београду. Гледалаца: око 2.500. Судије: Д. Ђук

(Београд), Г. Вилимановић (Краљево). Резултат по сетовима: 23:25, 15:25, 17:25.

Милиционар: Ерцег, Ивковић, Борчић (Либеро), Глувачић, Милић, Рогановић, Карић, М. Илић, Николић, И. Илић, Кнежевић, Маџаревић.

„Будванска ривијера“: Перешићи, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић (Либеро), Дробњак, Затрић, Маровић.

Драган КЛАРИЋ

мере, престављало је претешко бреме за млади састав „Будванске ривијере“. Нешто боља игра у трећем сету пробудила је наду да се изабраници тренера Веселина Вуковића можда могу вратити у игру и ток утакмице преокренути у своју корист. Међутим, радост домаћих играча и навијача трајала је кратко. Искуси: Рогановић, Николић, Борчић, Кнежевић, Милетић, Ивковић, талентовани техничар Илић, поновили су игру са почетка утакмице. Сигурним и опасним сервисима, непробојним блоком, разорним и прецизним смечевима, одличном игром у пољу, освајали су поене за поеном и четвртим сетом, утакмицу ријешили у своју корист. Тако је одбојкашима „Милиционара“ припао први корак финалне трке ка шампионској титули.

„Будванска ривијера“ - „Милиционар“ 1:3 (23:25, 22:25, 25:20, 22:25). Старт у свакој трци је битан, међутим, побједник трке решава се у финишу, поготово ако се трчи на дуже стазе.

Оставити забораву неуспјеху у првој утакмици, пронаћи додатне мотиве, повратити пољуљано самопоуздање врашкије је тежак посао. То могу само истински и доказани спортски знаљци, а то су у Палати спорта на Новом Београду, пред више од 2500 љубитеља одбојке урадили одбојкаши „Будванске ривијере“ сигурном побједом 3:1.

Шта се заправо те вечери дешавало на другој утакмици плеј-офа можда је најбоље и најсликовитејше описао београдски новинар М. Стојановић:

„Младен Мајдак, име је и презиме тријумфа „Будванске ривијере“ у другој утакмици плеј-офа. Млади одбојкаш је фантастичном игром представу у Палати спорта на Новом Београду претворио у спектакл који је, упркос поразу домаћина, окончан уз салве аплауза са трибина“.

Побједом у Београду

законито је прешао у трећи сет.

Највијање је било у трећем

сету, али и у четвртом.

Следио је и пети сет, али

и он је био најбољи за

одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и шести сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и седми сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и осми сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и девети сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и десети сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и једанаести сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и дванаести сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и један сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и два сета,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и три сета,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и четири сета,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и пети сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и шести сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и седми сет,

али и он је био најбољи

за одбојкаши „Будванске

ривијере“.

Следио је и тридесети и осми сет,

али и он је био најбољи

</div

Вјесник матичара

од 22. маја до 21. јуна 2001.

РОЂЕНИ

Милош Јанковић (Пре-
драг и Сунчица Стефано-
вић), (БАР) Николина Ти-
чић (Милан и Алма), Аи-
ђела Станић (Томаш и
Наташа), Никола Франета
(Андреј и Милиса), Сара
Гиљен (Петар и Мијана),
Петар Брајић (Данило и
Оливера), Ратко Рађено-
вић (Симо и Дијана), Ни-
кола Конправица (Предраг
и Весна), (ЦЕТИЊЕ), Не-
манја Прибојловић (Илија
и Оливера), Марина Вук-
овић (Младен и Мирела),
(КОТОР).

ВЈЕНЧАНИ

Владимир Вујовић и Је-
лена Шпадијер, Милорад

УМРЛИ

Ринка Муратовић (1940),
Милан Кентера (1918),
Милица Анђус (1916),
Стане Божковић (1922).

ПОСЛОВНА ЈЕДИНИЦА
тел: факс:
Будва, 453 284
453 285

METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- тунгсрам

- сони плеј стејшин
- пи си
- празни цд ромс
- празни мини
- дискови
- едик аудио касет
- телешоп:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б. Тел: 086-451-490
85310 Будва 069-025-497

ФУДБАЛ - ЗАВРШЕНО ПРВЕНСТВО У ДРУГОЈ САВЕЗНОЈ ЛИГИ - ГРУПА ЈУГ

ТРЕЋЕ МЈЕСТО - УСПЈЕХ ИЛИ НЕУСПЈЕХ

● Фудбалери „Мојрена“ на крају њренсаша у Другој савезној лиги - група Југ зауставили су на трећој позицији са 65 бодова. ● Током чијавог њренсаша из шабора будван-ској групацији најављивали борбу за треће место и повраћак у фудбалску елими-

најавио је да ће то заиста тако по-
казивати је и табела по-
слиje другог круга, када
су фудбалери „Мојрена“
чврсто држали прво место
са 51. бодом, које им је на
крају другог круга доносило
и одређене привилегије
у трећем одлучујућем кру-
гу. Наиме, прво пласирана
екипа, у овом случају „Мој-
рена“, прве двије утакмице
у наставку првенства игра-
ла је на свом терену.

Када су љубитељи фуд-
бала у Будви, посебно по-
слиje побједа у прве двије
утакмице у трећем кругу,

међу којима и побједа про-
тив „Рудара“ из Пљевља,

очекивали наставак до-
брех игара и сигурну завр-

Коначна табела:

1. Рудар	33	25	5	3	88:16	80
2. Бокељ	33	23	7	3	61:20	76
3. Могрен	33	20	5	8	52:33	65
4. Младост	33	15	10	8	56:29	55
5. Челик	33	15	2	16	53:49	47
6. Искра	33	13	2	18	58:58	41
7. Забјело	33	11	5	17	40:55	38
8. Ловћен	33	9	7	17	42:64	34
9. Јединство	33	9	6	18	38:48	33
10. Ибар	33	9	5	19	29:73	32
11. Грабља	33	7	9	17	29:50	30
12. Беране	33	7	7	19	26:77	28

шицу, фудбалери „Мој-
рена“ заиграли су несигурно, далеко испод свог
квалитета и реномеа Клу-
ба, и забиљежили пар
неочекиваних резултата
који су их полако удаљава-
вали од прве позиције и
пласмана у Прву савезну

лигу. Да ли је треће место
успјех или можда неу-
спјех овог састава „Мој-
рена“ сасвим сигурно
одговориће стручни штаб
након детаљних анализа
протеклог шампионата.

K.

РУКОМЕТ - ЗАВРШЕНО ПРВЕНСТВО У ДРУГОЈ ЛИГИ - ЗАПАД

УСПЈЕХ КОЈИ НИКО НИЈЕ ОЧЕКИВАО

● Усједе коме се нико наје надао ● Пешац мјесечно јараншује јасман у Прву Б лигу уколи-
ко дође до реорганизације рукометних лига ● Вукадиновић и Милошевић на сијеску
селекцију Омладинске репрезентације Југославије

Ни највећи оптимисти нису
могли ни претпоставити да ће
дебитант у савезном рангу так-
мичења, млада екипа „Будве“,
на крају првенства у Другој са-
везној рукометној лиги - група
Запад заузети високо пето мје-
сто. Наиме, прије почетка пр-
венства многи познаваоци при-
лика у југословенском рукомету
новијији су прогнозирали су
грчевиту борбу за очување
друголигашког статуса. Ништа
другачије нису мислили ни чла-
нови управе рукометаша „Бу-
две“. Друга лига за многе у клу-
бу, поготово младе играче, без
дана друголигашког искуства,
била је велика непознаница и
једно велики изазов.

Међутим, из утакмице у утак-
мицу, голобради младићи - Ву-
кадиновић, Милошевић, Мила-

шевић, Калоштро... својим
играма, прије свега беспоштед-
ним прилазом играчим обаве-
зама, плијенили су симпатије

поклоника рукомета где год су
се појављивали.

Рукометне утакмице у сали
МСЦ постале су права посла-

КОНАЧНА ТАБЕЛА

1. Пљевља	28	24	1	3	49
2. Епоксид	28	23	0	5	46
3. Морнар	28	22	1	5	45
4. Ловћен	28	20	2	13	41
5. Будва	28	13	2	13	28
6. Рас	28	12	1	15	25
7. Рудар	28	10	4	14	24
8. Младост	28	11	2	15	24
9. Ужице	28	10	4	14	24
10. Пријепоље	28	10	3	15	23
11. Слога	28	9	2	17	20
12. Златар	28	6	0	22	12
13. П. петојет.	28	4	1	23	9

стица за све поклонике спор-
та. Игра и талент младића из
Будве није остао незапажен.
Драган Вукадиновић и Милош
Милошевић нашли су се у би-
љежници тренера омладинске
репрезентације Југославије.

Освојено пето место на
крају првенства рукометаша
„Будве“ даје могућност да
се већ наредне сезоне такмиче
у Првој Б савезној рукометној
лиги, уколико до реорганиза-
ције рукометних лига дође.

Осил одличних резултата
које су постизали првотимци у
рукометном клубу, тачније
школи рукомета, нису се од-
рекли и рада са млађим кате-
горијама, тако да у клубу сва-
кодневно тренира преко 200
занубљеника у рукометни
спорт.

Д. КЛАРИЋ

ПРВЕНСТВО ЈУГОСЛАВИЈЕ У АУТОМОБИЛИЗМУ НА КРУЖНИМ СТАЗАМА - ЉЕТЊА ЛИГА (УШЋЕ)

● На првој шрици Првенства Ју-
гославије на савезу Ушће у Београду,
на кружним стазама у Ље-
тњој лиги у Класи I (ју. 55), прво
мјесечно освојио је наш супротивник
Пешар Лучић, члан АМД - Будва

У веома оштрој конкуренцији
Лучић, познат по одличним
вожњама на брдским стазама,
по први пут у својој каријери
освојио је прво место на кру-
жним стазама.

- Дуго времена ми је треба-
ло да преbroдим психолошку
барјеру да и на кружним ста-
зама могу постићи дobre ре-

зултате - задовољно је про-
коментарисао своју вожњу
Лучић и наставио: - Послије
малера који сам имао на
старту шампионата Котор -
Троица нисам ништа желјио
да препустим случају што се

тиче мог аутомобила. Жао ми
је што на стази Ушће боље
резултате нису постигли и
моји другови из клуба „Мла-
дост“ - Будва.

Успјех Петра Лучића је тим
значајнији ако се зна податак

ПЕТРУ ЛУЧИЋУ УШЋЕ СЕ ПОЗЛАТИЛО

JUGOSLOVENSKO AKCIJARSKO TURISTIČKO DRUŠTVO

MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA

Fax: 086/451-637* Tel: 086/451-388, 451-116* Telef: 61130* Žiro račun: 50710-601-4-5262 SPP BUDVA

BODIKO - COMPANY

- Производња арматурних мрежа
- Производња ферт гредица
- Производња грађевинског материјала
- Изградња и продажа пословних објеката

Управа - Будва, Јадрански пут бб
tel. 086/453 909, 453 910, 44 575
Стовариšte - Lastva Grbaljska 453 752
Производња - Lastva Grbaljska 453 753

У оквиру BODIKO-COMPANY, предузећа за производњу, инжењеринг, трговину, угоститељство и транспорт
послују специјализована предузећа DIMPEX - Budva и KOSMAC - Budva